

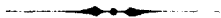
STATISTISK TIDSKRIFT

UTGIVEN AV

KUNGL. STATISTISKA CENTRALBYRÅN.

[Häft. 161—165.]

1913.

STOCKHOLM 1919

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

[190787]

INLEDNING

TILL

Sveriges officiella statistik i sammandrag / utgiven av Kungl. Statistiska centralbyrån. – Stockholm : SCB, 1860-1913.
Fr. o m. årgång 1871 publicerad som första nummer i Statistisk tidskrift. – 1871-1913 även med innehållsförteckning på franska.

Efterföljare:

Statistisk årsbok för Sverige / SCB - Statistiska centralbyrån.
– Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1914- . – (Sveriges officiella statistik).
Fritt tillgänglig från 1914 på internet.

Anmärkning: Vid digitalisering av Statistisk tidskrift, 1860-1913, har häftena med *Sveriges officiella statistik i sammandrag* och tre bilagor brutits ut ur sin årgång och behandlats som separata häften.

Statistisk tidskrift. 1913: häft. 161-164.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2010.

urn:nbn:se:scb-st-1913_h162-164

STATISTISK TIDSKRIFT

UTGIVEN AV

KUNGL. STATISTISKA CENTRALBYRÅN.

[Häft. 161—165.]

1913.

STOCKHOLM 1919

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

[190787]

Innehåll av årgången 1913.

[Häft. 161] Årgångens N:o 1.

	Sid.
Sveriges officiella statistik i sammandrag	1

[Häft. 162] Årgångens N:o 2.

Statistiska uppgifter till belysande av Sveriges ekonomiska förhållanden under år 1912 och närmast föregående år	185
---	-----

[Häft. 163] Årgångens N:o 3.

Aktiebolagens kommunala rösträtt	219
Bestämning av tyngdpunkten för befolkningen i Sverige folkräkningsåret 1910 .	230

[Häft. 164] Årgångens N:o 4.

Tabeller rörande skjutsväsendet i Sverige åren 1906—1910	235
Skjutsväsendet åren 1906—1910 under jämförelse med utvecklingen sedan 1860 .	248
Lappar och finnar i Sveriges tre nordligaste län år 1910	264
Om dödfödsselfrekvens samt dödlighet bland barn i första levnadsåret år 1910 med hänsyn tagen till moderns ålder	274
Den svenska befolkningen i Förenta Staterna år 1910	285

[Häft. 165] Årgångens Supplement.

Register till tidskriftens samtliga årgångar (1860—1913)	1
--	---

STATISTISKA UPPGIFTER

TILL BELYSANDE AF

SVERIGES EKONOMISKA FÖRHÅLLANDEN

UNDER ÅR

1912

OCH NÄRMAST FÖREGÅENDE ÅR

UTGIFNA AF

KUNGL. STATISTISKA CENTRALBYRÅN

STOCKHOLM

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

PAPPER FRÅN LESSEBO

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1913

[131004]

Tab. 1. Folkmängd år 1912 och folkökning åren 1908—1912.

L & n.	Folk- mängd den 31 dec. 1912.	Folkökning.				
		1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
Stockholms stad . . .	350,955	+ 2,122	+ 2,234	+ 507	+ 4,276	+ 4,356
Stockholms län . .	242,792	+ 7,477	+ 6,607	+ 9,029	+ 5,792	+ 7,819
Uppsala » . .	130,529	+ 1,486	+ 1,227	+ 610	+ 1,233	+ 1,125
Södermanlands » . .	180,921	+ 1,998	+ 2,654	+ 2,707	+ 1,072	+ 1,281
Östergötlands » . .	296,956	+ 1,168	+ 1,631	+ 2,672	+ 1,566	+ 1,211
Jönköpings » . .	216,261	+ 2,010	+ 1,695	+ 1,382	+ 915	+ 892
Kronobergs » . .	157,603	+ 527	+ 425	— 261	— 385	+ 23
Kalmar » . .	228,378	+ 1,643	+ 314	+ 63	+ 244	+ 5
Gottlands » . .	55,488	+ 293	+ 711	+ 368	+ 156	+ 115
Blekinge » . .	150,055	+ 941	+ 879	— 266	+ 423	+ 273
Kristianstads » . .	231,310	+ 2,325	+ 2,114	+ 1,597	+ 1,735	+ 1,268
Malmöhus » . .	465,021	+ 4,603	+ 4,011	+ 5,929	+ 3,122	+ 4,685
Hallands » . .	146,902	+ 1,189	+ 1,012	— 84	— 88	— 234
Göteborgs o. Bohus » . .	390,608	+ 4,222	+ 3,210	+ 6,056	+ 4,483	+ 4,855
Älfsborgs » . .	290,393	+ 1,908	+ 1,569	+ 1,263	+ 1,258	+ 1,443
Skaraborgs » . .	241,024	+ 651	+ 914	+ 505	+ 127	— 387
Värmlands » . .	260,325	+ 1,996	+ 1,015	+ 900	+ 408	— 218
Örebro » . .	209,486	+ 2,304	+ 1,302	+ 1,008	+ 1,605	+ 860
Västmanlands » . .	158,350	+ 1,040	+ 2,574	+ 2,870	+ 1,225	+ 1,205
Kopparbergs » . .	237,438	+ 2,513	+ 1,533	+ 1,231	+ 1,564	+ 2,001
Gäflleborgs » . .	256,566	+ 1,675	+ 1,628	+ 1,149	+ 1,389	+ 1,385
Västernorrlands » . .	255,704	+ 2,008	+ 1,640	+ 1,979	+ 2,803	+ 2,389
Jämtlands » . .	120,284	+ 1,532	+ 1,266	+ 1,094	+ 1,147	+ 1,022
Västerbottens » . .	164,202	+ 2,052	+ 2,284	+ 1,025	+ 1,328	+ 1,508
Norrbottnens » . .	166,641	+ 2,259	+ 2,392	+ 2,629	+ 1,998	+ 3,511
Hela riket	5,604,192	+ 51,887	+ 46,841	+ 45,962	+ 89,896	+ 42,393
Landsbygden ¹⁾	4,169,960	+ 29,095	+ 33,440	+ 13,860	— 5,528	+ 20,685
Städerna ²⁾	1,434,232	+ 22,792	+ 13,401	+ 32,102	+ 44,924	+ 21,708

¹⁾ Trälleborgs landsförsaml. och en del af Kyrkoköpinge socken, med 5,421 inv., införlifvades vid årets början med Trälleborgs stad. — ²⁾ Ljungarums socken, med 1,884 inv., införlifvades vid årets början med Jönköpings stad. Ett område af Valbo socken, med 3,030 pers., öfverflyttades under året till Gäfle stad. En del af Hålsingtuna och Idenors socknar, med 1,755 pers., öfverflyttades under året till Hudiksvalls stad. Tidaholms köping blef stad den 1 jan. 1910. — ³⁾ Vid årets början införlifvades St Lars socken, med 4,008 inv., med Linköpings stad och Västra Skreflinge socken, med 4,783 inv., med Malmö stad. Köpingarna Huskvarna, Eslöf och Arvika blefvo städer den 1 jan. 1911. — ⁴⁾ Efter genomförande af de i tab. 5, not 3—7 omnämnda förändringarna i den administrativa indelningen utgjorde folkmängden den 1 jan 1913 på landsbygden 4,141,768 och i städerna 1,462,424.

Tab. 2. Giftermål, födelser och dödsfall, i absoluta tal, Åren 1908—1912.

Län.	Ingångna äktenskap.					Lefvande födda barn.					Döda (dödfödda ej inräknade).				
	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
Stockholms stad	3,031	3,066	3,223	3,191	3,187	8,519	8,254	8,084	7,680	7,357	5,402	5,174	5,422	4,714	5,213
Stockholms län	1,217	1,225	1,251	1,229	1,327	5,688	5,812	5,805	5,617	5,720	3,115	2,858	3,209	3,082	3,288
Uppsala	787	692	809	824	833	2,970	3,047	2,972	2,904	3,070	1,858	1,825	1,876	1,859	2,002
Södermanlands	1,073	1,045	1,079	996	1,099	4,084	4,298	4,310	4,024	4,175	2,466	2,258	2,413	2,393	2,385
Östergötlands	1,752	1,695	1,716	1,801	1,750	6,979	6,997	6,820	6,606	6,614	4,332	3,862	3,934	4,283	4,238
Jönköpings	1,189	1,184	1,221	1,191	1,184	5,205	5,125	5,040	4,970	4,953	2,922	2,730	2,752	2,856	2,878
Kronobergs	864	880	867	795	833	3,722	3,729	3,721	3,530	3,567	2,356	2,309	2,103	2,251	2,148
Kalmar	1,300	1,267	1,263	1,202	1,298	5,515	5,394	5,167	5,042	5,134	3,343	3,335	3,391	3,401	3,519
Gottlands	358	344	331	319	348	1,149	1,229	1,209	1,161	1,170	870	809	782	817	840
Blekinge	828	802	806	808	800	3,984	3,926	3,822	3,718	3,687	2,441	2,176	2,189	2,100	2,111
Kristianstads	1,250	1,311	1,292	1,321	1,396	5,587	5,763	5,396	5,618	5,495	3,414	3,258	3,316	3,484	3,287
Malmöhus	2,938	2,739	2,856	2,739	2,760	12,028	11,757	11,399	11,234	11,022	6,373	5,780	6,207	6,034	6,301
Hallands	778	745	796	705	705	3,733	3,671	3,517	3,407	3,385	2,185	2,147	2,203	1,994	2,346
Göteborgs och Bohus	2,352	2,377	2,399	2,321	2,352	9,847	10,114	9,702	9,514	9,441	5,657	5,397	5,471	5,225	5,521
Älfsborgs	1,531	1,536	1,550	1,438	1,468	6,340	6,567	6,395	6,211	6,336	4,271	4,055	4,228	4,160	4,195
Skaraborgs	1,280	1,296	1,285	1,305	1,262	5,131	5,210	5,131	4,933	4,928	3,495	3,217	3,361	3,503	3,462
Värmlands	1,456	1,464	1,379	1,381	1,314	6,110	6,130	5,872	5,708	5,553	3,933	3,733	3,818	3,635	3,753
Örebro	1,252	1,221	1,218	1,217	1,137	4,873	5,057	4,766	4,829	4,750	2,673	2,524	2,745	2,756	2,673
Västmanlands	970	905	913	916	1,001	3,752	3,786	3,676	3,765	3,550	2,141	1,925	2,133	2,115	2,194
Kopparbergs	1,425	1,368	1,285	1,305	1,358	6,120	6,115	5,722	5,537	5,465	3,419	3,053	3,186	3,059	3,227
Gäflleborgs	1,486	1,438	1,473	1,482	1,371	6,829	6,749	6,658	6,448	6,492	3,679	3,114	3,388	3,333	3,424
Västernorrlands	1,445	1,378	1,553	1,434	1,513	7,146	7,088	7,069	6,775	6,934	3,763	3,406	3,330	3,305	3,449
Jämtlands	680	634	705	699	711	3,146	3,054	3,118	2,992	3,143	1,684	1,427	1,593	1,590	1,665
Västerbottens	904	973	998	987	1,034	4,797	4,893	4,787	4,690	4,749	2,223	1,973	2,055	2,125	2,284
Norrbottnens	938	921	894	982	952	5,620	5,740	5,467	5,195	5,460	2,553	2,193	2,107	2,280	2,848
Hela riket	83,084	82,546	83,162	82,588	82,993	388,874	389,505	385,625	382,108	382,150	80,568	74,538	77,212	76,354	79,251
Landsbygden	23,146	22,748	23,248	22,428	22,690	103,671	105,343	102,384	98,879	99,562	61,012	56,417	57,888	57,582	59,936
Städerna	9,938	9,798	9,914	10,160	10,303	35,203	34,162	33,241	33,229	32,588	19,556	18,121	19,324	18,772	19,315

Anm. För år 1912 äro samtliga och för år 1911 flertalet uppgifter preliminära. Enligt erfarenhet från föregående år torde de preliminära talen, särskildt hvad de födda angår, vara något lägre än de verkliga.

Tab. 3. Giftermål, födelser och dödsfall, på 1,000 invånare af medelfolkmängden, åren 1908—1912.

Län.	Ingångna äktenskap.					Lefvande födda barn.					Döda (dödfödda ej inräknade).				
	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
Stockholms stad	8.95	9.00	9.42	9.26	9.14	25.17	24.23	23.63	22.30	21.09	15.96	15.19	15.85	13.69	14.95
Stockholms län	5.80	5.65	5.57	5.30	5.56	27.11	26.80	25.84	24.20	23.94	14.85	13.18	14.28	13.28	13.76
Uppsala	6.27	5.45	6.33	6.40	6.41	23.65	24.00	23.24	22.55	23.62	14.79	14.38	14.67	14.43	15.40
Södermanlands	6.23	5.99	6.09	5.56	6.10	23.72	24.63	24.32	22.47	23.16	14.32	12.94	13.62	13.36	13.23
Östergötlands	6.06	5.83	5.86	6.11	5.91	24.12	24.07	23.29	22.40	22.32	14.97	13.29	13.43	14.52	14.30
Jönköpings	5.65	5.58	5.71	5.54	5.49	24.74	24.15	23.58	23.13	22.95	13.89	12.86	12.87	13.29	13.34
Kronobergs	5.48	5.57	5.48	5.04	5.29	23.63	23.60	23.54	22.37	22.63	14.96	14.61	13.80	14.27	13.63
Kalmar	5.73	5.56	5.54	5.27	5.68	24.30	23.67	22.65	22.09	22.48	14.73	14.63	14.87	14.90	15.41
Gottlands	6.63	6.31	6.01	5.77	6.28	21.28	22.55	21.97	21.00	21.11	16.11	14.85	14.21	14.78	15.15
Blekinge	5.58	5.38	5.39	5.40	5.34	26.87	26.32	25.57	24.86	24.59	16.46	14.59	14.64	14.04	14.08
Kristianstads	5.59	5.81	5.68	5.76	6.05	25.01	25.54	23.72	24.51	23.82	15.28	14.44	14.58	15.20	14.25
Malmöhus	6.60	6.10	6.29	5.97	5.97	27.03	26.17	25.09	24.49	23.82	14.32	12.87	13.66	13.15	13.62
Hallands	5.34	5.35	5.41	4.79	4.80	25.62	25.01	23.88	23.15	23.02	14.99	14.63	14.96	13.55	15.96
Göteborgs och Bohus	6.36	6.36	6.34	6.05	6.06	26.62	27.07	25.65	24.81	24.32	15.29	14.45	14.46	13.62	14.22
Älfsborgs	5.39	5.38	5.40	4.98	5.07	22.33	22.99	22.28	21.54	21.87	15.04	14.20	14.73	14.43	14.48
Skaraborgs	5.34	5.39	5.33	5.41	5.23	21.42	21.68	21.29	20.44	20.43	14.59	13.39	13.94	14.51	14.35
Värmlands	5.66	5.66	5.31	5.30	5.05	23.75	23.69	22.61	21.93	21.32	15.29	14.43	14.70	13.96	14.41
Örebro	6.15	5.95	5.90	5.86	5.44	23.94	24.62	23.08	23.24	22.72	13.13	12.29	13.29	13.26	12.79
Västmanlands	6.46	5.96	5.91	5.85	6.35	25.02	24.95	23.80	24.05	22.50	14.28	12.68	13.81	13.51	13.91
Kopparbergs	6.20	5.90	5.51	5.56	5.74	26.63	26.37	24.53	23.60	23.11	14.87	13.17	13.66	13.04	13.65
Gäflleborgs	5.94	5.71	5.82	5.82	5.36	27.30	26.80	26.29	25.34	25.37	14.71	12.37	13.38	13.10	13.38
Västernorrlands	5.88	5.56	6.22	5.69	5.94	29.06	28.61	28.33	26.89	27.24	15.30	13.75	13.35	13.12	13.55
Jämtlands	5.91	5.45	6.00	5.89	5.94	27.36	26.24	26.52	25.21	26.24	14.64	12.26	13.55	13.40	13.90
Västerbottens	5.76	6.11	6.20	6.09	6.33	30.55	30.74	29.76	28.95	29.06	14.16	12.39	12.78	13.11	13.97
Norrbottens	6.05	5.85	5.59	6.06	5.77	36.26	36.49	34.21	32.04	33.11	16.47	13.94	13.18	14.06	17.27
Hela riket	6.12	5.97	6.03	5.88	5.91	25.70	25.58	24.66	23.84	23.67	14.91	13.67	14.04	13.78	14.20
Landsbygden	5.66	5.52	5.60	5.42	5.45	25.33	25.54	24.68	23.89	23.94	14.91	13.68	13.96	13.91	14.41
Städerna	7.58	7.37	7.34	7.24	7.24	26.86	25.71	24.59	23.69	22.89	14.92	13.64	14.30	13.38	13.57

Anm. För år 1912 äro samtliga och för år 1911 de flesta talen preliminära. Enligt erfarenhet från föregående år torde de preliminära talen, särskildt hvad de födda angår, vara något lägre än de verkliga.

Tab. 4. Immigranter och emigranter samt vinst eller förlust genom inrikes omflyttning åren 1908—1912.

L ä n.	I m m i g r a n t e r.					E m i g r a n t e r.					Vinst (+) eller förlust (—) genom inrikes omflyttning ¹⁾ .				
	1908.	1909.	1910.	1911.	¹⁾ 1912.	1908.	1909.	1910.	1911.	¹⁾ 1912.	1908.	1909.	1910.	¹⁾ 1911.	¹⁾ 1912.
Stockholms stad	1,165	1,065	1,066	1,060	1,110	1,083	1,676	2,036	1,648	1,412	— 1,077	— 235	— 1,185	+ 1,898	+ 2,514
Stockholms län	189	218	181	188	287	203	362	494	467	365	+ 4,918	+ 3,797	+ 6,746	+ 3,536	+ 5,465
Uppsala „	46	48	43	29	38	88	118	131	78	91	+ 416	+ 75	— 398	+ 264	+ 110
Södermanlands „	118	79	116	110	111	157	261	221	193	178	+ 419	+ 796	+ 915	— 476	— 442
Östergötlands „	297	240	179	229	227	509	884	945	649	594	— 1,267	— 860	+ 552	— 337	— 798
Jönköpings „	318	243	267	237	218	444	840	1,145	937	822	— 147	— 103	— 28	— 499	— 579
Kronobergs „	313	320	254	247	199	518	766	1,083	819	818	— 634	— 549	— 1,050	— 1,078	— 777
Kalmar „	595	427	427	376	424	720	1,407	1,527	1,133	1,167	— 404	— 765	— 613	— 623	— 867
Gottlands „	139	85	78	61	57	93	118	138	142	138	— 32	+ 324	+ 1	— 107	— 134
Blekinge „	423	291	242	249	276	508	734	835	650	640	— 522	— 428	— 1,306	— 794	— 939
Kristianstads „	480	350	352	345	329	512	670	910	713	723	+ 184	— 71	+ 75	— 31	— 546
Malmöhus „	937	765	802	704	849	1,257	1,571	2,109	1,644	1,591	— 732	— 1,160	+ 2,044	— 1,138	+ 706
Hallands „	523	433	368	306	311	542	913	1,266	978	854	— 390	— 32	— 500	— 829	— 730
Göteborgs och Bohus „	829	684	781	696	662	921	1,530	1,723	1,407	1,268	+ 124	— 661	+ 2,767	+ 905	+ 1,541
Älfsborgs „	793	588	668	499	546	747	1,417	1,785	1,241	1,296	— 207	— 114	+ 213	— 51	+ 52
Skaraborgs „	330	283	260	222	201	409	675	763	617	576	— 906	— 687	— 762	— 908	— 1,478
Värmlands „	732	681	700	543	539	943	1,806	2,237	1,572	1,609	+ 30	— 257	+ 383	— 583	— 968
Örebro „	261	196	156	185	188	287	566	863	403	397	+ 130	— 861	— 306	— 250	— 1,008
Västmanlands „	83	66	51	79	121	87	202	194	187	158	— 567	+ 849	+ 1,470	— 317	— 114
Kopparbergs „	234	187	158	188	224	407	1,087	1,524	780	577	— 15	— 629	+ 61	— 322	+ 116
Gäflleborgs „	195	166	195	215	199	481	1,039	1,435	795	654	— 1,189	— 1,134	— 881	— 1,146	— 1,228
Västernorrlands „	254	232	329	437	351	549	1,166	1,506	836	745	— 1,085	— 1,108	— 583	— 268	— 702
Jämtlands „	158	151	125	162	94	387	505	691	500	473	+ 299	— 7	+ 135	+ 83	— 77
Västerbottens „	157	85	92	95	121	234	599	777	622	493	— 445	— 122	— 1,022	— 710	— 585
Norrbottnens „	249	188	252	290	645	418	1,080	1,478	986	514	— 639	— 263	+ 495	— 221	+ 768
Hela riket	9,818	8,071	8,142	7,752	8,347	12,499	21,992	27,816	19,997	18,153	— 3,738	— 4,205	+ 7,223	— 4,002	— 700
Landsbygden	6,575	5,354	5,169	4,797	5,357	8,771	16,540	20,912	14,263	12,910	— 11,368	— 4,300	— 14,893	— 37,265	— 11,388
Städerna	3,243	2,717	2,973	2,955	2,990	3,728	5,452	6,904	5,734	5,243	+ 7,630	+ 95	+ 22,116	+ 33,263	+ 10,688

¹⁾ Preliminära uppgifter.

Tab. 5. Städernas folkmängd år 1912 samt folkökning åren 1911 och 1912.

Stad.	Folk- mängd den 31 dec. 1912.	Folkökning.		Stad.	Folk- mängd den 31 dec. 1912.	Folkökning.	
		1911.	1912.			1911.	1912.
Alingsås . . .	5,323	+	147	Nora	2,103	+	49
Arboga	4,949	—	103	Norrköping . . .	46,674	+	236
Arvika ¹⁾	5,044	+	142	Norrälje	3,931	—	19
Askersund . . .	2,061	+	76	Nyköping	10,416	+	827
Borgholm . . .	1,138	—	6	Oskarshamn . . .	8,145	+	82
Borås	22,411	+	456	Piteå	2,497	—	72
Ekshj	5,874	—	119	Ronneby	3,437	+	30
Enköping	5,308	+	82	Sala	7,612	—	51
Eskilstuna . . .	28,729	+	121	Sigtuna	651	—	10
Eslöf ¹⁾	5,892	+	401	Simrishamn . . .	2,201	+	42
Falkenberg . . .	4,555	+	69	Skanör	661	+	14
Falköping	5,090	+	158	Skara	5,688	+	53
Falsterbo	429	—	1	Skellefteå	1,586	+	82
Falu	11,955	+	109	Skänninge	1,392	—	51
Filipstad	4,499	+	66	Sköfde	6,725	+	183
Gränna	1,197	+	25	Stockholm	350,955	+	4,276
Gäddede	35,838	+	517	Strängnäs	3,245	+	83
Göteborg	173,875	+	2,797	Strömstad	2,990	—	23
Halmstad	18,332	—	45	Sundsvall	16,930	+	40
Haparanda . . .	1,465	+	19	Säter	1,339	+	36
Hedemora	2,825	+	75	Söderhamn	11,452	+	27
Hje	2,346	+	25	Söderköping . . .	2,153	—	71
Hudiksvall . . .	7,768	+	113	Södertälje	11,643	+	211
Huskvarna ¹⁾ . . .	6,500	+	264	Sölvesborg	3,167	+	118
Hälsingborg . . .	33,863	—	122	Tidaholm	4,605	—	110
Härnösand . . .	9,716	+	361	Torshälla	1,876	—	63
Jönköping	27,864	+	257	Trosa	932	+	70
Kalmar	15,796	+	187	Trälleborg	10,522	+	229
Karlskrona . . .	7,266	+	74	Uddevalla	12,851	+	153
Karlstad	17,903	+	536	Ulricehamn	2,492	+	127
Kristianstad . . .	11,680	+	135	Umeå	6,081	+	80
Kristinehamn . .	9,010	+	49	Uppsala	27,155	+	626
Kungsbacka . . .	1,160	+	30	Vadstena	2,645	+	43
Kungälv	1,719	—	17	Varberg	7,309	—	156
Köping	4,981	+	87	Vaxholm	1,664	+	60
Laholm	1,958	+	20	Vimmerby	2,687	+	12
Landskrona . . .	16,459	+	224	Visby	10,117	+	61
Lidköping	7,236	+	172	Vänersborg	7,758	+	53
Lindesberg	2,882	+	86	Västervik	10,508	+	191
Linköping	23,613	+	4,872	Västerås	20,881	+	658
Luleå	9,317	+	45	Växjö	8,665	+	130
Lund	20,423	+	201	Ystad	11,684	+	174
Lysekil	4,447	+	111	Ämål	4,502	+	57
Malmö	92,338	+	6,346	Ängelholm	4,305	+	147
Mariefred	1,315	+	9	Örebro	32,075	+	984
Mariestad	4,912	+	102	Öregrund	1,167	+	20
Marstrand	1,881	+	24	Örnsköldsvik . . .	3,850	+	163
Motala	2,830	—	81	Östersund	8,711	+	205
				Östhammar	839	+	9

¹⁾ Blef stad den 1 jan. 1911. — ²⁾ Se tab. 1 not 3. — ³⁾ Med inräknande af ett område af Lunds landsförsamling, som den 1 jan. 1913 införlifvades med Lund, hade staden 21,646 inv. — ⁴⁾ Med inräknande af Brännkyrka socken, som den 1 jan. 1913 införlifvades med Stockholm, hade staden 376,171 inv. — ⁵⁾ Med inräknande af vissa områden af Östertälje, Västertälje och Tveta socknar, som den 1 jan. 1913 införlifvades med Södertälje, hade staden 11,897 inv. — ⁶⁾ Med inräknande af ett område af Umeå landsförsamling, som den 1 jan. 1913 införlifvades med Umeå, hade staden 6,045 inv. — ⁷⁾ Med inräknande af ett område af Vaxholms landsförsamling, som den 1 jan. 1913 införlifvades med Vaxholm, hade staden 3,149 inv.

Tab. 6. Konkurser, åren 1908—1912, i hvilka stämning å borgenärer första gången offentliggjorts i allmänna tidningarna.

		1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
Landsbygden. ¹⁾						
Stockholms län		116	107	112	155	154
Uppsala »		45	35	25	39	28
Södermanlands »		33	44	33	44	40
Östergötlands »		86	88	60	69	71
Jönköpings »		92	109	89	125	110
Kronobergs »		51	65	81	66	62
Kalmar »		62	81	59	61	64
Gottlands »		19	20	9	7	10
Blekinge »		35	25	20	20	32
Kristianstads »		116	136	127	99	98
Malmöhus »		142	128	168	122	146
Hallands »		68	120	70	81	58
Göteh. o. Bohus »		58	58	45	68	47
Älfsborgs »		75	69	58	76	54
Skaraborgs »		101	79	66	49	65
Värmlands »		73	105	91	83	100
Örebro »		72	62	37	37	47
Västmanlands »		44	44	42	40	38
Kopparbergs »		84	116	84	81	60
Gäflleborgs »		99	109	101	120	116
Västernorrlands »		131	127	124	120	110
Jämtlands »		59	62	85	53	62
Västerbottens »		47	43	42	34	14
Norrhottens »		92	66	60	51	46
Summa		1,800	1,898	1,688	1,700	1,627
Städerna. ¹⁾						
Stockholm		835	700	621	674	726
Göteborg		236	268	219	295	226
Malmö		300	310	435	335	373
Norrköping		54	44	43	43	25
Hälsingborg		80	65	67	55	58
Gäflle		44	56	43	36	16
Örebro		49	57	52	50	66
Eskilstuna		23	30	25	38	27
Karlskrona		28	21	17	39	26
Uppsala		34	20	11	21	23
Jönköping		25	54	22	28	25
Borås		24	37	14	21	18

¹⁾ Städerna Arvika, Borgholm, Eslöf, Haparanda, Huskvarna och Tidaholm äro här hänfödda till landsbygden.

Tab. 6. (Forts.)

	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
Lund	35	31	43	22	28
Halmstad	60	59	34	29	35
Linköping	21	17	17	23	24
Västerås	26	24	20	14	17
Karlstad	32	29	34	38	27
Sundsvall	37	28	30	45	37
Landskrona	23	18	14	14	13
Kalmar	17	12	23	38	40
Uddevalla	13	12	9	9	12
Kristianstad	23	43	21	14	19
Söderhamn	12	13	15	11	9
Falun	17	13	12	13	9
Ystad	10	17	10	19	14
Södertälje	-	12	11	11	13
Visby	10	14	9	4	8
Öfriga städer	522	419	348	415	378
Summa	2,590	2,423	2,219	2,354	2,292
Hela riket	4,390	4,321	3,907	4,054	3,919
<i>Däraf i nedanstående månader:</i>					
Januari	321	338	257	352	270
Februari	426	375	323	364	360
Mars	351	377	314	385	293
April	371	377	324	296	315
Maj	363	305	330	339	332
Juni	345	346	278	300	308
Juli	369	396	364	301	312
Augusti	336	371	333	277	341
September	408	391	369	446	362
Oktober	369	327	350	356	405
November	373	375	324	339	317
December	358	343	341	299	304
Januari—mars	1,098	1,090	894	1,101	923
April—juni	1,079	1,028	932	935	955
Juli—september	1,113	1,158	1,066	1,024	1,015
Oktober—december	1,100	1,045	1,015	994	1,026

Tab. 7. Beräknad skörd af säd och potatis åren 1908—1912.

	År 1908.	År 1909.	År 1910.	År 1911.	År 1912.
Skörd i hektoliter.					
Hvete, höst-.....	2,238,600	2,305,100	2,494,100	2,678,900	2,641,500
» vår-.....	142,100	128,200	131,200	120,800	118,400
Råg, höst-.....	9,012,200	8,877,600	8,350,100	8,232,000	8,060,700
» vår-.....	168,300	163,600	161,800	164,000	158,400
Korn.....	5,469,200	4,883,300	5,202,300	4,836,600	4,813,800
Hafre.....	25,845,100	24,483,500	26,513,600	22,364,000	26,747,000
Blandsäd.....	5,162,600	5,091,000	5,370,400	5,335,100	5,724,500
Ärter.....	494,600	414,600	456,400	450,100	370,100
Bönor.....	70,100	65,200	60,900	60,800	61,300
Vicker.....	266,200	226,800	246,800	212,500	233,700
Potatis.....	27,494,000	21,842,000	24,171,400	18,560,600	23,175,600
Skörd i korntal.					
Hvete, höst-.....	10·41	10·49	10·70	10·58	10·25
» vår-.....	7·16	6·82	6·95	6·78	6·94
Råg, höst-.....	8·63	8·69	8·18	8·00	7·86
» vår-.....	6·10	5·84	5·67	5·52	5·66
Korn.....	8·82	8·15	8·74	8·60	8·67
Hafre.....	7·85	7·55	8·12	6·86	8·27
Blandsäd.....	9·71	9·40	9·64	9·19	9·64
Ärter.....	7·58	6·44	6·95	7·08	5·97
Bönor.....	6·37	6·84	6·05	5·54	5·92
Vicker.....	7·27	6·93	7·40	6·50	6·29
Potatis.....	8·19	6·77	7·29	5·64	6·95
Skördens värde i millioner kronor. ¹⁾					
Hvete, höst-.....	26·4	27·8	28·8	32·3	31·4
» vår-.....	1·7	1·5	1·5	1·5	1·4
Råg, höst-.....	87·0	84·7	74·1	80·3	80·1
» vår-.....	1·6	1·6	1·4	1·6	1·6
Korn.....	46·8	40·1	41·7	41·6	41·9
Hafre.....	129·3	122·2	129·1	124·1	148·4
Blandsäd.....	37·8	37·0	38·0	40·7	43·2
Ärter.....	6·5	5·4	5·9	6·0	5·3
Bönor.....	0·6	0·6	0·5	0·5	0·6
Vicker.....	3·2	2·9	3·0	2·6	3·0
Potatis.....	64·1	44·8	52·0	52·9	58·9
Summa	405·0	368·6	376·0	384·1	415·8

¹⁾ Beräknadt, med ledning af markegångsprisen samt uppgift från K. Kontrollstyrelsen angående priset å potatis.

Tab. 8. In- och utförsel af viktigare varor åren 1908—1912.

[Preliminära uppgifter, omfattande för införseln direkt och från transitupplag tullbehandlade varor jämte uppläggningar på nederlag men ej förtullningar därifrån samt för utförseln jämväl utförsel från nederlag.]

Införsel.		1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
<i>Band: siden</i>	Kg.	46,400	46,500	44,800	48,000	42,100
<i>andra slag</i>	»	69,000	90,700	121,000	141,200	109,400
<i>Ben, arb.: benmjöl</i>	Ton	6,322	2,120	2,389	3,253	4,475
<i>Bomull, ofärgad och färgad</i> ...	»	21,217	17,309	20,692	20,041	21,647
<i>Brännvin och sprit:</i>						
<i>på fat: af süd m. m.</i>	Hl. å 50 %	4,100	4,220	4,400	4,340	5,000
<i>af ris: arrak</i>	»	8,170	6,050	7,740	8,850	8,620
<i>af socker: rom</i>	»	165	65	64	84	63
<i>af vindruvfor: konjak</i> ...	»	13,000	12,000	12,970	13,910	14,930
<i>på andra kärl</i>	Hl.	1,029	1,100	1,040	1,056	1,330
<i>Fartyg, ång-</i>	Kr.	5,096,000	8,124,000	3,388,000	3,667,000	7,548,000
<i>Fisk, saltad m. m.: sill m. m.</i>	Ton	40,575	40,535	43,482	39,486	34,181
<i>sej</i>	»	1,429	1,647	1,680	1,291	3,950
<i>Fläsk</i>	»	4,507	1,102	1,097	2,373	1,499
<i>Frö: klöfver- och ej spec. gräs-</i>	»	1,462	1,687	1,489	2,488	1,265
<i>lin-</i>	»	22,328	21,439	17,040	20,095	20,454
<i>Färger: alisarin, anilin m. m.</i>	»	697	754	912	910	988
<i>Garn: ull-</i>	»	1,545	1,734	2,345	2,133	1,960
<i>bomulla-</i>	»	1,347	945	1,051	962	1,130
<i>Gryn: ris- och rismjöl</i>	»	1,670	3,310	2,696	3,084	1,654
<i>Gödningsämnen, i tulltaxan</i>						
<i>ej spec. (ej benmjöl, chile-</i>						
<i>salpeter, superfosfat etc.)</i> ...	»	185,117	166,880	161,020	187,951	188,789
<i>Hudar och skinn:</i>						
<i>ej pälsverk:</i>						
<i>oberedda</i>	»	7,718	10,412	12,487	11,118	11,970
<i>beredda, sulläder etc.</i>	»	133	252	528	271	244
<i>andra slag</i>	»	556	736	848	892	730
<i>pälsverk: beredda, lösa, alla</i>						
<i>slag</i>	Kg.	79,000	71,400	81,000	70,600	87,800
<i>Humle</i>	Ton	528	440	407	381	545
<i>Järn och stål:</i>						
<i>tack- och barlastjärn</i>	»	70,725	64,837	74,845	77,198	90,630
<i>järnvägsskenor</i>	»	30,566	38,019	30,691	41,669	60,345
<i>balk-, hörn- etc. minst 20</i>						
<i>kg. per löp. meter</i>	»	21,282	17,878	20,882	18,047	25,250
<i>plåtar, med tenn öfverdragna</i>	»	5,474	5,454	6,401	7,058	7,029
<i>rör: gjutna</i>	»	14,353	14,878	13,658	13,097	14,838
<i>smidda m. m.</i>	»	7,788	8,960	10,594	10,580	11,648
<i>Kaffe</i>	»	28,901	41,895	29,885	33,580	29,935
<i>Kali, kaustikt</i>	»	2,773	2,616	2,711	3,666	3,222
<i>Kautschuk etc.:</i>						
<i>oarbetad</i>	»	787	696	917	1,015	1,006
<i>arbetad, andra slag ej spec.</i>						
<i>(skodon m. m.)</i>	»	183	248	294	236	312
<i>Kli, alla slag</i>	»	55,626	72,230	88,886	62,585	66,489
<i>Konserver, alla slag</i>	»	883	989	839	826	1,003
<i>Kreatur: hästar</i>	St.	1,940	1,450	1,820	1,400	2,220
<i>nöt-</i>	»	4,820	3,840	1,840	1,570	2,800
<i>får</i>	»	90	160	210	110	140
<i>svin</i>	»	650	610	570	430	810
<i>Kött</i>	Ton	2,836	2,139	1,574	1,644	1,923
<i>Maskiner, redskap o. verktyg</i>						
<i>i tulltaxan ej spec. (ej ång-</i>						
<i>eller symaskiner)</i>	Kr.	22,237,000	18,501,000	19,791,000	21,833,000	17,817,000
<i>Natron, salpetersyradt (chile-</i>						
<i>salpeter)</i>	Ton	27,630	28,894	32,340	31,020	35,105

Tab. 8. (Forts.)

	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
<i>Oleomargarin</i> Ton	455	503	184	382	931
<i>Oljekakor</i> >	117,014	133,424	147,014	161,913	174,907
<i>Oljor: feta, andra slag: på fat</i> >	15,547	16,370	22,599	23,423	20,752
<i>fossila, renade</i> >	136,263	135,405	130,278	152,054	139,198
<i>Ost</i> Kg.	365,000	351,000	321,000	337,000	571,000
<i>Papper</i> Ton	2,572	2,535	2,997	3,661	2,373
<i>Potatis</i> >	15,470	14,897	29,708	18,024	19,286
<i>Ris, oskaladt eller paddy</i> >	16,075	10,425	13,341	13,881	14,562
<i>Salt, kok-, alla slag</i> Hl.	1,324,000	1,021,000	1,042,000	1,091,000	1,275,000
<i>Schoddy eller konstull, alla slag</i> Ton	1,310	1,190	1,698	1,639	1,802
<i>Smör: naturligt</i> >	125	180	93	153	128
<i>konstgjordt (margarin)</i> >	3	60	129	174	147
<i>Socket: raffineradt</i> >	2,841	598	888	1,760	1,439
<i>oraffineradt</i> >	451	403	107	94	79
<i>sirup och melass</i> >	13,377	14,771	15,711	15,458	13,667
<i>Spannmål: omalen: hafre</i> >	63,837	77,509	110,566	102,063	97,290
<i>hvete</i> >	204,734	190,947	186,135	171,761	168,086
<i>korn</i> >	2,149	1,921	1,194	1,278	6
<i>majs</i> >	12,299	6,909	7,405	11,406	101,712
<i>råg</i> >	50,242	84,257	71,203	44,430	112,376
<i>malen: hvetemjöl</i> >	10,255	6,537	7,988	7,310	6,496
<i>rågmjöl</i> >	4,332	12,560	19,212	3,712	8,762
<i>Stenkol och koks</i> Hl.	61,543,000	56,795,000	58,109,000	55,832,000	64,359,000
<i>Superfosfat</i> Ton	2,712	2,844	3,100	2,673	9,815
<i>Symaskiner och stickmaskiner etc.</i> Kr.	1,842,000	1,858,000	1,932,000	2,091,000	1,777,000
<i>Talg</i> Ton	6,224	4,851	3,356	3,662	3,066
<i>Tobak: oarbetad: blad och stjälk</i> >	3,780	4,401	4,577	4,609	4,304
<i>arbetad: cigarrer och cigaretter</i> Kg.	296,000	350,000	392,000	407,000	470,000
<i>Tråd, bomulls</i> >	237,000	362,000	314,000	308,000	316,000
<i>Ull, ofärgad och färgad</i> Ton	5,588	5,167	4,992	5,057	6,654
<i>Velocipeder, färdiga</i> St.	5,840	4,290	4,130	2,890	3,900
<i>Vin: på fat</i> Ton	2,006	2,177	2,612	2,352	2,355
<i>på andra kärl: musserande</i> Hl.	3,260	2,760	3,670	3,580	4,050
<i>icke musserande</i> >	2,020	1,990	2,300	2,390	2,620
<i>Väfnader: siden</i> Kg.	146,000	193,000	220,000	231,000	215,000
<i>bomulls</i> >	1,698,000	1,878,000	2,072,000	2,189,000	1,704,000
<i>ylle</i> >	1,390,000	1,455,000	1,573,000	1,597,000	1,289,000
<i>linne</i> >	446,000	514,000	598,000	749,000	484,000
<i>vattentäta, mattor</i> >	2,743,000	2,859,000	3,089,000	2,580,000	2,691,000
<i>Ägg</i> St.	56,070,000	48,312,000	49,713,000	49,337,000	54,885,000
Utförsel.					
<i>Brännvin och sprit: på fat: af säd m. m.</i> Hl. å 50%	460	1,780	1,840	1,560	1,157
<i>Cement</i> Ton	34,164	33,196	73,350	108,663	127,231
<i>Fartyg, ång</i> Kr.	98,200	839,000	280,000	800,000	1,729,000
<i>Fisk: färak: sill m. m.</i> Ton	55,206	61,108	45,154	68,551	72,124
<i>alla andra slag</i> >	2,728	2,360	2,348	2,715	2,964
<i>saltad m. m.: sill m. m.</i> >	7,163	4,117	4,320	6,977	7,312
<i>alla andra slag</i> >	774	3,126	3,318	2,678	1,996
<i>Fläsk</i> >	2,873	2,212	2,987	6,788	11,486
<i>Frukt, bär etc., friska</i> >	10,316	9,882	4,767	1,693	4,209
<i>Glas: bunkar, burkar, buteljer etc., oalipade</i> >	11,519	6,943	9,674	13,163	13,799
<i>alla andra slag (ej föenster- och spegel)</i> >	921	777	945	1,273	1,531

Tab. 8. (Forts.)

		1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
<i>Hudar och skinn: ej påleverk, oberedda</i>	Ton	6,807	9,035	10,081	13,500	11,454
<i>Instrumenter: kirurgiska, matematiska, fysiska etc.</i>	Kr.	2,657,000	2,712,000	4,357,000	5,270,000	6,227,000
<i>Järn och stål:</i>						
tack- och barlastjärn.....	Ton	107,115	105,686	134,085	150,472	204,739
skrot.....	»	5,345	7,058	9,415	7,884	8,655
göten.....	»	6,376	10,261	13,515	11,181	14,238
smältstycken och råstänger.....	»	20,186	20,629	31,354	27,845	35,501
hilletts o. massiva tubämnen ¹⁾	»		14,745	25,450	28,569	26,932
stångjärn.....	»	122,180	106,857	141,218	129,173	117,207
stångjärnsafhugg.....	»	3,648	6,128	6,106	6,375	6,326
valstråd (trådjärn).....	»	21,625	21,189	33,441	33,701	36,275
valsade eller smidda plåtar.....	»	2,177	1,283	2,406	2,167	2,806
rör och rördelar.....	»	15,924	8,998	14,271	10,670	17,012
tråd, dragen.....	»	1,746	1,350	2,956	3,044	3,082
spik.....	»	6,878	7,755	7,099	7,344	7,557
<i>Kreatur: hästar</i>	St.	3,990	2,510	4,260	6,540	6,880
nöt.....	»	9,760	12,550	38,420	46,960	34,280
får.....	»	1,750	1,760	1,920	2,420	2,080
svin.....	»	140	890	2,790	16,250	7,180
<i>Kött</i>	Ton	772	1,070	8,346	9,655	8,759
<i>Lervaror, ej spec.:</i>						
tegel: eldfast, fasadtegel m. m.	»	40,121	40,629	51,142	57,701	61,300
mur- och klinker- ...	St.	9,772,000	10,805,000	11,937,000	17,749,000	31,432,000
rör och rördelar.....	Ton	8,971	9,394	10,420	10,340	16,557
<i>Maskiner, redskap och verktyg, ej spec. (ej ång- eller symaskiner)</i>	Kr.	22,477,000	24,880,000	30,562,000	36,634,000	39,456,000
<i>Mineralier: malin: järn</i>	Ton	3,654,270	3,204,521	4,434,781	5,106,764	5,522,746
zink.....	»	38,541	38,868	40,407	41,848	41,986
<i>Ost</i>	Kg.	3,500	59,000	23,400	2,900	5,900
<i>Papp</i>	Ton	21,153	19,337	22,012	20,845	22,791
<i>Papper</i>	»	121,539	117,889	144,488	155,105	180,231
<i>Pappersmassa: kemisk: torr</i>	»	362,685	371,839	488,979	562,797	618,340
våt.....	»	37,333	31,252	42,556	45,389	55,055
mekanisk: torr.....	»	54,429	45,995	51,197	61,190	57,450
våt.....	»	109,322	114,495	180,517	178,122	217,751
<i>Smör: naturligt</i>	»	18,157	19,216	21,749	22,174	21,227
konstgjordt (margarin).....	»	461	98	91	41	22
<i>Spannmål: omalen: hafre</i>	»	8,959	8,537	2,566	28,087	5,237
hvelte.....	»	86	83	143	161	211
korn.....	»	59	49	287	5,379	3,277
råg.....	»	68	86	298	115	98
malen: hvetemjöl.....	»	106	100	171	538	491
rågmjöl.....	»	2,383	1,707	1,990	1,079	800
<i>Sten, ej spec.: oarbetad etc.</i>	Kr.	3,702,000	3,429,000	3,982,000	4,031,000	4,003,000
arbetad, andra slag än pole-rad.....	»	7,846,000	7,060,000	8,857,000	9,387,000	10,096,000
<i>Superfosfat</i>	Ton	10,671	17,244	51,212	61,184	57,807
<i>Trävaror:</i>						
oarbetade m. m.: af furu eller gran:						
timmer och mastträ af minst 25 cm.	Kbm.	26,500	18,800	23,700	14,300	24,700
spiror, timmer och mastträ af mindre diameter....	»	200,908	207,800	173,200	179,100	158,400
bjälkar af minst 20 cm. tjocklek.....	»	30,000	28,100	35,300	48,000	41,500
sparrar (af mindre tjocklek).....	»	301,300	373,600	314,200	310,000	328,500

¹⁾ Rubriken upptagen först april år 1909.

	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
<i>Trävaror:</i>					
oarbetade m. m.: af furu eller gran:					
syllar (sleepers)..... Kbm.	79,800	57,300	44,000	43,700	81,100
grufstolpar (pitprops)..... »	643,800	441,300	513,100	524,200	438,000
plankor o. bräder, ohyflade, minst 21 cm. breda:					
af furu..... »	586,800	504,300	607,100	569,300	658,900
» gran..... »	178,500	152,700	182,900	187,600	228,200
battens o. bräder, ohyflade, 15—21 cm. breda: af furu »	760,200	704,900	795,200	819,900	906,500
» gran..... »	542,000	489,800	540,200	491,700	581,200
battens, scantlings o. bräder, ohyflade, under 15 cm. breda: af furu..... »	585,000	621,900	725,100	778,100	791,800
» gran..... »	629,900	580,100	663,800	684,000	658,000
bräder, hyflade, minst 21 cm. breda: af furu..... »	25,300	21,900	24,900	23,500	22,200
» gran..... »	30,800	27,900	32,200	27,900	23,500
bräder, hyflade, 15—21 cm. breda: af furu..... »	149,800	150,700	219,100	220,700	200,700
» gran..... »	160,100	107,000	193,200	195,700	140,000
bräder, hyflade, under 15 cm. breda: af furu..... »	65,200	74,600	96,800	99,800	119,600
» gran..... »	99,100	73,000	95,900	90,500	97,700
bräd- och plankstump..... »	290,400	292,000	294,500	314,500	303,100
liaster, läkter och ribbor..... »	62,600	61,000	66,000	64,200	63,900
takapån och taksticker... Ton	.	.	.	.	17,482
lådämnena, sågade ¹⁾ Kbm.	.	.	.	.	179,000
» , hyflade ¹⁾ »	.	.	.	.	46,200
staf, sågad, annan ¹⁾ »	.	.	.	.	121,200
arbetade: snickararbeten etc.:					
byggnadsmateriell. Kr.	4,699,800	4,692,000	5,761,000	6,221,000	5,225,000
alla andra slag..... »	2,056,000	1,792,000	1,885,000	2,316,000	.
» , » , »..... Kg.	.	.	.	.	958,800
<i>Tändsticker</i> Ton	24,770	26,859	28,550	28,217	33,031
<i>Väfnader:</i> bomulla..... Kg.	101,000	91,100	115,800	136,000	269,500
ylle..... »	95,600	84,900	108,100	117,900	198,000
<i>Ägg</i> St.	38,809,000	37,337,000	41,707,000	48,090,000	44,759,000

Tab. 9. Handelsflottan Åren 1911 och 1912.

[Fartyg om 20 ton och däröfver. För år 1912 preliminära uppgifter.]

	Å r 1 9 1 1.				Å r 1 9 1 2.			
	Segelfartyg.		Ångfartyg.		Segelfartyg.		Ångfartyg.	
	An-tal.	Netto-ton.	An-tal.	Netto-ton.	An-tal.	Netto-ton.	An-tal.	Netto-ton.
Befintliga vid årets början.....	1,635	176,912	1,214	593,073	1,539	154,968	1,219	610,100
Ökning:								
nybyggda inom riket.....	9	458	13	5,266	8	510	24	3,718
förvärfvade från utrikes ort. genom förbyggnad eller om-mätning.....	36	3,481	30	33,646	55	8,813	45	51,950
.....	—	59	—	2,182	—	.	—	.
Summa ökning.....	45	3,998	43	41,094	63	9,823	69	55,668
Minskning:								
förolyckade.....	42	7,311	11	9,372	29	4,090	10	5,815
kondemnerade el. slopade.....	71	11,968	10	1,442	36	4,429	3	211
öfvergångna i utländsk ägo. genom förbyggnad eller om-mätning.....	28	6,568	17	8,060	16	3,252	17	6,890
.....	—	95	—	5,193	—	.	—	.
Summa minskning.....	141	25,942	38	24,067	81	11,771	30	12,916
Befintliga vid årets slut.....	1,589	154,968	1,219	610,100	1,522	152,520	1,258	652,552

¹⁾ Rubriken upptagen först mars år 1912.

Tab. 10. Statens och enskilda järnvägars ¹⁾ längd vid slutet af år 1912 samt inkomster per dag och bankilometer åren 1908—1912.

Järnvägarnas namn.	Längd i km. vid slutet af 1912.	Inkomster per dag och bankilometer, i kronor.				
		1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
<i>Statens järnvägar</i> ²⁾	4,688	40 33	39 95	45 01	46 42	49 59
<i>Enskilda normalspåriga järnvägar:</i>						
Bergslagens (från år 1909 inkl. Lödöse—Lilla Edet) ³⁾	511	38 68	35 09	41 18	42 91	46 62
Stockholm—Västerås—Bergsl., Sala—Tillberga, Norberga, Klackbergs och Spånga—Löfsta samt Enköping—Heby—Runhällen	476	26 70	27 01	30 00	31 48	34 04
Gäfle—Dala (från år 1910 inkl. Mora—Älfdalen)	307	33 29	26 92	31 92	34 46	38 46
Mora—Väner	288	11 26	10 99	13 42	12 91	14 26
Halmstad—Nässjö	280	17 55	17 41	17 53	17 96	19 78
Borås—Alfvesta	173	12 84	12 74	12 88	13 79	15 88
Nora bergslags	173	15 15	12 48	14 43	16 09	18 79
Östra Skånes	167	16 12	16 71	18 50	19 82	19 64
Oxelösund—Flen—Västmanland	156	46 32	42 17	52 31	54 94	58 70
Nässjö—Oskarshamn	148	19 52	19 58	20 90	21 97	23 56
Skåne—Småland	148	11 33	11 12	11 52	11 89	12 42
Uppsala—Gäfle	137	28 33	27 53	29 85	30 19	32 70
Västra Centralbanan	131	8 51	8 89	9 68	10 18	10 99
Orsa—Härjedalen	123	—	4 57	5 04	5 85	7 29
Östra Centralbanan	122	12 87	13 77	14 41	15 62	16 53
Dala—Hälsingland	121	8 35	8 99	9 95	10 55	11 35
Malmö—Simrishamn ⁴⁾	121	24 26	24 46	25 62	20 83	21 48
Norra Södermanlands	119	15 26	15 14	14 95	15 08	15 70
Karlskrona—Värjö	114	21 33	22 08	22 89	23 65	25 42
Kristianstad—Hässelholm	114	25 83	23 63	22 65	24 85	25 44
Södra Dalarnes ⁵⁾	104	26 02	22 54	27 40	23 24	25 00
Härnösand—Sollefteå	102	13 69	14 48	14 71	14 80	15 26
Kalmar ⁶⁾	100	23 12	23 36	24 50	18 24	18 85
Sala—Gysinge—Gäfle	99	10 59	11 12	10 94	12 53	12 62
Frövi—Ludvika	98	52 05	43 35	57 61	58 07	61 48
Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga	92	21 71	20 89	21 52	23 25	24 51
Varberg—Borås	85	22 35	21 84	23 84	24 63	26 20
Hälsingborg—Hässelholm	82	44 31	43 05	48 56	50 78	54 28
Ystad—Eslöv	76	23 97	24 02	25 49	25 41	26 05
Göteborg—Borås	72	42 30	42 38	43 20	45 80	50 40
Sölvesborg—Olofström—Almhult	72	9 59	8 80	9 54	9 61	9 78
Dalslands	71	18 74	18 18	20 44	20 71	21 25
Malmö—Ystad	63	37 12	36 92	40 78	41 56	43 84
Landskrona och Hälsingborgs	60	41 09	39 19	42 53	42 59	43 65
Stockholm—Nynäs	55	18 56	19 50	22 14	24 49	28 21
Lund—Trälleborg och Lund—Kälinge	54	29 79	26 20	28 74	29 52	30 88
Varberg—Åtran ⁷⁾	49	—	—	—	5 19	7 03

¹⁾ Utom Gammelstad—Karlsvik, Ämmebergs, Örebro—Skebäck, Fulköping—Uddagården, Malma—Haggården och Munkedals järnvägar utgörande tillsammans 22 km. normalspårig och 13 km. smalspårig bana. — ²⁾ Fr. o. m. 1911 ingå här i ångfärjesträckorna Trälleborg—Sassnitz och Malmö—Köpenhamn (69 km.). Bandelen Bastuträsk—Skellefteå—Kallholmen (63 km.) öppnades för trafik den 1 sept. 1912. Bandelen Östersund—Långvik (3 km.) öppnades för trafik den 13 nov. 1912. Bandelen Häggenås—Ulrikafors (91 km.) öppnades för trafik den 1 dec. 1912. — ³⁾ Råmsbyttan—Idkerberget (10 km.) öppnades för trafik den 1 okt. 1912. — ⁴⁾ Dalby—Skartofta öppnades för trafik 1 nov. 1910. — ⁵⁾ Omfattar sedan 1911 äfven Siljans järnväg. — ⁶⁾ Omfattar sedan 1911 äfven Nybro—Säfsjöströms järnväg. — ⁷⁾ Varberg—Ullared (31 km.) öppnades för trafik den 1 april 1911 och Ullared—Åtran (18 km.) den 22 juli 1911.

Tab. 10. (Forts.)

Järnvägarnas namn.	Längd i km. vid slutet af 1912.	Inkomster per dag och bankilometer, i kronor.				
		1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
Örebro—Köping (Köping—Frövi)	46	56·07	51·06	63·76	64·44	66·65
Landskrona—Käflinge—Sjöbo	45	8·67	9·58	12·00	11·61	11·92
Uppsala—Enköping ¹⁾	44	—	—	—	—	11·14
Nybro—Säfsjöström ²⁾	.	6·73	7·48	8·12	10·91	.
Borås (Borås—Herrljunga)	42	23·79	24·47	26·63	28·36	29·89
Ystad—Gärnsås—S:t Olof	42	15·15	16·43	19·89	19·95	20·04
Klippan—Eslöf	40	12·07	11·79	13·86	14·89	14·88
Gäddede—Ockelbo	38	18·22	19·07	19·08	20·50	20·98
Svartåls ³⁾	38	4·56	3·55	3·67	4·20	4·02
Siljans ⁴⁾	.	9·51	9·46	10·51	.	.
Hässelholm—Markaryd	37	14·05	13·91	14·82	15·43	16·40
Markaryd—Veinge	35	12·52	12·46	10·80	9·96	10·59
Malmö—Trälleborg	34	38·81	39·04	41·96	39·13	40·83
Trälleborg—Rydegård	34	17·44	18·18	20·62	19·80	19·94
Tidaholms	32	8·35	9·77	10·87	11·40	12·51
Mjölby—Hästholmen ⁵⁾	32	—	—	7·07	7·57	8·57
Ystad—Brösarp	30	13·15	13·52	15·44	16·05	16·53
Malmö—Genarp	28	19·74	19·81	23·64	22·63	23·33
Ängelholm—Klippan	27	10·46	11·35	12·61	13·49	14·42
Göteborg—Särö	24	23·70	23·07	25·02	26·42	25·97
Lund—Refvinge	24	9·42	10·47	12·06	11·10	11·76
Mellersta Södermanlands	23	6·78	7·86	7·91	9·08	10·31
Bånghammar—Kloten ⁶⁾	22	2·09	0·84	3·04	5·73	6·10
Böringe—Ostratorp	22	15·97	15·06	16·59	15·60	16·27
Landskrona—Käflinge	21	31·05	32·44	38·46	35·34	36·47
Krylbo—Norberg	19	17·61	12·31	20·84	23·60	26·18
Ätvidaberg—Bjärke-Säby	19	6·08	6·56	6·49	8·23	9·20
Värjö—Älfvesta	18	54·38	55·88	58·23	60·54	67·48
Hvellinge—Skanör—Fälsterbo	18	11·09	11·48	11·72	11·69	14·01
Grufgårdens—Fors	17	13·67	8·31	8·43	8·09	6·74
Käflinge—Barsebäck	16	9·81	8·62	9·63	9·48	9·46
Stockholm—Saltjö	15	88·44	86·31	93·06	99·06	105·27
Hör—Hörby	13	4·50	4·46	4·08	4·15	4·67
Lund—Björred	11	13·27	10·99	13·42	16·39	15·56
Ystad—Skifarp	11	4·17	4·39	3·97	3·66	6·89
Höganäs—Mölle ⁷⁾	10	—	—	—	17·79	16·92
Marma—Sandarne	10	40·04	36·39	58·75	54·66	62·13
Hälsingborg—Råå—Ramlösa	9	56·79	54·46	60·79	61·89	68·52
Kumla—Yxhult	6	9·21	11·88	10·32	12·69	16·02
Laxå—Röfors	5	14·35	14·18	15·21	18·26	18·49
Kärrgrufvan—Klackberg	5	11·86	7·77	10·73	12·14	14·05
Västra Klagstorp—Tygelsjö	5	23·58	20·32	23·99	18·13	19·83
Malmö—Limhamn	5	115·94	104·88	113·97	115·00	116·58
Storå—Guldsmedshyttan	4	38·58	30·90	48·59	58·09	73·41
Säbyholms	2	58·69	58·87	67·65	55·56	48·49
Normalspåriga privatbanor	6,241	22·90	21·67	24·30	25·05	26·77

¹⁾ Öppnades för trafik den 14 maj 1912. — ²⁾ Se not. 6 å föreg. sid. — ³⁾ Äges af staten men förvaltas som en enskild järnväg. — ⁴⁾ Se not. 5 å föreg. sid. — ⁵⁾ 31 km. öppnades för trafik den 15 maj och 1 km. den 1 oktober 1910. — ⁶⁾ Tillhör staten, men trafikeras af Frövi—Ludvika järnväg. — ⁷⁾ Trafikeras af statens järnvägar.

Tab. 10. (Forts.)

Järnvägarnas namn.	Längd i km. vid slutet af 1912.	Inkomster per dag och bankilometer, i kronor.				
		1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
<i>Enskilda smalspåriga järnvägar:</i>						
Med spårvidd 1'093 m.:						
Köping—Uttersberg ¹⁾	49	15·15	14·49	19·88	20·85	22·23
Uttersberg—Riddarhyttan ¹⁾		10·50	11·28	17·51		
Med spårvidd 1'067 m.:						
Blekinge kustbanor	154	20·25	20·28	21·57	22·44	23·79
Karlshamn—Vislanda—Bolmen.....	129	11·67	11·48	11·84	11·94	12·64
Halmstad—Bolmen.....	66	10·80	10·24	9·76	10·88	11·83
Östra Blekinge.....	54	8·49	8·80	8·65	9·81	9·49
Växjö—Tingsryd.....	45	8·74	8·98	9·62	10·05	10·48
Bredåkra—Tingsryd.....	41	8·72	8·11	8·20	9·05	9·96
Hönshylte—Kvarnamåla.....	21	5·23	5·11	5·23	5·12	4·69
Matfors—Vattjom	3	32·88	29·26	35·86	33·01	38·84
Med spårvidd 0'891 m.:						
Västergötland—Göteborg (från år 1909 inkl. Mariestad—Kinnekulle) ²⁾	234	15·88	14·97	14·92	17·32	18·53
Norsholm—Västervik—Hultsfred.....	202	9·87	10·21	10·67	11·18	11·67
Stockholm—Roslagen	201	20·66	21·43	23·05	23·85	25·19
Gottlands.....	105	11·64	11·37	12·66	11·95	12·57
Falkenbergs.....	102	8·82	8·04	7·85	7·84	7·80
Norrköping—Söderköping—Vikbolandet.....	102	11·84	12·14	12·51	13·28	14·39
Södra Ölands ³⁾	96	—	3·40	4·61	5·20	5·18
Örebro—Pålsboda och Pålsboda—Finspång.....	89	8·44	9·07	9·87	10·62	10·81
Uddevalle—Lelången.....	89	12·54	11·76	11·69	11·88	11·69
Växjö—Virserum ⁴⁾	87	10·20	10·61	10·90	11·19	10·86
Dala—Ockelbo—Norrundet.....	86	11·66	12·67	17·47	17·88	15·48
Nordmark—Klarälven	85	13·07	11·90	14·12	12·98	14·91
Kalmar—Berga.....	77	12·80	12·72	13·41	13·54	14·04
Mellersta Östergötlands.....	68	10·56	10·05	11·68	12·76	14·06
Karlstad—Munkfors.....	59	21·26	21·26	21·89	21·77	22·13
Hjo—Stenstorp.....	55	13·51	12·87	14·27	14·80	14·90
Borgholm—Böda.....	55	2·90	2·79	3·68	3·72	3·81
Hvetlanda—Målilla.....	51	7·24	7·85	8·04	8·11	8·88
Lidköping—Skara—Stenstorp	50	14·10	15·40	15·50	15·81	15·87
Mönsterås ⁵⁾	49	6·04	5·68	5·17	6·16	6·40
Dannemora—Harg	47	10·36	10·88	11·86	11·40	12·57
Fågelsta—Vadstena—Ödesåhöj	42	11·86	11·78	12·40	12·18	12·74
Norra Hälsinglands.....	40	7·49	8·15	8·54	7·81	8·82
Kalmar—Torsås.....	40	13·86	13·95	14·46	15·07	15·47
Slite—Roma.....	33	4·82	3·69	3·75	4·02	4·26
Ruda—Oskarshamn.....	33	6·81	6·72	6·90	7·85	8·65
Hvetlanda—Säfsjö.....	30	13·86	14·17	14·21	14·28	15·61
Kinnekulle—Lidköping.....	29	9·17	8·61	9·86	11·92	12·84
Lidköping—Håkantorp.....	28	12·72	13·42	13·74	15·26	15·82
Lidköping—Källand.....	28	5·10	4·89	5·74	5·88	5·78
Finspång—Norsholm.....	27	21·46	23·07	23·29	23·59	25·40

¹⁾ Järnvägarna Köping—Uttersberg och Uttersberg—Riddarhyttan äro sedan 1 jan. 1911 sammanslagna. — ²⁾ Bandelen Mariestad—Gårdsjö (39 km.) öppnades för trafik den 1 januari 1910. — ³⁾ Bandelen Färjestaden—Näsby (51 km.) öppnades för trafik den 1 februari 1910. — ⁴⁾ Bandelen Åsheda—Virserum (27 km.) öppnades för trafik den 23 dec. 1911. — ⁵⁾ Bandelen Alsterbro—Kråksmåla (10 km.) öppnades för trafik den 23 dec. 1911.

Tab. 10. (Forts.)

Järnvägarnas namn.	Längd i km. vid slutet af 1912.	Inkomster per dag och bankilometer, i kronor.				
		1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
Byvalla—Långshyttan	27	11·12	10·01	13·20	13·54	13·70
Skara—Timmersdala	26	—	6·65	5·75	6·68	6·74
Klintehamn—Roma	23	5·64	6·08	6·65	6·88	6·28
Sköfde—Axvall	21	11·88	12·60	12·59	11·19	11·56
Ljungbyholm—Karlslunda	19	5·49	5·66	5·51	5·53	5·57
Mariestad—Moholm	18	17·30	16·68	11·93	11·81	12·18
Kimstad—Norrköping	18	18·46	17·72	24·41	25·59	26·63
Filipstads norra bergslags	17	11·59	10·03	11·80	12·12	12·93
Askersund—Skyllberg—Lerbäck	14	11·66	11·61	12·06	12·33	12·62
Näs—Morshyttan	12	15·76	8·07	16·53	20·28	19·67
Ronehamn—Hemse	10	3·71	3·67	3·89	3·82	3·46
Med spårvidd 0·802 m.:						
Säfsnäs	47	9·56	9·19	8·04	10·50	9·67
Voxna—Lobonäs	29	2·56	3·37	3·47	3·59	3·24
Dalkarlsbergs	4	15·77	14·90	18·35	19·36	21·74
Med spårvidd 0·600 m.:						
Nättraby—Älnaryd—Älmeboda ¹⁾	49	6·66	7·07	7·33	5·86	6·28
Jönköping—Gripenberg	44	12·66	13·33	13·52	13·68	14·35
Kosta	30	4·81	5·34	5·88	6·09	6·28
Eringsboda—Älmeboda ¹⁾	.	—	—	1·70	.	.
Stafsjö ²⁾	17	3·94	4·42	4·06	5·23	5·10
Anneberg—Örnaryd	7	—	5·33	7·21	7·00	8·09
Smalspåriga privatbanor	3,313	12·17	11·92	12·54	13·01	13·66
Samtliga privatbanor	9,554	19·35	18·37	20·21	20·37	22·22
Stats- och privatbanor	14,237	26·22	25·35	28·13	29·11	31·08

Tab. 11. Statens och enskilda järnvägars inkomster, i kronor, per dag och bankilometer under hvarje månad åren 1908—1912.

Å r.	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1908.....	22·50	24·93	25·06	27·25	24·68	28·95	27·61	28·54	27·85	28·04	24·81	24·11
1909.....	21·24	25·32	25·49	27·14	24·91	28·25	28·91	19·34	23·92	26·88	26·54	26·42
1910.....	23·18	26·61	28·42	28·21	26·30	30·21	30·13	30·90	29·75	29·62	26·97	27·21
1911.....	24·47	28·03	29·56	29·15	26·95	32·10	31·35	31·02	30·79	29·24	28·47	28·86
1912.....	26·78	29·82	31·42	30·66	29·84	33·48	33·85	33·98	32·06	32·05	31·18	27·91

¹⁾ Nättraby—Älnaryd—Eringsboda järnväg har från 1 sept. 1911 öfvertagit Eringsboda—Älmeboda järnväg, som öppnades för trafik den 1 sept. 1910. — ²⁾ Å Staffsjö järnväg, som trafikerades endast en del af året upptogs trafiken år 1911 under mars månad och år 1912 under april.

Tab. 12. Statens järnvägar åren 1908—1912.

[För år 1912 delvis preliminära uppgifter.]

	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
<i>Trafik:¹⁾</i>					
Resande: 1:a klassAntal	31,596	29,689	33,318	36,345	37,945
2:a » »	1,405,383	1,337,324	1,355,699	1,365,677	1,382,685
3:e » »	15,767,760	16,522,106	18,799,384	20,118,803	21,897,703
Trupper »	197,086	284,494	312,042	303,401	307,253
Resgodsöfvervikt, hundar och velocipeder ²⁾ Ton	13,765	14,417	15,045	17,962	17,827
Paket-, il- och fraktgods »	7,873,290	7,261,277	8,139,180	8,431,386	9,389,485
Lapplandsmalm »	2,818,626	2,419,064	3,537,015	4,035,444	4,306,661
Akdon, lokomotiv m. m... »	26,004	22,382	25,370	22,760	18,714
Lefvande djur »	85,206	86,944	99,702	112,294	121,507
<i>Byggnadskostnad</i>					
i medeltal för året..... Kr.	478,703,015	495,762,463	511,654,753	529,085,857	544,066,765
<i>Inkomster:³⁾</i>					
1:a klassens personbiljetter. Kr.	782,441	703,841	767,950	829,739	861,474
2:a » »	5,697,497	5,732,199	5,922,042	6,250,973	6,609,100
3:e » »	12,226,181	12,713,769	13,923,086	14,927,141	15,888,973
Trupptransport »	306,076	454,222	469,885	427,065	494,490
Fångtransport »	59,335	60,949	61,473	64,491	67,309
Upphålls-, prisskillnads-, snälltågs- och sofvagns- m. fl. biljetter »	1,892,279	1,877,603	2,048,269	2,156,436	2,287,200
Hundbiljetter, resgodsöfver- vikt o. velocipeder »	579,224	603,063	643,316	702,704	766,488
Posttransport »	1,939,726	2,069,274	2,148,595	2,165,603	2,209,086
Extra persoutåg »	14,718	8,429	2,195		
Akdon, lokomotiv m. m... »	100,684	81,733	123,665	127,325	188,178
Lefvande djur »	803,757	850,400	914,503	995,057	1,139,662
Il- och fraktgods »	31,207,993	31,107,710	33,868,005	35,765,798	39,496,731
Lapplandsmalm »	7,767,650	6,725,162	9,858,441	11,157,234	11,974,220
Öfriga inkomster »	943,811	987,283	1,379,596	1,047,332	1,270,751
Summa inkomster Kr.	64,321,372	63,975,637	72,131,021	76,616,898	83,203,657
pr bankm. »	14,766	14,497	16,227	17,044	18,269
<i>Utgifter för drift och under- håll..... »</i>					
per bankm. »	57,665,890	55,452,200	56,231,490	58,609,875	62,908,715
i % af inkomsten %	13,238	12,566	12,651	13,038	13,813
	89.65	86.68	77.96	76.50	75.61
<i>Öfverskott af inkomster... Kr.</i>					
per bankm. »	6,655,482	8,523,437	15,899,531	18,007,023	20,294,942
i förhållande till bygg- nadskapitalet %	1.528	1.931	3.576	4.006	4.456
	1.37	1.72	3.04	3.36	3.73
<i>Inbetalning till statsverket. Kr.</i>	5,050,000	6,500,000	13,000,000	13,000,000	19,800,000

Anm. Särskilda uppgifter om afkastningen under år 1912 meddelas i tab. 14.

¹⁾ Från och med år 1911 ingår all trafik å ångfärjorna i här lämnade uppgifter. För åren 1908—1910 utgjorde antalet resande resp. 31,808, 34,506 och 59,781 samt godstrafiken resp. 82,935, 85,088 och 79,717 ton. — ²⁾ Före år 1911 endast resgodsöfvervikt. — ³⁾ Från och med år 1911 äro inkomsterna för ångfärjetrafiken uppdelade på resp. grupper; för åren 1908—1910 ingå de i »öfriga inkomster» med resp. 187,934, 266,976 och 605,687 kr.

Tab. 13. Statens telegraf- och telefonväsende åren 1908—1912.

[För år 1912 preliminära uppgifter.]

	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.
Telegraf- och telefonlinjernas längd..... Km.	26,949	28,020	28,476	28,892	29,921
Telegrafledningarnas längd..... »	32,019	32,088	32,220	32,247	32,466
Telefonförbindelseledningarnas längd..... »	110,195	120,643	126,141	133,345	139,883
Abonnentledningar..... Antal	87,678	95,053	101,663	108,604	116,100
Abonnentledningarnas längd..... Km.	117,915	127,464	137,310	151,863	162,000
Telefonapparater i bruk..... Antal	109,939	118,949	128,410	137,799	147,900
Taxerade telegram..... »	3,574,115	3,714,833	3,900,199	4,136,199	4,635,700
där af inländska..... »	1,596,193	1,608,373	1,658,957	1,752,354	1,944,800
» utländska, afgångna..... »	579,870	606,711	636,385	673,712	735,800
» utländska, ankomna..... »	681,438	696,664	732,016	779,582	848,200
» transit..... »	716,614	802,585	872,841	930,551	1,106,900
Af taxerade telegram voro:					
statstelegram..... »	38,290	49,948	39,610	41,715	47,451
il-..... »	35,566	31,612	31,672	36,058	41,059
press-..... »	9,196	9,063	8,846	8,253	12,372
lokal-..... »	169,786	184,384	201,709	207,455	249,800
telegrampostavisningar..... »	40,162	42,809	48,900	55,108	59,901
Tjänstetelegram o. d..... »	184,326	179,536	174,047	178,165	203,300
Meteorologiska expedit..... »	64,456	69,210	67,814	66,633	73,400
Med telefon befordrade telegram..... »	1,251,499	1,299,383	1,419,271	1,575,006	1,775,200
Afgiftsfria telefonsamtal..... »	297,737,000	305,537,000	315,000,000	287,954,500	295,000,000
Taxerade samtalsperioder..... »	14,730,878	16,751,450	18,971,853	20,819,076	
Taxerade samtal..... »					18,230,200
där af inom redovisningsområdena..... »					2,851,000
» mellan redovisningsområdet..... »				13,761,103	15,379,200
de senare utgörande samtalsperioder..... »			18,829,000	18,098,739	20,305,618
hvar af il-..... »	766,916	657,773	676,534	795,394	933,600
Taxerade nattsamtal mellan redovisningsområdena..... »					457,500
Tjänstesamtal..... »					62,600
Inkomster..... Kr.	12,514,131	13,314,193	14,333,303	15,589,343	17,451,500
där af telegrafinkomster..... »	2,292,867	2,271,515	2,324,446	2,318,630	2,686,200
» telefoninkomster..... »					
inträdesavgifter..... »	448,937	381,375	430,738	662,082	987,400
abonnem.-avgifter..... »	5,246,634	5,599,213	6,006,526	6,448,838	6,931,100
samtalsavgifter..... »	4,525,004	5,061,764	5,571,160	6,159,136	6,846,800
» öfriga inkomster..... »	689	326	433	657	—
Utgifter..... »	9,318,168	9,303,158	9,608,033	10,330,775	10,738,500
där af aflöningar m. m..... »	5,164,904	5,396,908	5,658,315	5,922,269	6,308,400
» pensioner m. m..... »	314,084	307,881	317,473	339,963	356,500
» omkostnader..... »	3,839,180	3,598,369	3,632,295	4,068,543	4,073,600
Överskott af inkomster..... »	3,195,963	4,011,085	4,725,220	5,258,568	6,713,000
Telefonanläggningarnas värde..... »	47,891,677	51,439,324	53,540,353	57,493,931	61,585,000

Anm. Särskilda uppgifter om afkastningen under år 1912 meddelas i tab. 14.

Tab. 14. Statens affärsverksamhet under år 1912.

	Statens järnvägar.	Post- verket.	Telegraf- verket.	Statens vattenfalls- verk.	Statens domäner.	Summa för alla affärs- drifvande verk.
Disponerad kapital:						
Vid årets början disponerad kapital Kr.	587,212,199	12,859,069	76,348,738	70,560,659	194,828,853	941,809,518
Under året lyftade anslag »	20,609,677	298,400	5,843,000	10,400,809	500,000	37,651,886
Öfverskott af rörelsen under året »	20,294,942	3,692,270	6,713,100	1,262,975	7,809,009	39,772,296
Summa Kr.	628,116,818	16,849,739	88,904,838	82,224,443	203,137,862	1,019,233,700
Under året till statsverket inlevererade medel Kr.	20,294,942	2,864,332	6,130,000	1,616,460	7,792,314	38,698,048
Vid årets slut disponerad kapital »	607,821,876	13,985,407	82,774,838	80,607,983	195,345,548	980,535,652
Under året i medeltal disponerad kapital »	588,340,411	10,918,126	76,187,919	74,416,338	195,078,853	944,941,647
Resultat af rörelsen under året.						
Inkomster Kr.	83,203,658	24,625,280	17,451,600	2,104,927	13,613,232	140,998,697
Driftkostnader »	62,908,716	20,933,010	10,738,500	841,952	5,804,223	101,226,401
Öfverskott. »	20,294,942	3,692,270	6,713,100	1,262,975	7,809,009	39,772,296
D:o i procent af det under året i medeltal dis- ponerade kapitalet %	3.45	33.82	8.81	1.70	4.00	4.21

Tab. 15. Registrerade aktiebolag och bankbolag åren 1908—1912.

Aktiebolag (enskilda banker).	Registrerade aktiebolag (enskilda banker).			Registrerade anmälningar om ökning af aktiekapital (grundfond).			
	Antal bolag.	Aktiekapital (grund- fond), kr.		Beslutad.		Inbetald.	
		Tecknadt. Kr.	Inbetaldt. Kr.	Antal bolag.	Belopp. Kr.	Antal bolag.	Belopp. Kr.
Bankbolag	2	6,000,000	6,000,000	15	14,692,500	10	12,720,000
Försäkringsaktiebolag ...	2	700,000	538,450	3	802,000	4	646,610
Industri- och landtbruk..	146	34,821,717	21,013,331	109	33,801,050	167	43,987,378
Handelsaktiebolag	277	21,663,670	16,723,388	64	9,425,690	69	5,643,425
Trafikbolag	40	4,088,645	3,142,695	29	10,122,225	32	7,532,150
Bolag för div. ändamål	93	7,164,500	6,066,415	28	4,510,300	37	5,449,870
Summa år 1912	560	74,438,532	53,484,279	248	73,353,765	319	75,979,433
„ „ 1911	767	96,434,500	69,771,561	409	118,178,945	399	131,267,740
„ „ 1910	634	73,093,665	57,131,737	352	108,083,710	336	68,955,675
„ „ 1909	693	67,315,090	55,225,101	329	71,600,700	335	70,672,932
„ „ 1908	675	92,499,610	68,469,026	349	71,924,658	422	156,658,769

Tab. 16. Bankernas tillgångar och skulder vid slutet af åren 1909—1912, i kronor.

	1909.	1910.	1911.	1912.
<i>Tillgångar:</i>				
Fastigheter	49,401,466	57,137,247	59,347,896	62,623,236
Inventarier	1,320,721	1,146,110	1,111,573	1,208,666
Kassa: lagligen i riket gällande guldmünt.....	46,240,930	45,400,950	44,928,330	56,582,000
„ annat guldmünt samt omyntadt guld.....	34,508,328	35,288,361	40,342,211	43,835,729
„ öfrigt mynt samt de en- skilda bankinrättningar- nas riksbanksedlar och tillgodohafvande på giro- räkning hos riksbanken.	53,671,053	52,663,909	54,541,441	61,209,464
Fordringar hos inhemska banker..	41,527,680	36,225,372	31,290,387	42,634,556
Fordringar hos utländska banker (bankirer)	71,408,862	83,195,289	92,089,341	75,721,188
Avista och korta inbudsningar och växlar samt utländska bankers sedlar	20,690,888	21,914,737	22,420,957	23,038,668

Tab. 16. (Forts.)

	1909.	1910.	1911.	1912.
Statspapper och räntehärande obligationer.....	164,704,121	169,848,050	176,894,684	196,762,632
Aktier.....	7,668,213	6,762,124	3,332,910	10,567,619
Diskonterade och köpta värlar:				
inrikes.....	716,851,587	702,722,579	682,999,612	699,435,619
utrikes.....	30,589,412	38,409,982	72,630,368	91,784,290
Utestående lån.....	1,011,378,061	1,058,426,458	1,088,851,571	1,188,946,950
Utestående å kassa-, rese- och byggnadskreditivräkning samt löpande räkning.....	466,957,179	476,108,532	462,992,947	467,883,337
Utgifts- och diverse tillfälliga räkningar.....	91,730,155	91,086,857	107,984,622	113,001,539
Summa	2,808,648,656	2,876,336,377	2,941,758,800	3,130,240,493
<i>Skulder:</i>				
Utelöpande egna bankaecllar.....	201,897,471	206,490,699	218,101,404	228,431,809
postremissvärlar.....	42,011,274	42,820,193	48,686,035	48,847,945
Skulder till inhemska banker.....	¹⁾ 48,515,817	¹⁾ 55,927,522	¹⁾ 62,074,931	100,635,239
På räkningar med utländska banker och bankirer:				
hos banken insatta medel....	54,810,684	43,886,292	49,179,190	46,034,966
på andra räkningar.....	76,741,282	78,593,739	39,414,519	37,025,446
På giroräkning.....	64,627,936	56,601,301	54,569,283	87,715,469
På sparkasseräkning.....	261,626,741	278,678,375	304,756,557	329,853,735
På upp- och afskrifningsräkning.....	101,751,386	103,299,243	109,314,357	164,587,060
På löpande räkning.....	85,213,231	99,385,277	92,270,382	56,050,350
På depositions- och kapitalräkning.....	965,821,389	983,708,056	1,009,788,768	1,051,434,746
Upptagna lån.....	²⁾ 148,307,022	²⁾ 148,051,655	²⁾ 144,361,510	130,551,547
Inkomst- samt diverse tillfälliga räkningar.....	126,197,882	125,646,902	105,490,064	150,191,803
Grundfond.....	392,832,785	400,402,960	413,816,573	428,504,140
Kommanditfond.....	4,750,000	4,750,000	9,250,000	9,250,000
Reservfond.....	196,592,277	219,974,360	222,350,834	234,987,815
Dispositionsfond.....	28,628,449	22,363,803	21,935,393	19,827,423
Till statsverket anvisade medel....	8,323,000	6,256,000	6,399,000	6,311,000
Summa	2,808,648,656	2,876,336,377	2,941,758,800	3,130,240,493
Beviljad kredit å kreditiv- och löpande räkning.....	653,286,955	684,061,226	693,008,338	714,107,267
Utestående lån samt beviljad kredit å kreditiv- och löpande räkning fördelas sålunda:				
a) mot inteckning i fast egendom.....	.	.	.	751,957,284
b) mot aktier.....	.	.	.	631,091,105
c) mot obligationer, varor m. m.....	.	.	.	171,403,746
d) mot namnsäkerhet.....	.	.	.	343,602,102
Bankseclutgiftsningsrätt.....	250,821,671	252,688,620	260,073,861	280,566,991
obegagnad.....	48,924,201	46,197,922	41,972,457	52,135,182

¹⁾ Häri ingå ej hos banker upptagna lån.²⁾ Häri ingå äfven hos banker upptagna lån.

Tab. 17. Riksbankens utelöpande sedlar vid slutet af hvarje månad åren 1909—1912, i kronor.

M å n a d.	1909.	1910.	1911.	1912.
Jannari	168,662,043	172,703,876	175,633,900	186,561,500
Februari	176,465,567	176,266,646	185,425,800	196,633,200
Mars	192,794,492	193,809,534	205,605,000	214,937,100
April	179,655,713	180,517,265	191,265,000	198,624,900
Maj	181,149,331	179,150,235	191,851,400	199,468,100
Juni	193,790,090	197,511,800	208,453,600	213,891,900
Juli	178,843,802	179,935,342	190,046,400	198,985,200
Augusti	172,694,688	185,422,018	194,100,700	207,851,600
September	196,018,124	209,928,387	220,571,400	229,174,400
Oktober	190,604,684	200,508,928	207,398,500	220,116,600
November	184,745,359	190,041,100	202,240,200	213,882,900
December	201,897,471	206,490,698	218,101,400	228,431,800

Tab. 18. Omsättning i Riksbankens clearingafdelning under hvarje månad åren 1909—1912, i kronor.

M å n a d.	1909.	1910.	1911.	1912.
Januari	377,479,638	390,220,689	380,259,078	441,214,852
Februari	314,120,119	363,051,248	329,468,881	381,722,580
Mars	385,076,738	389,796,960	414,084,060	440,506,977
April	359,657,652	429,759,122	386,321,353	421,878,555
Maj	352,364,336	409,520,103	443,475,995	450,124,934
Juni	378,941,375	406,027,894	385,473,705	421,846,240
Juli	393,273,886	432,685,641	405,894,551	466,634,280
Augusti	320,968,707	409,741,431	404,097,057	434,250,518
September	334,893,922	373,609,509	401,742,825	429,391,872
Oktober	381,725,050	442,518,240	459,044,548	523,574,298
November	426,088,948	453,247,838	473,836,669	525,300,810
December	420,676,377	410,574,891	455,842,727	501,366,874
Summa	4,445,266,248	4,910,753,566	4,939,541,449	5,437,812,790

Tab. 19. Insättningar och uttagningar i postsparbanken och sparbankerna åren 1911 och 1912, i kronor.

[Siffrorna för år 1912 äro preliminära och grunda sig på af Statistiska Centralbyrån från sparbankerna särskildt införskaffade uppgifter.]

	Insättningar.		Uttagningar.		Öfverskott af insättningar (+) eller uttagningar (—).	
	1911.	1912.	1911.	1912.	1911.	1912.
<i>Postsparbanken</i>	13,275,700	13,289,142	13,926,760	14,366,026	— 651,060	— 1,076,884
<i>Sparbankerna:</i>						
Stockholms stad	9,197,017	9,851,360	9,108,882	9,669,296	+ 88,135	+ 182,064
Stockholms län	4,002,929	3,926,435	4,007,837	3,980,384	— 4,908	— 53,949
Uppsala >	3,152,032	3,099,020	2,927,962	2,900,856	+ 224,070	+ 198,164
Södermanlands >	3,856,498	3,998,928	3,718,058	3,722,997	+ 138,440	+ 275,931
Östergötlands >	6,622,555	6,696,117	6,369,888	6,899,738	+ 252,717	— 208,621
Jönköpings >	6,210,389	7,255,509	5,432,768	5,953,226	+ 777,621	+ 1,302,283
Kronobergs >	3,968,190	4,387,737	3,482,467	3,665,682	+ 485,723	+ 722,055
Kalmar >	5,672,987	6,394,847	5,005,584	5,497,393	+ 667,403	+ 897,454
Gottlands >	932,866	920,044	1,049,713	1,151,079	— 116,847	— 231,085
Blekinge >	4,023,995	4,638,496	3,883,854	4,340,354	+ 140,141	+ 298,142
Kristianstads >	15,341,271	16,321,525	14,174,563	15,145,045	+ 1,166,708	+ 1,176,480
Malmöhus >	53,184,234	56,920,746	50,837,108	55,075,284	+ 2,347,126	+ 1,845,462
Hallands >	3,529,766	3,536,550	2,835,016	3,185,112	+ 694,750	+ 351,438
Göteborgs o. Bohus >	16,031,587	16,334,567	14,315,295	14,891,664	+ 1,716,292	+ 1,442,903
Älfsborgs >	5,726,314	6,441,274	5,110,741	5,825,459	+ 615,573	+ 615,815
Skaraborgs >	6,009,158	6,234,955	4,626,743	5,227,875	+ 1,382,415	+ 1,007,080
Värmlands >	3,045,951	2,915,523	3,143,516	3,187,197	— 97,565	— 271,674
Örebro >	6,029,042	5,725,060	5,722,173	6,007,309	+ 306,869	— 282,249
Västmanlands >	4,257,058	4,229,330	3,730,285	3,922,648	+ 526,773	+ 306,682
Kopparbergs >	3,281,057	3,176,617	2,480,636	2,856,160	+ 800,421	+ 320,457
Gäflleborgs >	5,862,275	6,006,908	5,791,236	6,034,073	+ 71,039	— 27,165
Västernorrlands >	2,785,431	2,757,993	2,462,759	2,533,055	+ 322,672	+ 224,938
Jämtlands >	1,200,767	1,210,965	1,163,382	969,579	+ 37,385	+ 241,386
Västerbottens >	1,221,135	1,161,572	905,318	971,475	+ 315,817	+ 190,097
Norrbottens >	1,102,992	1,123,431	1,039,470	1,120,173	+ 63,522	+ 3,258
Riket	176,247,496	185,265,509	163,325,204	174,733,113	+ 12,922,292	+ 10,532,396
Summa	189,523,196	198,554,651	177,251,964	189,099,139	+ 12,271,232	+ 9,455,512

Tab. 20. Beskattningsbar inkomst samt på inkomsten ut-

Anm. Uppgifterna om utdebiterade kommunalutskylder afse jämväl utskylder för kyrka. I de fall, där utdebiteringen varit olika för olika beskattningsföremål, afse uppgifterna om utdebiteringen per 100 kronor inkomst af fastighet meddelas i noter. — Orsaken till att här statistik, litt. U, ligger hufvudsakligen i olika beräkningssätt. — Att hundraledelen af inkomsten sultat exakt samma summa, som uppgifvits såsom utdebiterad, beror på att en del af inkomsten

Stad.	Beskattningsbar inkomst, kronor. (Enligt taxeringarna under föregående år.)				
	1909.	1910.	1911.	1912.	1913.
1 Alingsås	1,636,254	1,736,874	1,846,149	2,086,899	2,133,380
2 Arboga	1,875,556	1,741,376	1,746,241	1,947,475	1,909,679
3 Arvika ¹⁾	2,251,120	2,316,892	2,243,051	2,393,471	2,449,119
4 Askersund	625,692	648,314	630,280	691,143	734,709
5 Borgholm	371,455	374,850	375,148	436,207	467,322
6 Borås	8,404,442	7,748,236	8,344,826	9,769,686	9,455,201
7 Eksjö	1,817,924	2,041,605	2,101,279	2,241,541	2,178,650
8 Enköping	1,677,414	1,749,083	1,745,797	1,956,490	2,040,584
9 Eskilstuna	10,965,784	11,312,824	10,388,741	12,047,493	12,165,277
10 Eslöf ²⁾	1,638,611	2,417,482	2,358,848	2,668,506	2,751,076
11 Falkenberg	1,798,760	1,956,007	1,980,286	2,038,690	2,062,480
12 Falköping	1,791,803	1,889,080	1,941,713	2,115,978	2,154,320
13 Falsterbo	130,112	154,222	206,109	223,906	196,765
14 Falun	6,210,202	6,589,061	5,844,908	6,768,042	7,149,486
15 Filipstad	1,807,180	1,916,100	1,835,206	2,027,970	2,074,310
16 Gränna	317,636	313,418	316,685	360,370	372,820
17 Gäfle	14,917,217	15,255,862	14,336,592	17,048,325	17,472,645
18 Göteborg	92,455,430	92,209,581	89,989,063	98,899,624	102,897,857
19 Halmstad	7,143,696	7,304,761	7,145,387	7,710,360	7,956,841
20 Haparanda	700,651	687,990	653,211	736,875	846,055
21 Hedemora	1,042,424	1,141,096	1,019,245	1,149,746	1,227,052
22 Hjo	693,523	770,628	741,723	821,569	814,920
23 Hudiksvall	2,815,202	2,894,087	2,898,989	3,338,670	3,305,420
24 Huskvarna ³⁾	1,946,520	2,115,720	2,386,850	2,597,600	2,732,350
25 Hålsingborg	20,472,206	19,082,227	18,867,261	20,791,800	22,060,200
26 Härnösand	4,465,436	4,683,626	4,564,783	4,822,230	4,961,459
27 Jönköping	9,890,821	10,485,072	10,483,018	11,726,144	11,836,942
28 Kalmar	5,623,124	6,026,531	6,062,501	6,527,010	7,075,887
29 Karlshamn	8,550,372	3,462,016	3,512,075	3,592,131	3,729,583
30 Karlskrona	9,112,526	10,260,129	10,375,102	10,969,763	11,113,827
31 Karlstad	7,991,262	7,965,974	7,600,458	8,149,460	8,599,050
32 Kristianstad	6,624,822	6,954,211	6,796,975	8,104,595	8,314,469
33 Kristinehamn	3,038,159	3,301,419	3,151,140	3,288,477	3,491,862
34 Kungsbacka	514,741	553,780	557,003	604,290	656,439
35 Kungälf	481,556	604,196	633,652	693,986	782,429
36 Köping	2,035,650	2,078,661	2,029,049	2,899,262	2,461,575
37 Laholm	726,422	641,843	658,096	510,265	748,767
38 Landskrona	7,786,614	7,006,246	7,005,289	7,830,092	8,161,332
39 Lidköping	2,426,542	2,593,541	2,662,645	2,930,350	3,170,500
40 Lindsberg	991,869	1,080,708	1,015,981	1,180,860	1,174,750
41 Linköping	6,862,032	7,384,474	8,430,995	9,564,330	10,051,162
42 Luleå	4,711,630	4,613,224	4,410,107	5,352,109	5,790,389
43 Lund	10,121,142	10,200,376	9,920,497	11,502,892	11,737,626
44 Lysekil	1,686,627	1,857,480	1,688,034	1,850,490	1,953,534
45 Malmö	50,180,253	49,072,711	48,058,264	52,034,708	53,965,162
46 Mariefred	375,626	429,252	412,039	462,533	487,546
47 Mariestad	1,689,884	1,814,066	1,844,180	1,977,660	2,074,630
48 Marstrand	645,000	706,800	731,500	739,395	903,500

¹⁾ För åren 1909—1910 afse uppgifterna Arvika köping. — ²⁾ Af fast egendom: 1909 7-14, Fors och Klosters församlingar har utdebiteringen med några öre skiljt sig från den ofvan uppgifvade; i Kopparbergs församlings stadsdel: 1909 7-31, 1910 6-30, 1911 6-40, 1912 5-30, 1913 med några öre skiljt sig från den ofvan uppgifvade. — ³⁾ Utdebiteringen af annan fastighet: 1909—1910 afse uppgifterna Huskvarna köping. — ⁴⁾ Medeltal; af fast egendom i hela staden samt i Amiralitetförsamlingen: 1909 6-35, 1910 5-96, 1911 5-68, 1912 5-85, 1913 5-80. — ⁵⁾ Utdebiterad 1912 6-03, 1913 6-16. — ⁶⁾ Utdebiteringen i den med Malmö stad år 1910 inkorporerade Västra 1910 5-83, 1911 6-26, 1912 6-78, 1913 6-32.

debiterade kommunalutskylder i städerna åren 1909—1913.

och folkskola, i allmänhet dock med undantag af uttaxerade afböningsmedel till prästerskapet. — debiteringen per bevilningskrona utskyldsbeloppet per 100 kronor inkomst af kapital eller arbete, meddelade uppgifter icke i allo öfverensstämma med motsvarande i Bidrag till Sveriges officiella multiplicerad med utdebiteringen per 100 kronor inkomst i åtskilliga fall icke gifver till re- varit fri från utgörande af kommunalutskylder.

På inkomsten utdebiterade kommunalutskylder.									
Absoluta belopp, kronor.					Kr. per 100 kr. inkomst.				
1909.	1910.	1911.	1912.	1913.	1909.	1910.	1911.	1912.	1913.
90,648	99,870	108,928	123,092	123,736	5.54	5.75	5.90	5.90	5.80
181,389	121,896	122,237	130,481	127,948	7.00	7.00	7.00	6.70	6.70
78,789	92,656	89,722	119,674	134,702	3.50	4.00	4.00	5.00	5.50
42,871	46,030	47,586	48,380	45,919	6.85	7.10	7.55	7.00	6.25
20,243	22,370	24,384	25,300	26,381	5.45	5.96	6.60	5.80	5.65
569,626	519,329	562,714	681,001	620,330	¹⁾ 6.70	¹⁾ 6.62	¹⁾ 6.68	¹⁾ 6.86	¹⁾ 6.49
90,896	102,080	126,077	134,492	130,719	5.00	5.00	6.00	6.00	6.00
84,707	92,701	93,400	99,781	102,029	5.05	5.80	5.85	5.10	5.00
649,000	689,859	667,608	738,633	733,705	¹⁾ 5.95	¹⁾ 6.15	¹⁾ 6.45	¹⁾ 6.15	¹⁾ 6.10
76,687	129,835	117,942	145,484	149,934	4.68	5.85	5.00	5.45	5.45
107,483	113,488	115,103	123,748	127,459	5.99	5.80	5.96	6.07	6.18
71,314	84,631	89,319	101,567	107,285	3.98	4.48	4.60	4.80	4.98
8,968	8,778	4,688	3,023	6,100	3.05	2.45	2.25	1.85	3.10
404,925	359,097	354,266	383,957	423,776	¹⁾ 6.42	¹⁾ 5.86	¹⁾ 6.01	¹⁾ 5.64	¹⁾ 5.94
72,287	76,644	73,408	81,119	93,344	4.00	4.00	4.00	4.00	4.60
22,285	19,745	19,951	22,703	24,233	7.00	6.30	6.30	6.30	6.50
1,065,089	1,090,794	1,080,979	1,287,149	1,319,185	7.14	7.15	7.54	7.55	7.65
5,794,129	6,255,217	5,892,287	6,326,525	6,630,174	¹⁾ 6.27	¹⁾ 6.79	¹⁾ 6.56	¹⁾ 6.42	¹⁾ 6.46
500,059	511,333	500,384	539,725	556,944	7.00	7.00	7.00	7.00	7.00
31,249	32,131	26,128	29,475	33,842	4.46	4.67	4.00	4.00	4.00
47,804	51,103	48,312	55,545	57,411	¹⁾ 4.50	¹⁾ 4.40	¹⁾ 4.65	¹⁾ 4.80	¹⁾ 4.55
27,325	31,981	30,633	36,313	36,671	3.94	4.15	4.18	4.42	4.50
172,572	211,558	181,187	232,038	233,032	6.18	7.31	6.25	6.95	7.05
76,888	105,786	126,190	185,728	176,724	3.95	5.00	5.40	7.15	6.47
1,125,971	1,326,215	1,452,710	1,445,030	1,500,094	5.50	6.95	7.70	6.95	6.80
318,474	324,100	321,817	405,067	378,559	7.02	6.92	7.05	8.40	7.68
541,028	655,817	655,189	730,589	719,686	5.47	6.25	6.25	6.23	6.08
326,704	358,579	367,994	383,135	415,352	5.81	5.95	6.07	5.87	5.87
201,379	210,074	199,165	194,634	193,080	5.80	6.20	5.80	5.50	5.80
608,689	643,777	619,935	688,798	693,701	¹⁾ 6.68	¹⁾ 6.27	¹⁾ 5.98	¹⁾ 6.28	¹⁾ 6.24
559,388	573,550	570,034	558,238	558,938	7.00	7.20	7.50	6.85	6.50
231,689	301,276	296,769	349,758	357,431	4.26	4.84	4.84	4.81	4.80
179,251	196,085	184,342	197,309	200,782	5.90	6.00	5.85	6.00	5.75
17,101	18,007	18,538	19,275	21,098	3.32	3.25	3.38	3.19	3.21
12,039	15,105	19,010	20,126	19,561	2.50	2.50	3.00	2.90	2.50
122,139	124,720	121,743	143,956	147,695	6.00	6.00	6.00	6.00	6.00
21,793	19,255	19,743	15,308	22,463	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00
421,645	432,986	432,226	424,391	461,115	5.45	6.18	6.17	5.42	5.65
120,124	128,581	132,110	146,518	158,525	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
52,073	56,737	60,959	70,852	70,485	5.25	5.25	6.00	6.00	6.00
395,241	426,077	457,655	549,992	602,894	5.76	5.77	¹⁰⁾ 5.77	¹⁰⁾ 5.72	¹⁰⁾ 5.98
385,153	396,737	383,614	380,757	382,148	7.75	8.60	8.70	7.12	6.60
662,003	665,482	658,034	740,218	746,259	6.60	6.54	6.64	6.45	6.86
98,594	102,959	118,162	120,282	136,745	5.50	5.50	7.00	6.50	7.00
3,867,962	3,866,932	3,528,810	3,413,524	3,554,770	6.86	7.01	¹¹⁾ 7.46	¹¹⁾ 6.67	¹¹⁾ 6.70
18,603	20,515	20,682	23,626	24,652	¹²⁾ 4.69	¹²⁾ 4.55	¹²⁾ 4.78	¹²⁾ 4.78	¹²⁾ 4.78
84,156	89,615	91,471	97,301	102,902	4.98	4.94	4.96	4.92	4.96
33,862	37,107	40,232	36,231	44,517	5.25	5.25	5.50	4.90	4.90

1910 7-04, 1911 7-03, 1912 7-29, 1913 6-91. — ³⁾ Uppgifterna afse Eskilstuna gamla församling; i gifna. — ⁴⁾ För åren 1909—1910 afse uppgifterna Eslöfs köping. — ⁵⁾ Uppgifterna afse Kristine 5-97. — ⁶⁾ Uppgifterna afse gamla stadens församlingar; i Lundby församling har utdebiteringen har 1909—1911 öfverstigit den ofvan uppgifna med 65 öre och 1912—1913 med 1 kr. — ⁷⁾ För åren af inkomst i stadsförsamlingen: 1909 6-81, 1910 6-42, 1911 6-27, 1912 6-50, 1913 6-47; af inkomst teringen i den med Linköpings stad år 1910 inkorporerade St Lars församling utgjorde 1911 6-18, Skreflinge församling utgjorde 1911 7-52, 1912 6-63, 1913 6-59. — ¹²⁾ Af fast egendom: 1909 6-05,

Tab. 20. (Forts.)

Stad.	Beskattningsbar inkomst, kronor. (Enligt taxeringarna under föregående år.)				
	1909.	1910.	1911.	1912.	1913.
1 Motala	1,415,194	1,428,180	1,348,029	1,486,480	1,533,997
2 Nora	730,489	808,940	794,707	1,036,880	1,091,770
3 Norrköping	19,966,910	20,616,281	19,493,847	21,940,254	21,866,049
4 Norrtälje	1,238,092	1,289,937	1,214,932	1,354,500	1,375,550
5 Nyköping	3,834,423	4,186,912	4,079,140	4,904,690	4,969,093
6 Oskarshamn	2,656,979	2,667,429	2,694,846	2,708,828	2,916,582
7 Piteå	1,056,844	967,388	855,143	871,820	958,690
8 Ronneby	1,391,702	1,463,879	1,394,090	1,546,002	1,619,841
9 Sala	2,362,404	2,532,270	2,409,198	2,618,700	2,661,790
10 Sigtuna	195,794	199,912	205,438	207,726	215,321
11 Simrishamn	996,400	1,011,170	1,055,043	1,118,060	1,185,800
12 Skanör	157,460	178,953	233,066	200,246	288,656
13 Skara	1,817,558	1,918,797	1,941,095	2,165,180	2,190,621
14 Skellefteå	1,106,436	1,372,432	1,107,621	1,132,680	1,409,260
15 Skännige	306,408	385,584	345,157	390,470	414,918
16 Sköfde	3,092,286	3,189,577	3,272,089	3,545,580	3,647,810
17 Stockholm	312,363,828	312,457,559	308,141,012	333,464,380	348,188,106
18 Strängnäs	1,070,580	1,193,166	1,329,607	1,493,184	1,595,965
19 Strömstad	909,995	926,665	965,991	1,052,150	1,110,476
20 Sundsvall	9,334,780	9,433,895	9,038,897	9,786,882	9,955,438
21 Säter	341,768	328,380	362,755	386,095	409,614
22 Söderhamn	4,540,687	4,290,874	3,956,337	4,579,413	4,670,854
23 Söderköping	699,732	715,212	717,373	782,810	824,990
24 Södertälje	4,336,820	4,680,111	4,682,822	5,462,220	5,474,377
25 Sölvesborg	1,210,457	1,221,634	1,194,233	1,288,485	1,416,658
26 Tidaholm ⁶⁾	1,289,900	1,384,000	1,245,731	1,460,711	1,300,441
27 Torshälla	490,459	489,684	450,885	538,720	561,770
28 Trosa	268,054	286,241	282,187	310,844	325,023
29 Trälleborg	4,214,128	4,548,912	4,424,393	4,905,621	5,291,311
30 Uddevalla	3,907,212	4,027,565	4,111,136	4,524,870	4,907,342
31 Ulricehamn	611,233	700,808	781,016	926,570	1,024,629
32 Umeå	2,854,448	3,010,299	2,924,300	2,992,830	3,300,600
33 Uppsala	11,994,793	12,809,058	13,070,337	14,489,600	15,454,625
34 Vadstena	824,338	874,925	885,439	936,260	982,480
35 Varberg	2,304,129	2,493,684	2,395,670	2,678,007	2,815,608
36 Vaxholm	709,436	789,755	769,595	871,760	1,535,975
37 Vimmerby	649,498	653,605	701,253	841,054	859,813
38 Visby	3,782,877	3,962,339	4,052,888	4,411,615	4,560,489
39 Vänersborg	2,618,528	2,857,219	2,869,996	3,348,290	3,334,520
40 Västervik	2,376,076	2,688,256	2,792,389	3,302,651	3,671,009
41 Västerås	7,927,134	8,344,394	7,919,849	9,281,050	9,367,350
42 Värjö	3,726,279	3,875,994	3,831,638	4,098,725	4,217,696
43 Ystad	5,183,080	5,789,392	5,555,321	6,126,866	6,094,888
44 Åmål	1,205,977	1,265,599	1,240,501	1,374,581	1,399,782
45 Ängelholm	2,257,434	2,147,628	2,055,316	2,382,980	2,458,460
46 Örebro	13,199,992	13,667,515	14,162,934	16,161,253	17,180,660
47 Öregrund	208,477	214,183	204,977	229,517	264,786
48 Örnsköldsvik	1,495,134	1,644,309	1,930,714	2,162,150	2,218,040
49 Östersund	4,735,884	5,175,690	5,233,625	5,616,564	5,847,770
50 Östhammar	248,002	289,642	295,345	332,465	363,389
51 Samtliga städer	783,200,452	793,508,895	781,409,774	859,509,877	894,135,510

¹⁾ Af fast egendom: 1909 4-25, 1910 4-25, 1911 4-25. — ²⁾ Medeltal; i Västra församlingen: 1911 6-11, 1912 6-13, 1913 6-48. — ³⁾ Af jordbruksfastighet: 1909 3-50, 1910 3-80, 1911—1913 Klara församling: 1909 6-36, 1910 6-71, 1911 6-23, 1912 6-43, 1913 6-39; i Ulrika Eleonora för- 6-71, 1910 7-06, 1911—1912 6-66, 1913 6-64; i Gustaf Vasa församling: 1909 6-65, 1910 7-00, 1911 6-57, Jakobs församling: 1909 6-50, 1910 6-80, 1911—1913 6-35; i Johannes församling: 1909 6-42, 6-37, 1912 6-36, 1913 6-43; i Oskars församling: 1909 6-30, 1910 6-72, 1911 6-32, 1912—1913 6-80; ling: 1909 6-35, 1910 6-75, 1911—1913 6-35; i Maria Magdalena församling: 1909 6-32, 1910 6-33, 1909—1910 6-18, 1911 6-27, 1912 6-17, 1913 6-67. — ⁴⁾ För år 1909 afse uppgifterna Tidaholms ⁵⁾ Af fast egendom: 1909 6-04, 1910 6-49, 1911 5-94, 1912 5-78, 1913 5-94.

Tab. 20. (Forts.)

På inkomsten utdebiterade kommunalutskylder.									
Absoluta belopp, kronor					Kr. per 100 kr. inkomst.				
1909.	1910.	1911.	1912.	1913.	1909.	1910.	1911.	1912.	1913.
70,760	71,407	73,867	81,754	84,370	5.00	5.00	5.50	5.50	5.50
26,734	29,657	29,084	36,791	38,758	¹⁾ 3.55	¹⁾ 3.55	¹⁾ 3.55	3.55	3.55
1,356,640	1,522,480	1,432,993	1,552,748	1,613,260	6.79	7.89	7.35	7.08	7.88
71,066	75,590	76,298	83,437	84,049	5.74	5.86	6.28	6.16	6.11
224,556	247,285	243,149	292,961	321,585	²⁾ 5.86	²⁾ 5.91	²⁾ 5.96	²⁾ 5.97	²⁾ 6.47
166,061	166,714	161,691	162,530	198,328	6.25	6.25	6.00	6.00	6.80
52,842	64,815	61,228	56,667	61,356	5.00	6.70	7.16	6.50	6.40
78,650	85,491	82,009	88,895	93,951	5.65	5.84	5.94	5.75	5.80
162,000	173,890	147,573	167,597	186,325	7.00	7.00	6.40	6.40	7.00
9,790	10,995	10,991	11,321	11,735	5.00	5.50	5.85	5.45	5.45
44,539	46,817	47,210	49,500	52,889	4.47	4.68	4.48	4.43	4.46
7,873	5,369	6,293	5,006	5,489	5.00	3.00	2.70	2.50	2.80
96,391	108,907	117,486	123,412	136,257	5.31	5.41	6.05	5.70	6.22
63,848	77,954	74,482	73,055	87,938	5.77	5.68	6.73	6.45	6.24
18,999	20,638	21,227	24,014	25,018	6.20	6.15	6.15	6.15	6.03
118,817	130,647	130,758	141,700	145,769	³⁾ 3.80	³⁾ 4.10	³⁾ 4.00	³⁾ 4.00	³⁾ 4.00
19,746,083	20,953,250	19,443,361	21,119,819	22,497,049	⁴⁾ 6.40	⁴⁾ 6.79	⁴⁾ 6.31	⁴⁾ 6.33	⁴⁾ 6.46
62,094	69,204	77,117	86,604	92,560	5.80	5.80	5.80	5.80	5.80
54,600	53,283	55,544	63,129	66,629	6.00	5.75	5.75	6.00	6.00
549,165	555,151	542,658	577,317	638,113	⁵⁾ 6.00	⁵⁾ 6.00	⁵⁾ 6.10	⁵⁾ 6.00	⁵⁾ 6.50
22,215	19,243	21,765	31,732	26,625	6.50	5.86	6.00	8.22	6.50
310,583	300,361	279,317	313,232	313,881	6.84	7.00	7.06	6.84	6.72
45,135	53,784	55,453	60,042	58,657	6.45	7.52	7.73	7.67	7.11
260,209	304,207	301,133	356,683	355,830	6.00	6.50	6.50	6.53	6.50
64,275	67,088	65,205	69,578	75,650	5.31	5.49	5.46	5.40	5.34
77,398	83,041	97,790	113,935	101,434	6.00	6.00	7.85	7.80	7.80
26,975	29,136	26,828	27,205	30,055	5.50	5.95	5.95	5.05	5.35
13,236	16,974	16,931	17,874	18,525	5.00	6.00	6.00	5.75	5.75
210,706	227,446	221,220	245,231	277,794	5.00	5.00	5.00	5.00	5.25
254,927	257,598	268,593	285,673	306,709	6.63	6.44	6.44	6.34	6.25
34,412	39,946	44,518	53,268	63,937	5.68	5.70	5.70	5.75	6.24
171,266	180,618	168,147	172,086	189,785	6.00	6.00	5.75	5.75	5.75
701,695	749,330	758,080	796,928	803,641	5.85	5.85	5.80	5.50	5.20
54,406	56,874	55,783	58,048	58,949	6.60	6.50	6.30	6.20	6.00
133,639	180,792	171,290	176,748	185,880	5.80	7.26	7.15	6.60	6.30
29,796	33,170	30,784	34,870	61,439	4.20	4.20	4.00	4.00	4.00
45,465	46,102	42,075	46,258	51,589	7.00	7.00	6.00	5.50	6.00
227,730	236,630	245,140	262,910	278,144	6.02	5.97	6.12	5.95	6.09
140,039	152,328	160,622	189,026	202,688	5.40	5.38	5.65	5.69	6.12
162,761	174,737	175,921	191,554	212,919	6.85	6.50	6.30	5.80	5.80
541,508	557,468	528,562	620,443	626,269	6.33	6.68	6.67	6.69	6.69
154,635	158,915	154,034	160,640	167,443	4.15	4.10	4.02	3.92	3.97
315,131	367,626	372,207	382,929	399,315	6.08	6.35	6.70	6.25	6.55
75,374	79,103	77,531	82,472	83,987	6.25	6.25	6.25	6.00	6.00
112,982	107,546	113,270	129,870	134,066	⁷⁾ 4.95	⁷⁾ 4.95	⁷⁾ 5.45	⁷⁾ 5.45	⁷⁾ 5.45
910,799	943,059	977,242	1,244,416	1,322,911	6.90	6.90	6.90	7.70	7.70
13,013	12,939	12,832	14,919	15,805	6.12	5.92	6.26	6.50	5.97
88,961	112,635	132,254	142,702	146,381	5.95	6.85	6.85	6.60	6.60
242,493	267,118	290,333	310,498	324,224	⁸⁾ 5.00	⁸⁾ 5.00	⁸⁾ 5.50	⁸⁾ 5.50	⁸⁾ 5.50
9,920	8,689	8,860	9,974	10,902	4.00	3.00	3.00	3.00	3.00
48,590,236	51,644,112	49,978,751	54,209,299	56,881,717	6.20	6.51	6.40	6.31	6.40

1909 5.79, 1910 5.84, 1911—1912 5.90, 1913 6.47; i Östra församlingen: 1909 6.02, 1910 6.07, 3.70. — ⁴⁾ Medeltal; i Nikolai församling: 1909 6.44, 1910 6.84, 1911 6.44, 1912—1913 6.42; i samling: 1909 6.30, 1910 6.71, 1911 6.30, 1912—1913 6.31; i Adolf Fredrika församling: 1909 1912—1913 6.58; i Mattei församling: 1909 6.26, 1910 6.69, 1911 6.32, 1912 6.34, 1913 6.33; i 1910 6.77, 1911 6.37, 1912—1913 6.40; i Hedvig Eleonora församling: 1909 6.34, 1910 6.78, 1911 i Engelbrekts församling: 1909 6.31, 1910 6.75, 1911 6.34, 1912—1913 6.40; i Katarina församling: 1910 6.43, 1912 6.44, 1913 6.41; i Brännkyrka församling: 1913 6.30. — ⁵⁾ Af fast egendom: köping. — ⁷⁾ Utdebiteringen af fast egendom har med 30 öre öfverstigit den ofvan angifna —.

Tab. 21. Fastighetstaxeringsvärde, uppskattad inkomst, bevill-

		Taxeringsvärde i kronor å egendom, för hvilken bevillning erlägges.				Taxeringsvärde i kronor å fast egendom, för hvilken bevillning icke erlägges.	
		Jordbruksfastighet.		Annan fastighet.		Å landsbygden.	I städerna.
		Å landsbygden.	I städerna.	Å landsbygden.	I städerna.		
1	Stockholms stad	—	122,500	—	1,325,340,633	—	264,458,467
2	Stockholms län	180,829,100	1,696,100	266,352,800	33,725,800	43,350,600	4,279,000
3	Uppsala »	76,016,900	1,764,300	24,018,000	59,566,700	13,180,600	15,958,300
4	Södermanlands »	106,498,700	3,828,100	32,566,000	64,566,400	17,024,100	7,339,800
5	Östergötlands »	180,808,100	4,260,800	63,748,600	151,163,900	25,574,200	20,098,900
6	Jönköpings »	112,222,600	4,025,200	43,584,545	55,659,590	16,321,100	10,100,000
7	Kronobergs »	89,495,000	431,500	27,851,200	12,061,900	11,287,900	3,520,800
8	Kalmar »	135,002,400	1,873,600	31,617,200	48,983,700	16,785,000	6,973,500
9	Gottlands »	35,660,300	550,800	7,389,700	15,213,300	6,815,900	4,064,800
10	Blekinge »	56,454,200	777,100	21,431,800	57,859,950	6,584,500	17,055,660
11	Kristianstads »	170,288,500	897,400	52,892,800	35,216,150	17,594,000	6,424,200
12	Malmöhus »	328,188,200	13,094,200	113,878,700	381,571,900	33,647,100	48,925,000
13	Hallands »	92,638,600	3,706,900	25,717,660	49,696,500	9,940,300	6,685,700
14	Göteb. o. Bohus »	87,621,500	6,249,000	73,923,600	387,564,200	16,459,700	67,026,700
15	Älfsborgs »	124,454,500	2,005,800	43,880,700	58,068,100	28,915,600	9,234,200
16	Skaraborgs »	160,854,200	4,855,000	20,974,100	47,100,500	22,595,800	9,043,700
17	Värmlands »	180,373,850	2,354,500	51,552,400	56,990,800	14,493,700	8,969,100
18	Örebro »	124,878,000	1,633,800	46,272,000	70,657,200	15,566,300	10,027,700
19	Västmanlands »	91,579,600	3,933,400	33,397,600	52,597,700	12,896,200	8,528,800
20	Kopparbergs »	165,831,300	850,800	82,730,800	22,197,400	30,390,300	5,524,200
21	Gäffleborgs »	136,948,100	2,616,800	68,586,300	72,855,400	17,030,100	11,311,990
22	Västernorrlands »	140,522,100	1,561,000	57,435,700	47,081,000	19,961,200	10,691,700
23	Jämtlands »	78,162,700	158,700	8,949,000	11,699,700	12,632,000	3,491,400
24	Västerbottens »	88,490,200	389,800	23,575,300	12,079,100	28,075,300	4,991,000
25	Norrbottnens »	66,584,100	1,192,300	30,586,100	19,165,300	53,892,600	4,089,600
26	Summa år 1912	2,960,342,750	64,820,400	1,252,407,045	3,148,632,823	490,514,100	568,804,217
27	» » 1911	2,960,849,860	64,658,300	1,196,603,100	3,076,886,096	482,846,300	556,562,250
28	» » 1910	2,966,111,350	59,454,400	1,148,584,700	2,962,277,860	461,460,650	535,805,650
29	» » 1909	2,964,356,980	58,266,800	1,103,629,600	2,889,899,050	451,728,800	515,589,290
30	» » 1908	2,964,580,600	57,499,300	1,040,756,900	2,802,733,200	441,264,724	492,426,800

ning samt inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1908—1912.

För beviljning uppskattad inkomst, i kronor							
af kapital.		af tjänst eller pension.		af rörelse eller yrke eller eljest.		S u m m a.	
Å landsbygden.	I städerna.	Å landsbygden.	I städerna.	Å landsbygden.	I städerna.		
—	27,837,727	—	173,533,838	—	122,241,345	323,612,910	1
4,147,558	542,228	51,983,247	5,741,215	12,965,703	2,473,328	77,853,279	2
639,256	1,173,381	10,743,822	11,571,755	2,910,123	5,185,400	32,223,737	3
1,420,573	779,852	15,704,685	14,814,384	5,349,718	5,781,359	43,850,571	4
1,725,484	1,855,083	20,912,505	23,003,028	6,817,489	11,740,814	66,054,408	5
1,081,104	892,970	12,608,238	11,680,760	5,723,366	5,014,454	37,000,892	6
953,271	252,140	9,000,819	2,387,019	4,956,060	1,472,251	19,021,560	7
1,080,710	619,824	9,197,178	9,569,695	5,525,270	5,108,943	31,101,620	8
167,454	152,970	1,811,727	2,761,134	1,206,066	1,581,572	7,680,923	9
428,640	686,587	5,874,025	13,167,842	2,082,678	5,434,496	27,624,268	10
2,310,060	604,504	17,054,587	6,927,878	9,179,599	4,676,758	40,753,386	11
4,750,741	4,954,083	34,016,013	67,265,379	18,869,576	38,722,817	168,578,609	12
701,881	682,899	5,373,716	6,719,800	2,641,222	6,740,885	22,860,353	13
1,335,507	6,188,907	17,139,619	67,635,025	10,315,069	40,810,710	143,419,837	14
1,867,993	742,133	17,721,448	11,184,975	6,459,215	6,228,295	44,204,059	15
1,240,673	709,078	8,883,168	10,013,202	4,891,365	5,183,933	30,921,419	16
1,440,689	573,142	20,195,284	10,454,082	5,959,542	5,660,792	44,283,531	17
1,296,886	773,919	21,250,853	12,364,009	8,951,059	7,413,349	52,050,080	18
1,179,000	738,371	15,351,049	11,074,620	5,520,736	5,487,684	39,351,460	19
2,249,841	391,244	28,142,178	5,222,543	12,796,187	3,241,227	52,043,220	20
1,913,670	1,057,708	25,457,418	18,349,502	12,815,430	8,898,751	68,492,479	21
1,940,912	501,610	27,884,563	8,986,940	13,373,603	7,887,187	60,574,815	22
1,004,296	164,071	6,294,281	3,523,860	5,819,842	2,242,540	19,048,890	23
529,300	294,741	9,572,451	2,739,743	4,392,637	1,650,388	19,179,260	24
327,420	188,764	18,520,813	3,919,681	20,933,765	3,831,965	47,221,858	25
85,782,869	53,302,936	410,698,192	514,611,859	190,455,820	314,211,243	1,519,007,419	26
34,610,886	49,832,124	375,125,465	487,188,510	186,881,912	312,211,986	1,445,850,883	27
31,039,219	46,782,333	272,730,844	406,153,882	187,567,555	309,719,682	1,253,993,515	28
31,108,364	48,742,694	273,789,741	394,693,309	188,821,178	330,541,035	1,267,696,321	29
28,896,845	46,885,033	245,771,934	365,923,251	203,277,825	354,009,546	1,244,764,434	30

Tab. 21. (Forts.)

	För inkomst- och förmögenhetsskatt taxerad belopp, kr. ¹⁾		Utråknad bevilning, kr. ²⁾			Utråknad inkomst- och förmögenhetsskatt. ¹⁾ Kr.
	Å landsbygden.	I städerna.	af fast egendom.	af inkomst.	Summa.	
Stockholms stad.....	—	434,011,530	66,274	282,164	348,438	12,965,312
Stockholms län	71,119,490	7,996,700	22,894	56,906	79,800	1,583,455
Uppsala »	15,467,300	19,422,000	8,817	22,751	31,568	630,746
Södermanlands »	19,473,700	20,655,400	11,453	29,721	41,174	770,206
Östergötlands »	28,142,997	37,631,980	21,822	44,990	66,812	1,204,935
Jönköpings »	21,567,554	19,496,000	11,883	26,588	38,471	684,993
Kronobergs »	18,586,774	4,132,900	7,846	13,168	20,509	298,901
Kalmar »	20,744,190	14,150,550	12,194	22,173	34,367	572,455
Götlands »	3,722,000	4,281,800	3,269	5,934	9,203	130,263
Blekinge »	7,349,100	17,914,800	7,377	19,352	26,729	418,224
Kristianstads »	27,265,600	11,705,800	14,579	26,652	41,231	644,656
Malmöhus »	57,902,505	116,298,000	45,158	129,539	174,697	3,552,160
Hallands »	11,030,595	13,274,600	9,516	16,364	25,880	422,638
Göteborgs o. Bohus »	25,468,733	133,262,000	28,610	110,921	139,531	3,653,136
Älfsborgs »	33,812,960	17,324,700	12,591	32,151	44,742	904,854
Skaraborgs »	18,875,900	15,808,300	13,273	22,263	35,536	628,146
Värmlands »	28,651,595	16,912,713	16,305	31,855	47,660	831,927
Örebro »	29,129,682	19,633,300	13,392	37,195	50,587	900,691
Västmanlands »	19,640,800	15,591,100	10,002	27,182	37,184	590,218
Kopparbergs »	39,896,900	8,912,500	15,122	37,294	52,416	825,885
Gäflleborgs »	37,680,900	27,465,200	15,865	47,343	62,708	1,203,985
Västernorrlands »	49,900,060	17,770,300	13,703	41,393	55,096	1,388,996
Jämtlands »	13,311,980	5,756,200	5,682	12,282	17,964	328,972
Västerbottens »	14,826,900	4,134,300	7,040	13,215	20,255	266,161
Norrbottens »	22,519,100	6,058,900	6,537	38,701	45,238	371,011
Summa år 1912	636,087,315	1,009,596,573	400,204	1,147,592	1,547,796	35,772,426
» » 1911	609,887,979	986,753,087	393,969	1,094,866	1,488,835	33,893,136
» » 1910	349,383,137	753,711,240	3,870,770	9,817,902	13,188,672	16,806,965
» » 1909	376,196,320	765,615,994	3,810,837	9,624,439	13,434,776	16,789,143
» » ³⁾ 1908	351,389,658	760,512,845	1,867,193	4,772,920	6,640,113	8,643,682

¹⁾ För åren före 1911 afse uppgifterna inkomstskatten.²⁾ Från och med år 1911 utgår bevilningen med endast tiondedelen af förutvarande belopp.³⁾ Bevilning och inkomstskatt utgingo år 1908 med endast halft belopp.

Tab. 22. Den offentliga arbetsförmedlingen åren 1909—1912.

	1909		1910		1911		1912	
<i>Förmedlingsanstalter.</i>								
Vid årets början.....	14		19		26		30	
» » slut.....	19		26		30		32	
<i>Arbetsförmedling under året:</i>								
Manliga afd.: arbetsansökningar	82,944		92,312		100,493		112,643	
lediga platser.....	39,551		49,858		59,564		75,261	
tillsatta platser...	29,369		37,805		46,719		59,043	
Kvinnl. afd.: arbetsansökningar	43,317		50,985		64,309		77,520	
lediga platser.....	44,997		53,721		65,460		77,284	
tillsatta platser...	22,675		29,205		38,083		45,989	
Tillsammans: arbetsansökningar	126,261		143,297		164,802		190,163	
lediga platser.....	84,548		103,579		125,024		152,545	
tillsatta platser...	52,044		67,010		84,802		105,082	
	Arbets- ansök- ningar.	Lediga platser.	Arbets- ansök- ningar.	Lediga platser.	Arbets- ansök- ningar.	Lediga platser.	Arbets- ansök- ningar.	Lediga platser.
<i>Arbetsansökningar och lediga platser under hvarje månad.</i>								
Manliga afd.: januari.....	8,858	2,345	8,476	2,268	8,319	3,060	9,591	4,108
februari.....	8,228	2,965	8,504	3,340	7,664	3,958	9,885	4,778
mars.....	7,677	3,505	8,144	4,170	8,235	4,748	9,459	5,534
april.....	7,086	3,843	8,030	4,804	7,884	5,576	9,387	6,817
maj.....	6,092	3,616	6,633	4,052	8,221	6,008	7,970	5,597
juni.....	6,058	3,100	7,229	3,989	7,542	4,769	8,411	5,875
juli.....	6,004	3,496	7,142	4,545	8,017	4,907	9,303	7,701
augusti.....	3,981	3,423	8,618	6,912	10,227	7,632	11,602	10,023
september.....	7,617	6,429	7,785	6,757	9,219	7,544	9,940	9,655
oktober.....	8,205	6,353	9,160	7,007	10,736	8,143	12,236	10,582
november.....	7,286	3,768	7,503	3,741	8,719	4,530	9,208	5,746
december.....	5,852	2,948	5,088	2,313	5,760	3,175	6,151	3,758
Kvinnl. afd.: januari.....	3,114	3,131	3,395	3,365	4,657	4,203	5,537	5,054
februari.....	3,104	3,318	3,406	3,592	4,188	4,426	5,547	5,405
mars.....	3,583	4,827	4,153	5,426	5,600	7,149	6,650	7,947
april.....	3,996	5,980	4,734	6,537	5,293	7,552	7,006	8,930
maj.....	3,013	4,124	3,549	4,563	4,761	6,489	5,466	6,704
juni.....	3,083	3,885	3,405	3,830	4,027	4,726	4,911	5,528
juli.....	2,922	3,229	3,676	3,905	4,421	4,597	5,273	6,161
augusti.....	3,359	3,960	4,602	5,921	6,112	7,201	6,986	8,721
september.....	5,445	6,805	6,122	8,208	8,054	9,936	9,249	10,584
oktober.....	5,441	7,414	6,460	8,008	7,896	8,931	9,737	10,564
november.....	3,897	4,119	4,635	4,478	5,792	4,951	6,959	6,128
december.....	2,360	3,239	2,848	3,252	3,558	3,819	4,199	4,542
<i>Arbetsansökningar och lediga platser för hufvudgrupper af arbete.</i>								
Jordbruk och skogshushållning	14,892	18,114	22,858	25,074	30,846	31,467	35,668	38,477
Gruvdrift och malmförädling ...	311	48	286	43	314	79	365	297
Industri och handverk m. m.	35,120	11,457	34,507	14,307	35,864	16,880	39,206	20,026
Handel och samfärdsel.....	20,550	11,897	24,269	15,074	26,560	17,803	30,898	22,704
Husligt arbete.....	31,211	33,557	36,864	39,297	45,910	47,610	55,291	55,613
Allmän och litterär verksamhet	354	294	484	293	719	467	809	784
Öfriga slag af arbete.....	23,823	9,181	24,029	9,491	24,589	10,718	27,926	14,644

INNEHÅLL.

	Sid.
Tab. 1. Folkmängd år 1912 och folkökning åren 1908—1912	187.
Tab. 2. Giftermål, födelser och dödsfall, i absoluta tal åren 1908—1912	188.
Tab. 3. Giftermål, födelser och dödsfall, på 1,000 invånare af medelfolkmängden, åren 1908—1912	189.
Tab. 4. Immigranter och emigranter samt vinst eller förlust genom inrikes omflyttning åren 1908—1912	190.
Tab. 5. Städernas folkmängd år 1912 samt folkökning åren 1911 och 1912	191.
Tab. 6. Konkursen åren 1908—1912	192.
Tab. 7. Beräknad skörd af säd och potatis åren 1908—1912	194.
Tab. 8. In- och utförsel af viktigare varor åren 1908—1912	195.
Tab. 9. Handelsflottan åren 1911 och 1912	198.
Tab. 10. Statens och enskilda järnvägars längd vid slutet af år 1912 samt inkomster per dag och bankilometer åren 1908—1912	199.
Tab. 11. Statens och enskilda järnvägars inkomster per dag och bankilometer under hvarje månad åren 1908—1912	202.
Tab. 12. Statens järnvägar åren 1908—1912	203.
Tab. 13. Statens telegraf- och telefonväsende åren 1908—1912	204.
Tab. 14. Statens affärsverksamhet under år 1912	205.
Tab. 15. Registrerade aktiebolag och bankbolag åren 1908—1912	206.
Tab. 16. Bankernas tillgångar och skulder vid slutet af åren 1909—1912	206.
Tab. 17. Riksbankens utelöpande sedlar vid slutet af hvarje månad åren 1909—1912	208.
Tab. 18. Omsättning i Riksbankens clearingafdelning under hvarje månad åren 1909—1912	208.
Tab. 19. Insättningar och uttagningar i postsparbanken och sparbankerna åren 1911 och 1912	209.
Tab. 20. Beskattningsbar inkomst samt på inkomsten utdebiterade kommunalutskylder i städerna åren 1909—1913	210.
Tab. 21. Fastighetstaxeringsvärde, uppskattad inkomst, beviljning samt inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1908—1912	214.
Tab. 22. Den offentliga arbetsförmedlingen åren 1909—1912	217.

Aktiebolagens kommunala rösträtt.

Som bekant afät Kungl. Maj:t till detta års riksdag en proposition med förslag till vissa ändringar i kommunallagarna, bl. a. om upphäfvande af den kommunala rösträtten för aktiebolag och de flesta andra juridiska personer m. fl. För att i förväg kunna bedöma verkningarna af de föreslagna förändringarna gaf regeringen redan i höstas Statistiska centralbyrån i uppdrag att verkställa en utredning angående den kommunala rösträtten för bolag och andra samfälligheter, för omyndig och oskiftadt bo samt för de personer, som ägde rösträtt äfven i andra kommuner än den, där de voro mantalskrifna.

Den statistiska utredning, som centralbyrån med anledning häraf utfört och som såsom bilaga medföljer den förut nämnda propositionen, grundar sig på de kommunala röstlängderna för år 1910. På grund af materialets beskaffenhet har det tyvärr varit nödvändigt att begränsa densamma till att omfatta endast antalet i röstlängd upptagna och röstetalet för de röstägareklasser, hvilkas rösträttsförhållanden skulle belysas, hvaremot det icke varit möjligt att vinna kännedom om antalet effektivt röstberättigade lika litet som därom, i hvilken utsträckning dessa utöfvat sin rösträtt.

Såsom redan centralbyrån i sitt utlåtande med anledning af utredningen framhållit, lida emellertid äfven de siffror, som angifva antalet i de kommunala röstlängderna upptagna personer, af en viss ofullkomlighet. Dessa uppgifter för hvarje särskild kommun äro visserligen fullt korrekta, men då siffrorna för flera kommuner sammanslagits, har hvarje röstägande, som varit upptagen i röstlängden för mer än en kommun, blifvit räknad två eller flera gånger. Det verkliga antalet fysiska eller juridiska personer, som varit upptagna i de kommunala röstlängderna, måste därför vara icke obetydligt mindre än den slutsumma för hela riket för alla röstägande, som vid utredningen erhållits genom att lägga tillsammans antalet af de i hvarje kommuns röstlängd upptagna. Uppgifterna

om antalet röstägande angifva därför rätteligen antalet röstposter, som finnas upptagna i röstlängderna och icke det faktiska antalet personer, som innehafva dessa röstposter. I fråga om de sammanlagda röstetalen förekomma däremot naturligtvis icke några dylika dubbelräkningar, hvarför siffrorna, som angifva röstetalen, äfven i detta afseende äro fullt exakta; och då de röstägandes inflytande uteslutande beror på röstetalens storlek, är det uppenbart, att det är uppgifterna härom, som äro de viktigare.

Med den reservation för vissa af siffrorna, som det nu anförda innebär, må anföras utredningens uppgifter angående omfattningen af aktiebolagens kommunala rösträtt. Antalet i röstlängderna upptagna aktiebolag och solidariska bankbolag, hvilka förts tillsammans till en grupp, utgjorde på landsbygden 5,894 med ett sammanlagdt röstetal af 102,726 och i städerna 3,691 med ett röstetal af 105,977. Sättas dessa tal i relation till motsvarande antal och röstetal för alla i de kommunala röstlängderna upptagna fysiska och juridiska personer, utgöra aktiebolagen på landsbygden 0.7 % af samtliga röstägandes antal och 2.7 % af deras röstetal och i städerna resp. 1.0 och 2.7 % af alla röstägandes antal och röstetal.

Hvad särskildt beträffar de fem nordligaste länen, som i det följande skola göras till föremål för en närmare undersökning, angifva nedanstående siffror aktiebolagens antal och röstetal på landsbygden inom hvar och ett af dessa län.

Landsbygden i	Aktiebolagens		Samtliga röstägandes		A.-B. i % af alla	
	antal	röstetal	antal	röstetal	antal	röstetal
Gäflborgs län . . .	377	7,214	48,656	222,458	0.8 %	3.2 %
Västernorrlands » . . .	499	9,819	48,814	195,584	1.0 »	5.0 »
Jämtlands » . . .	389	4,838	23,059	86,600	1.7 »	5.6 »
Västerbottens » . . .	199	3,548	27,592	99,311	0.7 »	3.6 »
Norrbottens » . . .	149	2,471	27,282	131,998	0.5 »	1.9 »
Summa	1,613	27,890	175,403	735,951	0.9 »	3.8 »

Då såsom redan nämnts, aktiebolagen i genomsnitt för hela rikets landsbygd omfattade 0.7 % af alla röstägandes antal och 2.7 % af deras röstetal, förekommo sålunda aktiebolagen i större utsträckning i de norrländska länen, med undantag för Norrbottens, än i riket i sin helhet. Starkast voro de företrädade inom Jämtlands och Västernorrlands län, där resp. 5.6 och 5.0 % af det sammanlagda röstetalet för alla röstägande tillhörde aktiebolagen.

Den ofvan påpekade dubbelräkningen af dem, som ägt rösträtt i flera kommuner, har ingen direkt betydelse för frågan, hvilken omfattning de föreslagna rösträttsinskränkningarna skulle få annat än i fråga om fysiska personer, hvilka vid landstingsmannaval skulle få utöfva rösträtt endast i den kommun, där hvar och en är mantalsskrif-

ven. De flesta juridiska personer skulle däremot icke komma att direkt beröras af en dylik inskränkning af rösträtten vid landstingsmannaval, då enligt det kungliga förslaget alla juridiska personer med undantag för dödsbo, däri myndig delägare finnes, under alla förhållanden skulle förlora sin rösträtt.

Enligt Statistiska centralbyråns utredning utgjorde antalet på annan ort mantalsskrifna personer på landsbygden 17,633 och i städerna 5,209, motsvarande resp. 2.1 och 1.4 % af alla röstposter. Dessa siffror angifva sålunda för de fysiska personerna, huru många som voro upptagna i röstlängderna för mer än en kommun och därför räknats två eller flera gånger.

Någon undersökning, huru många röster inalles hvar och en af dessa disponerat öfver, har däremot af naturliga skäl icke varit möjligt att utföra; och den skulle väl icke heller hafva varit af något större intresse. För de flesta slag af juridiska personer skulle däremot en dylik undersökning icke hafva behöft möta öfverstigliga svårigheter, då dessa röstägande i allmänhet äro lätta att identifiera från den ena röstlängden till den andra. Centralbyrån har likväl i sin utredning af flera skäl, af hvilka det kanske tyngst vägande varit brist på tid, icke ansett sig böra gå in på denna fråga.

Det kan dock icke förnekas, att en närmare utredning af denna fråga skulle hafva rätt stort intresse för att kunna se, huru stort inflytande hvarje särskildt bolag eller annan dylik samfällighet kunnat utöfva vid landstingsmannavalen. Sedan numera den kungl. propositionen om upphäfvande af bolags och andra juridiska personers kommunala rösträtt förfallit och sålunda denna dubbla rösträtt fortfarande kommer att bestå, skulle kännedomen om dessa förhållanden vara af så mycket större betydelse.

Med användande af Statistiska centralbyråns bearbetningsmaterial har undertecknad utfört en undersökning i mindre skala angående den verkliga omfattningen af hvarje särskildt aktiebolags inflytande vid kommunala val. Afsikten med denna helt privata undersökning har varit att söka belysa frågan, i hvilken utsträckning det förekommer, att de särskilda bolagen äga röster i flera kommuner samtidigt, och huru många röster, som inalles tillkomma hvarje sådant bolag. Då undersökningen helt och hållet grundar sig på det material, centralbyrån vid sin utredning sammanbragt, afser densamma förhållandena, sådana de gestaltade sig år 1910.

Att jag som föremål för undersökningen valt just aktiebolagen, beror dels därpå, att dessa i allmänhet äro lätta att identifiera och skilja från hvarandra, och dels på den omständigheten, att aktiebolagen säkerligen i större utsträckning än någon annan kategori

af röstägare med undantag af staten äga rösträtt i flera kommuner samtidigt. För att icke utredningen skulle blifva alltför tidskräfvande, har jag emellertid måst begränsa densamma till att omfatta endast landskommunerna inom de fem norrländska länen Gäfleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, däri denna ferdubbla rösträtt förekommer i största utsträckning. Samma förhållanden som i Norrland råda visserligen också i åtskilliga andra län och särskildt i stora delar af Kopparbergs och Värmlands län, men dessa hafva dock icke medtagits, då utredningen dem förutan blifvit ganska tidskräfvande och några nya synpunkter därigenom knappast skulle hafva framkommit. Den enda olägenheten häraf har blifvit, att en del af de af utredningen berörda bolag, som ägt rösträtt äfven i andra län, blifvit stympade och fått för låga röstetal.

Icke heller de norrländska städerna ha medtagits, då de knappast erbjuda något intresse i detta afseende. Det stora flertalet aktiebolag i städerna äro rent lokala företag, som icke äga rösträtt på mer än ett ställe. Naturligtvis finnas som undantag härifrån en del bolag, som förekomma på flera ställen, och åtskilliga af de norrländska trävarubolagen och bankerna hafva afdelnings- eller hufvudkontor i städerna. Genom utredningens begränsning till enbart landsbygden hafva äfven dessa blifvit stympade. En dylik stympning är dock en nödvändig följd af hvarje lokal begränsning af utredningens omfattning, och för att undvika denna olägenhet hade undersökningen måst utsträckas till hela riket.

Utredningens hufvudresultat hafva sammanförts i vidstående tabell, »aktiebolagens kommunala rösträtt i Norrland år 1910». Bolagen¹⁾ hafva där fördelats i grupper, allteftersom de varit upptagna i 1, 2, 3 eller flera kommuners röstlängder, eller med andra ord efter antalet af dem innehafda röstposter. Hela antalet röstägande bolag utgjorde enligt tabellen 576, hvilken siffra sålunda motsvarar det faktiska antalet bolag, som år 1910 voro kommunalt röstägande inom de norrländska landskommunerna. Enligt centralbyråns utredning åter, vid hvilken, såsom redan nämnts, det eljest brukliga beräkningssättet användts, att hvarje aktiebolag, som varit upptaget i röstlängden i mer än en kommun, äfven räknats två eller flera gånger, uppgick bolagens antal till icke mindre än 1,613. Denna siffra, som rätteligen anger icke antalet bolag utan snarare antalet röstposter, som innehafvas af bolag, är sålunda nära tre gånger så stor som den nyss anförda. I stället för att dessa bolag enligt

¹⁾ I Statistiska centralbyråns utredning hafva de solidariska bankbolagen förts tillsammans med aktiebolagen och med anledning häraf hafva förstnämnda bolag medtagits äfven här. De solidariska bankbolag, som drifva sin verksamhet i Norrland, äro emellertid så få, att de för utredningens resultat spela en mycket underordnad roll.

centralbyråns beräkningssätt utgjorde 0·9 % af hela antalet i röstlängd upptagna, uppgick därför deras verkliga antal till endast 0·3 % af samtliga kommunalt röstägande. Medelröstetalet för hvarje bolag har som följd häraf stigit från 17·3 till 48·5.

Aktiebolagens kommunala rösträtt i Norrland år 1910.

Bolag, som förekomma i röstlängden för	Antal bolag.	Deras sammanlagda röstetal.	Röstetalets fördelning på län.				
			Gäflleborgs län.	Väster-norrlands län.	Jämtlands län.	Väster-bottens län.	Norr-bottens län.
1 kommun	399	5,694	2,005	1,889	648	551	601
2 kommuner	59	1,614	613	472	213	173	143
3 „	25	1,249	529	120	119	42	439
4 „	19	1,323	771	122	204	123	103
5 „	6	683	101	66	69	144	303
6 „	9	829	220	198	39	191	181
7 „	8	1,002	253	488	261	—	—
8 „	6	1,051	233	71	40	338	369
9 „	3	455	—	248	18	189	—
10 „	4	1,026	472	79	—	438	37
11 „	5	880	5	436	87	210	142
12 „	4	1,240	55	493	211	387	94
13 „	2	329	118	135	63	13	—
14 „	4	1,245	400	641	107	97	—
15 „	5	1,280	—	834	363	83	—
16 „	1	336	—	266	20	50	—
17 „	3	1,078	381	410	205	82	—
19 „	2	818	337	329	98	54	—
20 „	4	1,386	254	844	247	41	—
21 „	1	516	—	174	—	342	—
22 „	2	773	450	86	237	—	—
29 „	1	303	—	164	80	—	59
37 „	4	2,780	17	1,254	1,509	—	—
Summa	576	27,800	7,214	9,819	4,838	3,548	2,471

Äfven om sålunda det verkliga antalet bolag är betydligt mindre än det förut beräknade, visar dock tabellen, att det öfvervägande flertalet bolag eller närmare bestämdt 399 af 576 ägt röster i endast en kommun. Af de återstående voro 59 upptagna i röstlängderna för två kommuner, 25 i tre och 19 i fyra kommuner. Därefter voro bolagen tämligen jämnt fördelade efter röstposternas antal med några bolag inom hvarje grupp. Det är ett egendomligt sammanträffande, att det högsta antalet röstposter, eller 37, innehades af

icke mindre än 4 bolag, nämligen Skönviks, Sunds, Vifstavarfs och Tunadals aktiebolag.

De nu nämnda bolagen, som hvar och ett var upptaget i röstlängderna för 37 kommuner, måste naturligtvis också disponera öfver ett stort antal röster. Främst stod i detta afseende Skönviks A.-B., som inom alla dessa 37 kommuner tillsammans nådde ett röstetal på 878 röster, hvilket ju är mycket mera än hela röstetalet i många mindre kommuner. Närmast efter Skönviks A.-B. kom Sunds A.-B. med sammanlagdt 677 röster och därefter Vifstavarfs och Tunadals A.-B. med resp. 653 och 572 röster. Äfven åtskilliga andra bolag, som förekommo i ett något mindre antal kommuner, nådde upp till ganska höga röstetal, däraf ett bolag öfver 500 och åtta bolag mellan 400—500 röster.

Efterföljande siffror angifva det genomsnittliga röstetalet, som inom de olika grupperna kommer på hvarje särskildt bolag och på hvarje röstpost.

Bolagen fördelade efter antalet röstposter.	Medelröstetal	
	för hvarje bolag.	för hvarje röstpost.
1	14·2	14·2
2	27·3	13·7
3	50·0	16·7
4	69·6	17·4
5	113·8	22·8
6	92·1	15·4
7	125·2	17·9
8	175·2	21·9
9	151·7	16·9
10	256·5	25·6
11	176·0	16·0
12	310·0	25·8
13	164·5	12·7
14	311·2	22·7
15	256·0	17·1
16	386·0	21·0
17	359·3	21·1
19	409·0	21·5
20	346·5	17·8
21	516·0	24·6
22	386·5	17·6
29	303·0	10·4
37	695·0	18·8
	Samtliga 48·5	17·8

Beträffande medelröstetalet för hvarje bolag är det ju naturligt, att detta skall stiga, i samma mån som bolaget äger röster i flera kommuner. Vi se också, att skillnaden i detta afseende är högst betydlig, mellan 14·2 för de bolag, som äro upptagna i röstlängden i endast en kommun, och 695·0 för de bolag, som tillhöra den högsta gruppen med hvardera 37 röstposter. Stegringen från den förra till den senare ytterligheten är dock icke alldeles oafbruten, utan i några fall inträffar det, att bolagen inom en grupp hafva ett lägre medelröstetal än den eller de närmast lägre grupperna. Dylika afbrott kunna å tablån iakttagas för den sjätte, nionde, elfte, trettonde, femtonde, tjugonde, tjuogoandra och tjugonionde grupperna. Orsaken till dessa oregelbundenheter är naturligtvis växlingarna i det genomsnittliga antalet röster, som tillkommer resp. bolag i hvarje särskild kommun, hvilka växlingar tydligt framträda i sista kolumnen å förutnämnda tablå. Medelröstetalet för hvarje röstpost varierar där inom så vida gränser som mellan 10·4 inom den tjugunionde gruppen och 25·8 inom den tolfte. I fråga om dessa medeltal kan man icke iakttaga någon tydligt markerad olikhet mellan de lägre och högre röstgrupperna, helt enkelt därför att antalet bolag inom de flesta grupper är så ringa, att några statistiska typer icke kunnat utbilda sig. Med några undantag synes dock i stort sedt medelröstetalet befinna sig i stigande från de lägre till de högre grupperna.

Det alldeles öfvervägande flertalet af de bolag, som äga röster i ett större antal kommuner, äro trävarubolag eller drifva annan liknande rörelse. Inom de högre grupperna med många röstposter för hvart bolag äro undantagen härifrån lätt räknade. Den grupp af bolag, som kommer trävarubolagen närmast i fråga om antalet röstposter, är bankbolagen. Af dessa tillhör ett, nämligen Hälsinglands enskilda bank, den fjortonde gruppen, Bank A.-B. Norra Sverige den tolfte och Bank A.-B. Stockholm-Öfre Norrland den åttionde, hvarjämte ytterligare två banker inneha hvardera fyra röstposter och två banker hvardera två. De flesta bankbolagen utmärka sig äfven för ovanligt höga medelröstetal. Det genomsnittliga antalet röster för hvarje röstpost uppgår sålunda för de båda förstnämnda bankerna till något öfver 30 och för den sista till 25. Med undantag af de tre nämnda bankbolagen utgöras bolagen inom grupperna 7—37 uteslutande af sådana, som drifva någon form af trävarurörelse. Först inom gruppen sex anträffas två bolag af annan karaktär, nämligen Varpnäs förlags A.-B., som till sin uppgift närmast torde vara likställt med flottningssällskapen, och Frälsningsarméns förlags A.-B., som likväl på dessa sex röstposter tillsammans icke ägde högre röstetal än 26 eller i medeltal endast 4·3 röster per röstpost. Ännu inom de fjärde och femte grupperna äro trävarubolagen i stark

majoritet, men därefter blir deras relativa antal i förhållande till öfriga bolag allt mindre.

Äfven om ofvan anförda siffror för de särskilda trävarubolagens förekomst inom olika kommuner kunna synas höga nog, äro de dock alltför små som uttryck för omfattningen af dessa bolags jordbesittningar. Då det nämligen i stor utsträckning förekommer, att bolagen hafva sina jordbrukshemman utarrenderade och den kommunala rösträtten i dylika fall utöfvas af arrendatorn-innehafvaren, hafva bolagen själfva rösträtt endast i sådana kommuner, där de antingen drifva rörelse eller också själfva innehafva hemman eller skogar. De bolag, som behållit sina hemman under eget bruk, komma därför lätt upp till ett stort antal röstposter, medan däremot andra bolag, som kanske dock till sin omfattning äro lika stora, hafva rösträtt endast i ett fåtal kommuner, emedan de hafva sina hemman utarrenderade. Några af de allra största trävarubolagen hafva af denna anledning rösträtt endast i ett mindre antal kommuner.

I tabellen å sid. 223 har det sammanlagda röstetalet för hvarje särskild grupp af bolag fördelats på de olika länen. Genom denna fördelning är det möjligt att se, inom hvilka län bolagen med många röstposter hufvudsakligen förekomma. De fyra bolag, som hvardera äga 37 röstposter, tillhöra så godt som helt och hållet Västernorrlands och Jämtlands län. Deras sammanlagda röstetal uppgick till 2,780, och däraf kommo 1,254 röster på Västernorrlands län, 1,509 på Jämtlands län, endast 17 röster på Gäfleborgs län och intet på de båda nordligaste. Äfven inom öfriga grupper med många röstposter äro de två förstnämnda länen starkast företrädade. Sammanfattas alla de bolag, som hafva minst 15 röstposter, disponera de i Västernorrlands län öfver sammanlagdt 4,361 röster och i Jämtlands län öfver 2,759, medan deras sammanlagda röstetal i Gäfleborgs län utgör 1,439, i Västerbottens län 652 och i Norrbottens län endast 59. I procent af röstetalet för alla aktiebolag inom vederbörande län motsvarar detta i Västernorrlands län 44·4 % och i Jämtlands län 57·1 %, men i de tre sistnämnda länen endast resp. 19·9, 18·1 och 2·4 %. Att Västernorrlands och Jämtlands län i detta afseende intaga en särställning beror naturligtvis på att flertalet af de största trävarubolagen hafva sina fastigheter inom dessa län utefter Ljungans, Indalsälfvens och Ångermanälfvens flodområden. En bidragande orsak är emellertid äfven, att socknarna inom dessa län äro jämförelsevis små och talrika, hvarigenom ett bolag där lättare kommer upp till ett större antal röstposter och flera röster än exempelvis i Västerbottens och Norrbottens län, där socknarna äro stora och fåtaliga.

Då det ju äfven kan ha sitt intresse att se, hvar bolagen med endast en röstpost vanligast förekomma, meddelas här nedan en sammanställning länsvis af dessa bolags antal och röstetal.

Aktiebolag med endast en röstpost.

		Antal.	Röstetal	Det senare i % af röstetalet för alla a.-b.
Gäflborgs	läns landsbygd	180	2,005	27·8 %
Västernorrlands	» »	110	1,889	19·2 »
Jämtlands	» »	63	648	13·4 »
Västerbottens	» »	44	551	15·5 »
Norrbottens	» »	52	601	24·3 »
		399	5,694	20·4 %

Som redan förut nämnts, utgör antalet bolag, som förekomma endast i en kommun, 399 eller drygt två tredjedelar af hela antalet bolag inom här ifrågavarande fem län. Deras röstetal uppgår däremot endast till 20·4 % af det sammanlagda röstetalet för alla bolag, hvarför dessa rent lokala bolags inflytande i kommunala angelägenheter står långt efter de stora trävarubolagens. Inom de särskilda länen förekomma de relativt mest i Gäflborgs och Norrbottens län, där deras röstetal utgör resp. 27·8 och 24·3 % af röstetalen för alla inom länen förekommande bolag. I betydligt mindre omfattning förekomma däremot de lokala bolagen inom Jämtlands och Västerbottens län, hvarest deras andel af röstetalet för alla aktiebolag utgör endast resp. 13·4 och 15·5 %. En mellanställning intar Västernorrlands län med motsvarande relativtal uppgående till 19·2 %.

Den föregående undersökningen har gifvit till resultat, att det verkliga antalet aktiebolag på landsbygden i Gäflborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län utgör endast 576 i stället för 1,613, hvilket är det antal Statistiska centralbyrån erhållit för aktiebolagen i samma län. Enligt dess beräkningsgrund utgör antalet aktiebolag, eller rättare antalet röstposter, som innehafvas af aktiebolag, i hela riket på landsbygden 5,894 och i städerna 3,691. Att ur de nu anförda siffrorna å det faktiska antalet aktiebolag på de norrländska läners landsbygd draga några slutsatser ex analogia beträffande antalet aktiebolag i hela riket är naturligtvis af flera skäl mycket vanskligt. Såsom redan framhållits äro så godt som alla bolag, som förekomma i ett större antal kommuner, trävarubolag, och utanför den del af riket, som här varit föremål för undersökning, förekomma dessa endast i några få län i större utsträckning. Visserligen kan det i andra trakter af landet förekomma bolag af annat slag, som äga många röstposter, jag tänker därvid särskildt på järnvägsbolagen, men man torde dock med säkerhet kunna antaga, att dylika vidtomfattande bolag förekomma i ojämförligt mindre utsträckning i öfriga delar af landet. Härtill kommer, att antalet bolag med många röstposter i städerna säker-

ligen är ganska ringa. Den reduktion af centralbyråns siffror för antalet bolag i hela riket, som man måste göra för att få det verkliga antalet, får därför icke blifva så stor som siffrorna för Norrland gifva vid handen. Det finns emellertid äfven en faktor, som i någon mån verkar i motsatt riktning, och det är att landskommunerna i de flesta delar af det öfriga Sverige äro betydligt mindre än i Norrland, hvarigenom ett bolag där förr kommer upp till många röstposter och högt röstetal.

Under antagande att förhållandet mellan antalet röstposter och det faktiska antalet bolag är det samma för hela rikets landsbygd som för norrlandslänen, skulle hela antalet aktiebolag på landsbygden utgöra endast omkring 2,100 i stället för 5,894. Af nyss anförda skäl är dock denna siffra säkerligen ganska mycket för låg. Skulle man våga en mycket grof approximation, skulle man möjligen kunna beräkna det ungefärliga antalet aktiebolag på landsbygden till omkring 3,000. För städernas vidkommande saknas alldeles fasta hållpunkter för någon motsvarande approximation. Man torde dock kunna antaga, att antalet kommunalt röstägande aktiebolag i hela riket, såväl på landsbygden som i städerna, icke öfverstiger 6,000.

Alla i det föregående anförda siffror hänföra sig till de i röstlängderna upptagna, oafsett om de varit röstberättigade eller icke. Det skulle naturligtvis i hög grad hafva förhöjt värdet både för Statistiska centralbyråns utredning och denna privata undersökning, om de kunnat meddela uppgifter om, i hvilken utsträckning de röstägarekategorier, som varit föremål för undersökning, varit effektivt röstberättigade samt i hvilken utsträckning de använt sig af sin rösträtt. Någon utredning härom har det likväl, af skäl som redan af centralbyrån anförts, icke varit möjligt att verkställa.

För Stockholm finnes emellertid en statistik utarbetad af Stockholms stads statistiska kontor, som kan tjäna till belysning af dessa frågor. Denna statistik grundar sig på förhållandena vid 1911 och 1912 års stadsfullmäktigval.¹⁾ De siffror, som kunna hämtas härifrån och som i detta sammanhang äro af intresse, äro förnämligast de relativa tal, som för gruppen »bolag och korporationer» angifva antalet röstberättigade i procent af alla i röstlängden upptagna och antalet röstande i procent af de röstberättigade. Dessa siffror gälla visserligen icke endast aktiebolagen utan alla bolag och korporationer, som i statistiken sammanförts till en gemensam grupp, men då bland dessa aktiebolagen äro det öfvervägande flertalet, kunna siffrorna anses fullt representativa för dem. Enligt Statistiska central-

¹⁾ Stockholms stads statistik XIV, Statistisk redogörelse för allmänna val i Stockholm, åren 1911 och 1912.

byråns utredning voro sålunda år 1910 af 1,105 bolag och korporationer icke mindre än 846 aktiebolag och solidariska bankbolag.

Öfvergå vi efter dessa anmärkningar till statistiken för Stockholm, visar denna, att år 1911 icke mindre än 95·4 % och år 1912 98·5 % af alla i röstlängden upptagna bolag och korporationer voro röstberättigade. Af de sålunda röstberättigade deltog år 1911 30·0 % i stadsfullmäktigvalen och år 1912 39·1 %, under det att inom hela väljarkåren år 1911 39·0 % och år 1912 43·8 % deltog i valen.

Det är naturligtvis svårt att ur dessa siffror draga några slutsatser för hela riket. Det förefaller dock, som om man i fråga om de röstberättigades relativa antal bland aktiebolagen icke har anledning att antaga, att förhållandena skulle vara sämre för riket i genomsnitt än för Stockholm. Om detta antagande är riktigt, skulle sålunda praktiskt taget nästan alla i röstlängd upptagna aktiebolag vara kommunalt röstberättigade. Då inom hela valmanskåren år 1910 endast 76·0 % voro röstberättigade, innebär detta sålunda en afsevärd ökning i aktiebolagens inflytande. De siffror, som i det föregående anförts angående förhållandet mellan i röstlängd upptagna aktiebolag och alla i röstlängd upptagna personer, äro därför som måttstock för detta inflytande åtskilligt för låga och böra sannolikt höjas med omkr. 20 %.

Stockholmssiffrorna öfver i valen deltagande bolag visa, att i Stockholm deltagandet varit något mindre lifligt bland bolagen än bland alla röstberättigade i genomsnitt. Huruvida samma förhållande råder inom öfriga delar af landet, är naturligtvis vanskligt att afgöra, då deltagandet i valen är så växlande inom olika valkretsar. Det förefaller dock icke osannolikt, att för riket i genomsnitt aktiebolagen i mindre utsträckning än öfriga röstberättigade använt sig af sin rösträtt, hvilket naturligtvis icke utesluter, att i visa fall deras faktiska inflytande, genom lifligare deltagande, blifvit ytterligare förstärkt.

Ernst Höijer.

Bestämning af tyngdpunkten för befolkningen i Sverige folkräkningsåret 1910.

För Nordamerikas Förenta stater och Tyskland hafva bestämningar utförts öfver läget af befolkningens tyngdpunkt och därvid användts den vanliga formeln för tyngdpunktsberäkningar:

$$\begin{aligned} NX &= n_1 a_1 + n_2 a_2 + n_3 a_3 + \dots \} \\ NY &= n_1 b_1 + n_2 b_2 + n_3 b_3 + \dots \} \end{aligned}$$

Sedan en lämplig meridian och parallellcirkel valts till koordinat-axlar och landet uppdelats i mindre områden, hvilkas tyngdpunkter lättare bestämmas, har man således att uppmäta afstånden ($a_1, b_1; a_2, b_2; a_3, b_3; \dots$) från dessa delområdens tyngdpunkter till respektive axlar under iakttagande af vederbörliga tecken i de olika kvadranterna. Om N är landets och $n_1, n_2, n_3, \dots$ delområdenas invånarantal, erhållas X och Y eller den sökta tyngdpunktens afstånd till axlarna genom en enkel räkneoperation.

Enligt den amerikanska metoden, som återfinnes i censusberättelsen för år 1900, har man uppdelat kartan genom ett gradnät i rutor, »square degrees». Såsom befolkningstyngdpunkt för hvarje sådan ruta har man antagit skärningspunkten mellan diagonalerna, utom i de fall att en större stad, en sjö eller dylikt legat periferiskt och stört likformigheten. Häremot är föga att invända, isynnerhet om rutorna ej väljas för stora. En vida större svårighet, som har till följd, att metoden ej lämpar sig för vårt land, möter emellertid vid bestämningen af den andra faktorn i delprodukterna, nämligen invånarantalet inom hvarje sådan ruta. Gränserna mellan de administrativa områdena äro ju ej i vårt land såsom i stora områden af Förenta staterna liksom uppdragna med linjal, och skulle således hos oss endast undantagsvis ett eller flera administrativa områden i det närmaste sammanfalla med en dylik ruta.

Dr Wegemann har bestämt tyngdpunkten för befolkningen i Tyskland år 1900 och tvenne föregående tidpunkter.¹⁾ I stället för att uppdelat landet i kvadrater använder han emellertid såsom delområden de preussiska kretsarna och motsvarande förvaltningsom-

¹⁾ Se Petermanns Mitteilungen 1903, sid. 210--213.

råden i de andra förbundsstaterna. Dock afskiljer han och behandlar särskildt alla städer med öfver 5,000 invånare. Den ena faktorn i delprodukten ingår således utan fel, och äger metoden härigenom ett afgjort företräde framför den amerikanska. Tyngdpunkten i kretsarna bestämmer han med tillhjälp af en karta öfver befolkningstätheten.

För folkräkningsåret 1910 har jag beräknat denna punkts läge i Sverige. Men för att inskränka felet till ett minimum, och då dessutom har ingått som en uppgift att bestämma äfven länens befolkningstyngdpunkter, har jag använt mycket mindre delområden, nämligen socknarna. Tyngdpunkten i befolkningshänseende för ett dylikt mindre område kan naturligtvis alltid fastställas med större noggrannhet än för exempelvis häradet. Härtill kommer, att tillfälliga större afvikelser i den antagna sockentyngdpunktens läge från den verkliga spela obetydlig roll i slutresultatet, emedan delområdena blifva så många (omkring 2,500). Undersökningen är vidare utförd efter en enhetligt tillämpad plan, och då man därför ej har anledning misstänka någon bestämd *gång* i afvikelserna, gruppera sig dessa symmetriskt omkring rätta läget. Man får således ungefär lika många och stora positiva som negativa afvikelser; de taga med andra ord ut hvarandra i slutresultatet, så att felet härflytande af denna orsak blir praktiskt sedt intet.

Begagnande mig af N. Selanders karta öfver Sverige, skala 1:500,000, uppmätte jag för hvarje län sockentyngdpunkternas afstånd till en för länet lämplig meridian och parallellcirkel. I mer än 80 procent af rikets socknar ansåg jag mig därvid utan något fel, som var af betydelse för bestämningen i fråga, till tyngdpunkt för socknen kunna taga kyrkans läge, då densamma i allmänhet ligger »midt i byn». Om en större järnvägsstation, en industriort eller dylikt uppvuxit i en utkant af socknen, eller om kyrkan i förhållande till bebyggelsen uppenbarligen ligger periferiskt, har jag dock korrigerat punktens läge med ledning af topografiska kårens kartor och folkräkningsmaterialet, där för hvarje hemman eller by invånarantalet finnes angifvet. Resultatet af räkningen hvad länen beträffar är sammanställt i tabellen å nästa sida och kan gifva material till en del rätt intressanta iakttagelser. Så ser man, huru en del gamla orter, centralpunkter för länen i olika afseenden, äfven äro det i befolkningshänseende, exempelvis Linköping, Lund, Östersund samt relativt nära Växjö, Skara och Örebro. Detta, som säkerligen ej är ett verk af slumpen, ger å sin sida anledning till betraktelser af antropogeografisk och förvaltningspolitisk art.

Sedan afstånden från länens befolkningstyngdpunkter till 15:e meridianen öster om Greenwich och 59:e nordliga parallellcirkeln

Befolkningstyngdpunktens läge i de olika länen samt länens inflytande på rikets tyngdpunkt år 1910.

L ä n.	Folkmängd den 31 dec. 1910.	Tyngd- punktens afstånd från 15:e meridia- nen ö. om Grw. i km. ¹⁾	Antal per- sonkm. i tusental från 15:e meridia- nen ö. om Grw.	Tyngd- punktens afstånd från 59:e parallell- cirkeln i km. ²⁾	Antal per- sonkm. i tusental från 59:e parallell- cirkeln.	Befolkningstyngdpunktens läge.
Stockholms stad	342,323	+ 175·0	+ 59,907	+ 36·5	+ 12,495	
Stockholms län	229,181	+ 178·6	+ 40,932	+ 55·3	+ 12,674	5 km. O om Täby kyrka.
Uppsala »	128,171	+ 142·2	+ 18,226	+ 109·3	+ 14,009	1·5 » SO » Skuttunge kyrka.
Södermanlands »	178,568	+ 97·6	+ 17,428	+ 11·7	+ 2,089	3·5 » SV » Malmköping.
Östergötlands »	294,179	+ 43·0	+ 12,650	— 62·2	— 18,298	6 » ONO » Linköping.
Jönköpings »	214,454	— 33·9	— 7,270	— 161·8	— 34,699	5 » SSV » Malmbäcks kyrka.
Kronobergs »	157,965	— 21·0	— 3,317	— 246·4	— 38,923	4·5 » ONO » Skatelöfs kyrka.
Kalmar »	228,129	+ 75·6	+ 17,247	— 203·7	— 46,470	5 » NNV » Fliseröds kyrka.
Gottlands »	55,217	+ 208·1	+ 11,491	— 167·4	— 9,243	1 » SV » Roma järnvägsstation.
Blekinge »	149,359	+ 15·7	+ 2,345	— 309·6	— 46,242	1 » V » Ronneby.
Kristianstads »	228,307	— 74·0	— 16,895	— 330·0	— 75,341	4·5 » SSV » Näfvinge kyrka.
Malmöhus »	457,214	— 115·6	— 52,854	— 363·4	— 166,152	4·5 » NV » Lund.
Hallands »	147,224	— 141·3	— 20,803	— 231·0	— 34,009	1·5 » V » Årstads kyrka.
Göteborgs och Bohus »	381,270	— 188·8	— 71,984	— 113·6	— 43,312	2 » VSV » Jörlanda kyrka.
Älfsborgs »	287,692	— 139·7	— 40,191	— 104·4	— 30,035	5 » N » Lena kyrka.
Skaraborgs »	241,284	— 81·1	— 19,568	— 66·6	— 16,070	2·5 » ONO » Axvalls järnvägsstation.
Värmlands »	260,135	— 100·0	— 26,013	+ 72·9	+ 18,964	10 » SSO » Emterviks kyrka.
Örebro »	207,021	+ 4·3	+ 890	+ 37·8	+ 7,825	11·5 » NV » Örebro.
Västmanlands »	155,920	+ 76·7	+ 11,959	+ 82·4	+ 12,848	6 » NV » Skultuna kyrka.
Kopparbergs »	233,873	+ 11·4	+ 2,666	+ 174·4	+ 40,787	8 » OSO » Gagnefs kyrka.
Gäfleborgs »	253,792	+ 94·0	+ 23,856	+ 245·4	+ 62,281	6 » NV » Skogs kyrka.
Västernorrlands »	250,512	+ 126·6	+ 31,715	+ 431·6	+ 108,121	12 » NNO » Viksjö kyrka.
Jämtlands »	118,115	— 14·5	— 1,713	+ 461·0	+ 54,451	4 » SSO » Östersund.
Västerbottens »	161,366	+ 225·5	+ 36,388	+ 599·3	+ 96,707	22 » N » Degerfors kyrka.
Norrbottens »	161,132	+ 299·0	+ 48,178	+ 795·6	+ 128,197	18 » ONO » Sandträskas järnvägsstation.
Hela riket	5,522,408	+ 13·6	+ 75,270	+ 2·3	+ 12,654	8 km SO om Hallbergs järnvägsstation.

¹⁾ Tecknet + anger att tyngdpunkten ligger öster om 15:e meridianen, tecknet — väster därom.

²⁾ Tecknet + anger att tyngdpunkten ligger norr om 59:e parallellcirkeln, tecknet — söder därom.

blifvit bestämda, har räkningen visat, att hela rikets tyngdpunkt i befolkningshänseende år 1910 var $59^{\circ} 1\frac{1}{4}'$ n. br. och $15^{\circ} 14'$ ö. l. från Grw. Denna punkt är belägen i Örebro län ungefär 8 km. SO om Hallsbergs järnvägsstation. Såsom kontrollräkning har jag äfven bestämt landskapens tyngdpunkter och utgående från dem rikets, hvarvid erhöles samma resultat.

En dylik tyngdpunkt åskådliggör så att säga resultatet af befolkningens fördelning i landet vid en viss tidpunkt. Bestämningen af denna punkts förflyttning under tidernas lopp är således ett sätt att grafiskt återge resultanten af befolkningsförskjutningen mellan de olika landsändarna. Det är därför af ett visst intresse, att bestämma punktens läge vid olika tidpunkter, såsom t. ex. skett i Förenta staterna; dock gäller detta framför allt i stater med ung bebyggelse, där förskjutningen kan väntas vara mera afsevärd och befolkningen således ännu ej på långt när uppnått ett i stort sedt konstant jämviktsläge. I Sverige har under de sista decennierna den största befolknings-tillväxten varit koncentrerad till Stockholms- och Göteborgstrakten samt Skåne och öfre Norrland, områden så belägna att befolknings-ändringarna delvis eliminera hvarandra i sin sträfvan att flytta tyngdpunkten.

I Förenta staternas censusberättelse för år 1900 är för jämförelses skull äfven angifven skärningspunkten mellan den parallellcirkel och den meridian, som dela landet i en nordlig och en sydlig samt en östlig och västlig numeriskt lika stor befolkning.¹⁾ Denna punkt, som lämpligen torde benämnas befolkningens centralpunkt eller medelpunkt, skiljer sig från tyngdpunkten däri, att hvarje person ingår med samma vikt oberoende af afståndet. Så skulle exempelvis en förflyttning af Stockholms samtliga invånare till Luleå ej ändra punktens läge i Sverige. En tysk Dr Didczun har i en afhandling sökt bestämma punktens läge i Sverige åren 1751, 1855, 1900 och 1905.²⁾ Han har emellertid kommit till något felaktiga resultat, åtminstone för år 1905 efter hvad en kontrollbestämning har visat.

För att kunna jämföra tyngdpunktens läge med medelpunktens har jag äfven gjort en bestämning af denna senare för år 1910. Egentliga svårigheten är härvid att rätt fördela folkmängden i de socknar, som skäras af den antagna parallellcirkeln eller meridianen. Detta har jag sökt ernå genom att beräkna proportionen mellan arealen af socknens båda olika delar, samt uppdelas folkmängden i samma proportion; dock har jag i några fall, när befolkningstätheten uppenbart är olika i socknens skilda delar, med hjälp af folk-

¹⁾ Att döma af ett kortfattadt referat i Petermanns Mitteilungen, synes en liknande bestämning vara gjord för Ryssland af Mendeleejew år 1906.

²⁾ Se Henrik Wittrock, Ymer 1909.

räkningsmaterialet sökt erhålla en mera exakt fördelning. Efter några stickprof fann jag den sökta parallellcirkeln vara $58^{\circ} 45'$ n. br. samt meridianen $15^{\circ} 11'$ ö. l. fr. Grw. Punkten är belägen i Godegårds socken i Östergötland 2 km. öster om Godegårds station.

Såsom synes är afståndet mellan tyngdpunkten och medelpunkten i ost-västlig riktning helt obetydligt. Däremot ligger tyngdpunkten 30 km. nordligare än medelpunkten, naturligen beroende därpå att befolkningen i öfre Norrland till följd af det längre afståndet ingår med större vikt än den i södra Sverige.

Kjell Sanne.

Tabeller rörande skjutsväsendet i Sverige åren 1906—1910.

Genom nådigt bref den 2 maj 1913 har Kungl. Maj:t förordnat bl. a., att af de statistiska tabeller för femårsperioden 1906—1910, motsvarande tabellbilagan 2 till förutvarande femårsberättelser, hvilka jämlikt nådigt bref den 29 september 1911 skulle af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i vanlig ordning upprättas och till Statistiska centralbyrån insändas, uppgifterna om skjutsväsendet skola offentliggöras i Statistisk tidskrift för innevarande år. Efter vederbörlig granskning och däraf föranledd skriftväxling för rättelsers vinnande får Statistiska centralbyrån härmed i efterföljande tab. 1—3 framlägga de ifrågavarande uppgifterna.

Stockholm den 23 september 1913.

LUDVIG WIDELL.

Hugo Burström.

Tab. 1. Skjutsanstalter och skjutslega vid 1910 års slut.

Skjutslega pr nymil.	Gästgifverier		Skjutsstationer		Summa skjutsanstalter.
	med	utan	med	utan	
	entreprenad.		entreprenad.		
Stockholms stad.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 2:00 kr. . . .	—	—	1	—	1
Stockholms län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:70 kr. . . .	40	—	20	—	60
Utan d:o. Lega: 1:60 „ . . .	1	—	—	—	1
1:12 „ . . .	—	—	—	2	2
Summa skjutsanstalter	41	—	20	2	63
Däraf: vid landsvägar	26	—	8	—	34
vid bygdevägar	11	—	11	1	23
i städerna . .	4	—	1	1	6
Anstalter för endast sjöskjuts	—	5	1	—	6
Uppsala län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:70 kr. . . .	13	—	6	—	19
Utan d:o. Lega: 2:50 „ . . .	—	—	1	—	1
Summa skjutsanstalter	13	—	7	—	20
Däraf: vid landsvägar	11	—	3	—	14
vid bygdevägar	—	—	4	—	4
i städerna . .	2	—	—	—	2
Södermanlands län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 2:00 kr. . . .	16	—	26	—	42
Utan d:o. Lega: 1:95 „ . . .	1	—	—	—	1
Summa skjutsanstalter	17	—	26	—	43
Däraf: vid landsvägar	16	—	13	—	29
vid bygdevägar	1	—	7	—	8
i städerna . .	—	—	6	—	6
Östergötlands län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:70 kr. . . .	29	—	16	—	45
Däraf: vid landsvägar	26	—	11	—	37
vid bygdevägar	2	—	—	—	2
i städerna . .	1	—	5	—	6
Jönköpings län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:80 kr. . . .	18	—	32	—	50
Däraf: vid landsvägar	7	—	14	—	21
vid bygdevägar	10	—	16	—	26
i städerna . .	1	—	2	—	3
Anstalter för endast sjöskjuts	—	—	1	—	1
Kronobergs län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:50 kr. . . .	20	—	24	—	44

Tab. 1 (forts.). Skjutsanstalter och skjutslega vid 1910 års slut.

Skjutslega pr nymil.	Gästgifverier		Skjutsstationer		Summa skjutsanstalter.
	med	utan	med	utan	
	entreprenad.	entreprenad.	entreprenad.	entreprenad.	
Utan entreprenadbidrag. Lega: 2:50 kr. . . .	—	—	1	—	1
2:30 »	—	—	1	—	1
1:70 »	—	—	1	—	1
1:50 »	1	—	4	—	5
1:12 »	—	1	—	3	4
0:10 »	1	—	—	—	1
Summa skjutsanstalter	22	1	31	3	57
Däraf: vid landsvägar	13	1	7	—	21
vid bygdevägar	9	—	24	2	35
i staden . . .	—	—	—	1	1
Kalmar län.					
1) Inom Norra landstingsområdet.					
Utan entreprenadbidrag. ¹⁾ Lega: 2:20 kr. . . .	1	—	—	—	1
1:70 »	8	—	11	—	19
1:55 »	1	—	—	—	1
1:12 »	—	3	—	11	14
2) Inom Södra landstingsområdet.					
Utan entreprenadbidrag. ¹⁾ Lega: 2:00 kr. . . .	1	—	3	—	4
1:65 »	—	8	—	7	15
1:50 »	22	—	10	—	32
1:10 »	1	—	—	—	1
Summa skjutsanstalter	34	11	24	18	87
Däraf: vid landsvägar	27	8	7	6	48
vid bygdevägar	7	3	12	12	34
i städerna . .	—	—	²⁾ 5	—	5
Gottlands län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:50 kr. . . .	21	—	4	—	25
Utan d.o. Lega: 0:90 »	1	—	—	—	1
Summa skjutsanstalter	22	—	4	—	26
Däraf: vid landsvägar	19	—	3	—	22
vid bygdevägar	2	—	1	—	3
i staden . . .	1	—	—	—	1
Blekinge län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:50 kr. . . .	3	—	7	—	10
Utan d.o. Lega: 4:00 »	—	—	1	—	1
3:00 »	—	—	4	—	4
2:00 »	—	—	1	—	1
1:12 »	—	3	—	1	4
Summa skjutsanstalter	3	3	13	1	20
Däraf: vid landsvägar	2	—	7	—	9
vid bygdevägar	1	—	6	—	7
i städerna . .	—	3	—	1	4
Kristianstads län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 2:20 kr. . . .	26	—	9	—	35

Tab. 1 (forts.). Skjutsanstalter och skjutslega vid 1910 års slut.

Skjutslega pr nymil.	Gästgifverier		Skjutsstationer		Summa skjutsanstalter.
	med	utan	med	utan	
	entreprenad.		entreprenad.		
Utan entreprenadbidrag. Lega: 2:50 kr. . . .	—	—	1	—	1
2:20 » . . .	3	—	—	—	3
2:19 » . . .	—	—	1	—	1
Summa skjutsanstalter	29	—	11	—	40
Däraf: vid landsvägar	25	—	7	—	32
vid bygdevägar	2	—	3	—	5
i städerna . .	2	—	1	—	3
Malmöhus län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:70 kr. . . .	24	—	8	—	32
Utan d.o. Lega: 4:00 » . . .	—	—	2	—	2
3:50 » . . .	—	—	1	—	1
3:20 » . . .	—	—	1	—	1
3:00 » . . .	—	—	1	—	1
Summa skjutsanstalter	24	—	13	—	37
Däraf: vid landsvägar	19	—	7	—	26
vid bygdevägar	1	—	3	—	4
i städerna . .	4	—	3	—	7
Hallands län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:70 kr. . . .	29	—	5	—	34
Utan d.o. Lega: 1:12 » . . .	—	1	—	—	1
Summa skjutsanstalter	29	1	5	—	35
Däraf: vid landsvägar	21	1	2	—	24
vid bygdevägar	3	—	3	—	6
i städerna . .	5	—	—	—	5
Göteborgs och Bohus län.					
Med entreprenadbidrag. ³⁾ Lega: 1:50 kr. . . .	—	—	1	—	1
Utan d.o. Lega: 2:30 » . . .	5	—	12	—	17
2:00 » . . .	—	14	—	27	41
1:50 » . . .	22	—	5	—	27
0:35 » . . .	1	—	—	—	1
Summa skjutsanstalter	28	14	18	27	87
Däraf: vid landsvägar	8	5	6	6	25
vid bygdevägar	16	9	11	21	57
i städerna ⁴⁾ . .	⁵⁾ 4	—	1	—	5
Anstalter för endast sjöskjuts	—	5	—	3	8
Älfsborgs län.					
Utan entreprenadbidrag. ⁶⁾ Lega: 2:00 kr. . . .	34	—	14	—	48
1:70 » . . .	—	32	—	17	49
1:50 » . . .	1	—	—	—	1
0:80 » . . .	1	—	—	—	1
Summa skjutsanstalter	36	32	14	17	99
Däraf: vid landsvägar	26	27	10	8	71
vid bygdevägar	6	4	4	9	23
i städerna . .	4	1	—	—	5

Tab. 1 (forts.). Skjutsanstalter och skjutslega vid 1910 års slut.

Skjutslega pr nymil.	Gästgifverier		Skjutsstationer		Summa skjutsanstalter.
	med	utan	med	utan	
	entreprenad.		entreprenad.		
Skaraborgs län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:50 kr. . . .	44	—	26	—	70
Utan d:o. Lega: 1:12 »	—	2	—	—	2
Summa skjutsanstalter	44	2	26	—	72
Däraf: vid landsvägar	36	2	14	—	52
vid bygdevägar	4	—	10	—	14
i städerna ⁷⁾ . .	4	—	2	—	6
Värmlands län.					
1) Inom Färnebo härad, Fryksdals härads öfre tingslag, Alfdals härad samt Filipstads stad.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:90 kr. . . .	16	—	20	—	36
2) Inom öfriga delar af länet.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:50 kr. . . .	31	—	52	—	83
Utan d:o. Lega: 1:19 »	1	—	—	—	1
1:12 »	—	1	—	—	1
Summa skjutsanstalter	48	1	72	—	121
Däraf: vid landsvägar	38	—	40	—	78
vid bygdevägar	8	1	31	—	40
i städerna . .	2	—	1	—	3
Örebro län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:50 kr. . . .	18	—	20	—	38
Utan d:o. Lega: 1:80 »	—	—	1	—	1
1:50 »	2	—	2	—	4
Summa skjutsanstalter	20	—	23	—	43
Däraf: vid landsvägar	16	—	17	—	33
vid bygdevägar	2	—	4	—	6
i städerna . .	2	—	2	—	4
Västmanlands län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:70 kr. . . .	17	—	10	—	27
Utan d:o. Lega: 1:70 »	1	—	—	—	1
Summa skjutsanstalter	18	—	10	—	28
Däraf: vid landsvägar	12	—	6	—	18
vid bygdevägar	5	—	1	—	6
i städerna . .	1	—	3	—	4

Tab. 1 (forts.). Skjutsanstalter och skjutslega vid 1910 års slut.

Skjutslega pr nymil.	Gästgifverier		Skjutsstationer		Summa skjutsanstalter.
	med	utan	med	utan	
	entreprenad.		entreprenad.		
Kopparbergs län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:90 kr. . . .	27	—	21	—	48
Utan d.o. Lega: 2:75 »	—	—	1	—	1
Summa skjutsanstalter	27	—	22	—	49
Däraf: vid landsvägar	23	—	19	—	42
vid bygdevägar	3	—	1	—	4
i städerna . .	1	—	2	—	3
Gästrikhs län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:90 kr. . . .	31	—	18	—	44
Utan d.o. Lega: 1:90 »	1	—	—	—	1
Summa skjutsanstalter	32	—	18	—	45
Däraf: vid landsvägar	13	—	6	—	19
vid bygdevägar	19	—	4	—	23
i städerna . .	—	—	3	—	3
Västernorrlands län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 2:00 kr. . . .	69	—	26	—	95
Utan d.o. Lega: 2:00 »	1	—	—	—	1
1:70 »	—	1	—	—	1
1:40 »	1	—	—	—	1
Summa skjutsanstalter	71	1	26	—	98
Däraf: vid landsvägar	32	1	3	—	36
vid bygdevägar	37	—	22	—	59
i städerna . .	2	—	1	—	3
Jämtlands län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 2:00 kr. . . .	85	—	27	—	112
Utan d.o. Lega: 1:70 »	—	1	—	—	1
Summa skjutsanstalter	85	1	27	—	113
Däraf: vid landsvägar	45	1	7	—	53
vid bygdevägar	39	—	20 ^{a)}	—	59
i staden . . .	1	—	—	—	1
Västerbottens län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:80 kr. . . .	56	—	55	—	111
Utan d.o. Lega: 1:80 »	2	—	—	—	2
1:60 »	—	—	—	1	1
Summa skjutsanstalter	58	—	55	1	114
Däraf: vid landsvägar	39	—	37	—	76
vid bygdevägar	18	—	18	—	36
i städerna . .	1	—	—	1	2

Tab. 1 (forts.). Skjutsanstalter och skjutslega vid 1910 års slut.

Skjutslega pr nymål.	Gästgifverier		Skjutsstationer		Summa skjutsanstalter.
	med	utan	med	utan	
	entreprenad.		entreprenad.		
Norrbottens län.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 1:50 kr. . . .	68	—	49	—	117
Utan d.o. Lega: 1:50 ”	2	—	—	—	2
Summa skjutsanstalter	70	—	49	—	119
Däraf: vid landsvägar	11	—	2	—	13
vid bygdevägar	56	—	47	—	103
i städerna . .	3	—	—	—	3
Anstalter för endast sjöskjuts ^o)	3	—	6	—	9
Hela riket.					
Med entreprenadbidrag. Lega: 2:20 kr. . . .	26	—	9	—	35
2:00 ”	170	—	80	—	250
1:90 ”	74	—	54	—	128
1:80 ”	74	—	87	—	161
1:70 ”	152	—	65	—	217
1:50 ”	205	—	183	—	388
Utan d.o. Lega: 4:00 ”	—	—	3	—	3
3:50 ”	—	—	1	—	1
3:20 ”	—	—	1	—	1
3:00 ”	—	—	5	—	5
2:75 ”	—	—	1	—	1
2:50 ”	—	—	3	—	3
2:30 ”	5	—	13	—	18
2:20 ”	4	—	—	—	4
2:19 ”	—	—	1	—	1
2:00 ”	36	14	18	27	95
1:95 ”	1	—	—	—	1
1:90 ”	1	—	—	—	1
1:80 ”	2	—	1	—	3
1:70 ”	9	34	12	17	72
1:65 ”	—	8	—	7	15
1:60 ”	1	—	—	1	2
1:55 ”	1	—	—	—	1
1:50 ”	50	—	21	—	71
1:40 ”	1	—	—	—	1
1:19 ”	1	—	—	—	1
1:12 ”	—	11	—	17	28
1:10 ”	1	—	—	—	1
0:90 ”	1	—	—	—	1
0:80 ”	1	—	—	—	1
0:35 ”	1	—	—	—	1
0:10 ”	1	—	—	—	1
Summa skjutsanstalter	818	67	558	69	1,512
Däraf: vid landsvägar	511	46	256	20	833
vid bygdevägar	262	17	263	45	587
i städerna . .	45	4	39	4	92
Anstalter för endast sjöskjuts.	8	10	8	3	24

Anm. ¹)—^o) se sid. 247.

Tab. 2. Utdebiterade och influtna bidrag till skjutsentreprenaderna för åren 1906—1910.

Län.	Under nedanstående år beslutad utdebitering pr bevilningskrona, öre.						Under nedanstående år influtet belopp, kronor. ¹⁾					
	1905.	1906.	1907.	1908. p	1909.	1910.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	Summa.
Stockholms stad ³⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	1	2	2	—	2	2	3,720·11	7,648·32	8,867·35	9,996·24	11,860·08	42,092·05
Uppsala ,	1	0·5	1	—	1	1·5	2,111·09	1,084·04	2,363·24	2,301·08	3,774·71	11,634·11
Södermanlands ,	2	2	1	3	2	1	5,311·01	5,765·89	7,901·08	6,882·22	3,784·87	29,645·07
Östergötlands , (utom Norrköping)	2	2	2	—	2	2	8,888·75	6,366·78	6,342·16	6,158·97	7,591·01	35,347·67
Norrköpings stad ⁴⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings län	2	1	2	—	—	2	4,687·93	2,516·47	5,525·82	4·06	6,147·81	18,882·09
Kronobergs ,	2	2	2	—	2	1	2,155·15	2,332·49	2,396·16	2,253·33	1,727·65	10,864·78
Kalmar ,	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gottlands ,	3	2	3	—	2	3	2,038·39	1,404·55	2,242·57	1,562·44	2,434·11	9,682·06
Blekinge ,	2	2	1	4	2	2	1,454·84	1,504·14	2,145·25	1,466·67	1,589·42	8,160·32
Kristianstads ,	1	1	1·5	2	2	2	2,555·66	2,683·42	7,918·82	6,498·18	6,917·33	26,573·41
Malmöhus , (utom Malmö)	1	0·5	0·5	1	0·5	1	8,104·52	4,258·52	8,926·67	5,093·56	9,504·25	35,887·52
Malmö stad ⁵⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands län	2	1	2	—	2	1	3,413·93	1,818·65	4,014·11	4,087·77	2,526·37	15,860·83
Göteborgs o. Bohus , (utom Göteborg)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs stad ⁶⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs ,	3	2	3	3	3	3	7,258·00	5,113·76	12,383·09	8,969·80	9,573·90	43,298·55
Värmlands ,	5	4	4	7	4	4	14,743·35	13,021·73	28,786·50	16,322·51	16,282·65	89,156·74
Örebro ,	3	3	3	—	4	4	9,448·07	10,324·53	11,222·68	14,584·06	16,402·50	61,981·84
Västmanlands ,	4	4	3	—	2·5	3	7,422·93	7,649·52	6,202·84	5,279·19	8,523·07	35,077·55
Kopparbergs ,	4·4	4	5	—	4	4	14,580·81	13,780·32	19,582·65	15,437·07	16,061·08	79,442·53
Gäfileborgs , (utom Gäfile)	5	5	5	7	—	9	16,652·23	16,253·46	21,167·63	12,202·94	28,771·71	95,047·97
Gäfile stad	1	—	1	—	—	—						
Västernorrlands län	10	10	7	—	8	10	35,877·26	38,069·85	30,005·46	31,920·71	42,055·88	177,929·11
Jämtlands ,	24	23	30	—	26	20	28,800·66	29,122·47	41,511·67	29,739·34	36,925·65	166,099·79
Västerbottens ,	21	22	20	—	18	18	22,328·45	22,374·53	22,926·95	18,164·95	25,766·78	111,561·66
Norrbottens ,	13	14	11	—	11	11	26,588·96	29,830·87	31,079·80	25,998·70	30,940·88	144,439·21
Summa	—	—	—	—	—	—	228,142·10	222,924·91	233,512·50	224,923·74	289,161·61	1,248,664·86

Anm. ¹⁾—⁶⁾ se sid. 247.

Tab. 3. Vid skjutsning utgångna hästar under åren 1906—1910.

Å r.	I kungs- och krono- skjuts.	Vid gästgifverier		Vid skjutsstationer		Summa utgångna hästar.
		med	utan	med	utan	
		entreprenad.		entreprenad.		
Stockholms stad.						
1906	—	—	—	32	—	32
1907	—	—	—	38	—	38
1908	—	—	—	27	—	27
1909	—	—	—	32	—	32
1910	—	—	—	16	—	16
Summa hästar	—	—	—	145	—	145
Stockholms län.						
1906	—	11,104	—	3,173	—	14,277
1907	—	11,938	—	3,020	—	14,958
1908	—	11,438	—	3,370	12	14,820
1909	—	11,304	—	3,196	5	14,505
1910	—	11,528	—	3,104	25	14,657
Summa hästar	—	57,312	—	15,863	42	73,217
Uppsala län.						
1906	—	2,352	—	569	819	3,740
1907	—	2,292	—	652	615	3,559
1908	—	2,349	—	642	549	3,540
1909	—	2,476	—	788	—	3,264
1910	—	2,913	—	505	—	3,418
Summa hästar	—	12,382	—	3,156	1,983	17,521
Södermanlands län.						
1906	23	8,707	—	5,411	—	14,141
1907	18	8,599	—	6,600	—	15,217
1908	—	8,478	—	6,219	—	14,697
1909	—	8,866	—	5,867	—	14,733
1910	—	8,180	—	6,691	—	14,821
Summa hästar	41	42,780	—	30,788	—	73,609
Östergötlands län.						
1906	—	15,905	—	7,459	—	23,364
1907	—	16,524	—	7,289	—	23,813
1908	—	15,828	—	7,467	—	23,295
1909	—	16,449	—	9,524	—	25,973
1910	—	17,828	—	8,536	—	26,364
Summa hästar	—	82,594	—	40,275	—	122,869
Jönköpings län.						
1906	—	5,283	—	5,584	—	10,867
1907	—	5,352	—	5,945	—	11,297
1908	—	4,995	—	5,524	—	10,519
1909	—	5,077	—	5,712	—	10,789
1910	—	4,907	—	5,877	—	10,784
Summa hästar	—	25,614	—	28,642	—	54,256

Tab. 3 (forts.). Vid skjutsning utgångna hästar under åren 1906—1910.

Å r.	I kungs- och krono- skjuts.	Vid gästgifverier		Vidskjutsstationer		Summa utgångna hästar.
		med	utan	med	utan	
		entreprenad.		entreprenad.		
Kronobergs län.						
1906	—	3,332	92	3,643	284	7,851
1907	—	3,721	76	3,729	279	7,805
1908	—	3,633	55	3,869	319	7,876
1909	—	4,471	37	3,602	328	8,438
1910	—	5,050	29	3,465	410	8,954
Summa hästar	—	20,207	289	18,808	1,020	40,424
Kalmar län.						
1906	8	6,263	1,222	2,547	284	10,824
1907	6	6,682	1,093	2,638	243	10,662
1908	5	6,610	1,049	2,185	234	10,088
1909	1	6,800	683	2,132	166	9,782
1910	5	6,822	685	2,226	186	9,924
Summa hästar	25	33,177	4,732	11,728	1,118	50,775
Gottlands län.						
1906	—	1,973	—	118	—	2,091
1907	—	1,928	—	110	—	2,038
1908	—	1,730	—	105	—	1,835
1909	—	1,686	—	85	—	1,771
1910	—	2,019	—	166	—	2,185
Summa hästar	—	9,336	—	584	—	9,920
Blekinge län.						
1906	—	820	1,442	4,136	30	6,428
1907	—	787	958	3,904	19	5,618
1908	—	732	946	3,605	30	5,818
1909	—	604	264	2,560	7	3,435
1910	—	638	250	3,565	8	4,461
Summa hästar	—	3,581	3,860	17,770	94	25,255
Kristianstads län.						
1906	—	13,407	—	1,645	—	15,052
1907	—	13,194	13	1,872	—	15,079
1908	—	13,491	—	1,810	—	15,301
1909	—	13,067	—	1,944	—	15,011
1910	—	12,478	—	2,011	—	14,489
Summa hästar	—	65,687	13	9,282	—	74,982
Malmöhus län.						
1906	4	12,800	—	3,570	—	16,374
1907	4	11,130	—	4,605	—	15,739
1908	4	12,513	—	4,556	—	17,078
1909	3	11,913	—	5,223	—	17,139
1910	4	12,364	—	5,281	—	17,649
Summa hästar	19	60,720	—	23,235	—	83,974

Tab. 3 (forts.). Vid skjutsning utgångna hästar under åren 1906—1910.

Å r.	I kungs- och krono- skjuts.	Vid gästgifverier		Vid skjutsstationer		Summa utgångna hästar.
		med	utan	med	utan	
		entreprenad.		entreprenad.		
Hallands län.						
1906	—	8,100	—	973	1,137	10,210
1907	—	8,179	—	960	1,253	10,392
1908	—	9,176	—	917	1,288	11,381
1909	—	10,068	—	863	1,193	12,124
1910	—	1) 7,860	79	1,467	—	9,406
Summa hästar	—	43,338	79	5,180	4,871	53,513
Göteborgs och Bohus län.						
1906	92	3,982	991	3,665	668	9,398
1907	13	3,959	793	3,508	667	8,940
1908	8	2,899	872	2,618	517	6,914
1909	—	2,819	779	2,641	566	6,805
1910	—	2,906	734	2,289	359	6,288
Summa hästar	113	16,565	4,169	14,721	2,777	38,345
Älfsborgs län.						
1906	—	5,179	2,365	18	190	7,752
1907	—	5,679	2,353	178	201	8,411
1908	—	5,011	2,508	333	110	7,962
1909	—	5,207	2,489	359	196	8,251
1910	—	5,150	2,733	480	175	8,588
Summa hästar	—	26,226	12,448	1,368	872	40,914
Skaraborgs län.						
1906	—	9,659	—	2,056	185	11,900
1907	—	10,388	—	2,017	—	12,405
1908	—	10,626	—	1,917	—	12,543
1909	—	10,197	—	1,899	—	12,096
1910	—	8,966	298	1,912	—	11,176
Summa hästar	—	49,836	298	9,801	185	60,120
Värmlands län.						
1906	7	13,951	269	7,237	—	21,464
1907	4	14,037	107	8,009	—	22,157
1908	2	15,785	90	8,023	—	23,900
1909	20	16,547	113	8,309	—	24,969
1910	2	17,348	119	7,969	—	25,438
Summa hästar	35	77,668	698	39,547	—	117,948
Örebro län.						
1906	—	10,137	—	6,115	—	16,252
1907	—	11,118	—	7,794	—	18,912
1908	—	11,133	—	7,574	—	18,707
1909	—	10,199	—	7,650	—	17,849
1910	—	10,536	—	7,717	—	18,253
Summa hästar	—	53,128	—	39,850	—	80,973

¹⁾ Se sid. 247.

Tab. 3 (forts.). *Vid skjutsning utgångna hästar under åren 1906—1910.*

Å r.	I kungs- och krono- skjuts.	Vid gästgifverier		Vid skjutsstationer		Summa utgångna hästar.
		med	utan	med	utan	
		entreprenad.		entreprenad.		
Västmanlands län.						
1906	—	8,438	—	2,449	—	10,887
1907	—	9,600	—	2,923	—	12,523
1908	—	9,930	—	3,079	—	13,009
1909	—	10,499	—	3,053	—	13,552
1910	—	11,177	—	3,445	—	14,622
Summa hästar	—	49,644	—	14,949	—	64,593
Kopparbergs län.						
1906	—	16,761	—	9,210	—	25,971
1907	—	17,750	—	9,809	—	27,559
1908	—	15,892	—	8,127	—	24,019
1909	—	16,136	—	6,732	—	22,868
1910	—	16,627	—	7,371	—	23,998
Summa hästar	—	83,166	—	41,249	—	124,415
Gäffleborgs län.						
1906	—	22,506	—	3,709	—	26,215
1907	—	23,122	—	3,680	—	26,802
1908	—	22,459	—	3,216	—	25,675
1909	—	21,475	—	3,039	—	24,514
1910	—	19,687	—	4,020	—	23,707
Summa hästar	—	109,249	—	17,664	—	126,913
Västernorrlands län.						
1906	—	36,794	772	7,329	—	44,895
1907	—	38,936	1,001	7,722	—	47,659
1908	—	36,736	1,093	7,676	—	45,505
1909	—	34,887	976	7,840	—	43,653
1910	—	34,777	1,033	8,153	—	43,963
Summa hästar	—	182,060	4,875	38,720	—	225,675
Jämtlands län.						
1906	27	37,245	—	4,692	—	41,964
1907	22	40,060	—	4,901	—	44,983
1908	35	40,029	1,308	3,857	—	45,229
1909	40	38,758	1,312	3,941	—	44,051
1910	27	39,201	1,294	3,984	—	44,506
Summa hästar	151	195,293	3,914	21,375	—	220,733
Västerbottens län.						
1906	—	15,551	—	8,717	148	24,416
1907	—	17,316	—	9,204	139	26,659
1908	—	15,561	—	7,890	167	23,618
1909	—	13,816	—	6,740	162	20,718
1910	—	14,891	—	7,151	150	22,192
Summa hästar	—	77,135	—	39,702	766	117,603

Tab. 3 (forts.). *Vid skjutsning utgångna hästar under åren 1906—1910.*

Å r.	I kungs- och krono- skjuts.	Vid gästgifverier		Vid skjutsstationer		Summa utgångna hästar.
		med	utan	med	utan	
		entreprenad.		entreprenad.		
Norrbottens län.						
1906	—	17,327	—	5,259	—	22,586
1907	—	18,638	—	6,084	—	24,722
1908	—	16,224	—	5,417	—	21,641
1909	—	15,278	—	4,833	—	20,111
1910	—	15,494	—	4,910	—	20,404
Summa hästar	—	82,961	—	26,503	—	109,464
Hela riket.						
1906	161	287,576	7,153	99,316	3,745	397,951
1907	67	300,879	6,394	107,191	3,416	417,947
1908	54	293,258	7,921	100,023	3,226	404,482
1909	64	288,549	6,653	98,564	2,623	396,453
1910	88	289,297	7,254	102,311	1,313	400,218
Summa hästar	384	1,459,559	35,975	507,405	14,323	2,017,046

Anmärkningar.

Tab. 1. ¹⁾ Maximilegan vid entreprenadskjuts höjdes genom nådiga brefvet den 14 februari 1908 för Norra landstingsområdet från 1'70 kr. till 2'20 kr. pr nymil och för Södra landstingsområdet från 1'50 kr. till 2'00 kr., men skulle hvad sålunda förordnats icke äga tillämpning i afseende å andra skjutsanstalter än de, vid hvilka entreprenadafstal därefter komme att afslutas. De nya legorna hafva därför kunnat fullt tillämpas först med den entreprenadperiod, som började den 1 januari 1911. — ²⁾ Ett par af dessa skjutsanstalter åtnjoto bidrag från vederbörande stadskassa. — ³⁾ Maximilegan vid entreprenadskjuts höjdes genom nådiga brefvet den 22 januari 1909 från 1'50 kr. till 2'30 kr. pr nymil, med samma inskränkning som i fråga om Kalmar län (se anm. 1). Den nya legan har först vid entreprenadauktionerna år 1912 kunnat fullt tillämpas. — ⁴⁾ Skjutsanstalten i Marstrand var inrättad endast för sjöskjuts. — ⁵⁾ Skjutsanstalten i Lysekil åtnjöt under åren 1908—1910 ett bidrag om 100 kr. årligen från stadens kassa. — ⁶⁾ Maximilegan vid entreprenadskjuts utgjorde 2'00 kr. pr nymil. — ⁷⁾ I Tidaholm fanns ingen skjutsanstalt inrättad. — ⁸⁾ I detta antal ingå jämväl 12 s. k. hjälpgästgifverier, de flesta belägna i trakter, där väg ej finnes. — ⁹⁾ Samtliga med entreprenadbidrag och lega af 1'25 kr. pr nymil och roddare.

Tab. 2. ¹⁾ År 1908 utgick endast half beviljning. — ²⁾ Uppbörden af de under hvart och ett af åren 1905—1907 beslutade utdebiteringarna hölls under nästföljande år (1906—1908), hvaremot de under åren 1908—1910 debiterade beloppen i regeln uppbyros under samma år. Inom Gäfneborgs läns landsbygd för rättades dock uppbyrden af 1908 års utdebiteringar först under år 1909, och inom Lappmarksfögdariet af Västerbottens län samt Arvidsjaurs och Arjeplogs socknar i Norrbottens län höllos uppbyrdsstämmorna för 1908—1910 års utdebiteringar likaledes under närmast följande år. — ³⁾ Stadens bidrag utgick från och med den 1 november 1906 med 600 kr. pr år. — ⁴⁾ Stadens årliga bidrag utgjorde 200 kr. åren 1906—1908 och 1,025 kr. åren 1909 och 1910. — ⁵⁾ I entreprenadbidrag utgick ur stadens kassa 300 kr. år 1906 samt 400 kr. för hvart och ett af åren 1907—1910. — ⁶⁾ Det årliga bidraget från staden utgjorde 2,250 kr. för åren 1906 och 1907 samt 2,500 kr. för åren 1908—1910.

Tab. 3. ¹⁾ För Edenberga gästgifveri har på grund af eldsvåda någon uppgift för juni 1910 icke erhållits.

Skjutsväsendet åren 1906—1910 under jämförelse med utvecklingen sedan 1860.

Under hänvisning till de af Statistiska centralbyrån i det föregående (sid. 236—247) offentliggjorda tabellerna 1—3 meddelas här en öfversikt af skjutsväsendet i riket under åren 1906—1910, i anslutning till de redogörelser, som hittills plägat ingå i sammandragen af Kungl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelser. Härtill fogas, hufvudsakligen med stöd af nämnda sammandrag, vissa data till belysande af utvecklingen under de senaste 50 åren.

I riket funnos vid 1910 års slut 1,512 *skjutsanstalter*, bortsett från 24 anstalter uteslutande för sjöskjuts. Under femårsperioden 1906—1910 hade skjutsanstalternas antal minskats med 40. En återblick på växlingarna i förevarande afseende under ett halft århundrade gifva följande siffror, som utvisa dels antalet skjutsanstalter vid slutet af hvar femte år, dels också antalets ökning eller minskning under motsvarande femårsperioder.

År.	Antalet anstalter.	Förändringen under femårs- perioden.	År.	Antalet anstalter.	Förändringen under femårs- perioden.
1865	1,514	+ 22	1890	1,505	+ 45
1870	1,526	+ 12	1895	1,518	+ 13
1875	1,570	+ 44	1900	1,531	+ 13
1880	1,481	— 89	1905	1,552	+ 21
1885	1,460	— 21	1910	1,512	— 40

År 1860 hade Sverige 1,492 skjutsanstalter eller endast 20 mindre än år 1910. Största antalet (1,570) nåddes vid mitten af 1870-talet, det därefter högsta (1,552) omedelbart före senaste kvinkvennum. Antalet ökades från år 1860 till år 1875 med 78, men sjönk under följande tio år med icke mindre än 110, steg åter åren 1886—1905 med i allt 92 och undergick den sist förflutna femårsperioden en ofvan angifven, relativt betydande minskning. Den för tioårsperioden 1876—1885 ådagalagda nedgången var en följd af en genom 1878 års stadga om skjutsväsendet anbefalld reglering, som i allmänhet väl var verkställd redan år 1880, men somligstades då ännu ej kunnat ske, enär giltighetstiden först senare utlöpste för de skjuts-entreprenadkontrakt, som ingåtts kort före stadgans utfärdande.

Efter år 1910 har en allmän reglering af skjutsväsendet åter förtagits, i enlighet med ny stadga af den 22 juni 1911. När dennas bestämmelser vid ingången af år 1914 träda i tillämpning, skola samtliga skjutsanstalter vara anordnade enligt de nya grunderna. Och som dessa medgifva indragning af sådana skjutsanstalter, som af vederbörande landsting eller stadsfullmäktige samt länsstyrelse anses umbärliga, och sådana indragningar veterligen i många län beslutats, kommer anstalternas antal att fr. o. m. år 1914 vara afsevärdt lägre än vid slutet af den period, med hvilken denna redogörelse sysselsätter sig.

Med afseende på de inträffade förändringarna i fråga om skjutsanstalternas antal förefinnas stora skiljaktigheter mellan rikets olika delar. För närmare kännedom härom hänvisas till efterföljande tabell A. Beträffande särskildt femårsperioden 1906—1910 synes, att ökning af antalet skjutsanstalter härunder ägde rum i Norrbottens län (+ 8), Jämtlands län (+ 4), Västernorrlands län (+ 3) och Blekinge län (+ 1), att antalet förblef oförändradt i Stockholms stad och län, Gottlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro samt Gäfleborgs län, och att antalet i öfriga fjorton län minskades med sammanlagdt 56 anstalter. I åtta län af den sistnämnda gruppen belöpte sig minskningen till endast en eller två anstalter för hvar och ett af dem; mera afsevärd var den i Kopparbergs län (— 5), Kalmar län (— 7), Uppsala, Södermanlands och Skaraborgs län (— 8 i hvarje) samt Jönköpings län (— 9). Jämföras åter åren 1875 och 1905, af hvilka det förra uppvisar det före 1878 års skjutsreform uppnådda maximiantalet skjutsanstalter i riket (1,570) och det senare högsta antalet (1,552) efter samma reform, befinnas anstalterna hafva under mellanliggande 30 år ökats i de fyra nordligaste länen med sammanlagdt 132 (från 298 till 430) samt i Skaraborgs och Kristianstads län (+ 3 och + 1 resp.), däremot i Stockholms stad och län, Uppsala, Hallands och Gäfleborgs län hafva bibehållit sig vid oförändrad siffra och i öfriga fjorton län hafva reducerats med 154 stycken. En jämförelse slutligen mellan åren 1860 och 1910 ådagalägger en för detta halfsekel ännu starkare stigning än för trettioårsperioden 1876—1905 beträffande rikets fyra nordligaste län, där antalet skjutsanstalter vuxit med 232 (från 212 till 444), vidare någon ökning äfven i Kristianstads och Stockholms län (+ 4 och + 3 resp.), oförändradt antal i Hallands och Gäfleborgs län samt en reduktion i öfriga sexton län med i allt 219 anstalter. I det stora hela afspegla de för trettioårsperioden 1876—1905 och femtioårsperioden 1861—1910 anförda talen ett och samma utvecklingsförlopp: å ena sidan — för större delen af riket — ett indragande af gamla skjutsanstalter, som främst genom järnvägsnätets utsträckning och allt tätare förgrening blifvit mindre behöfliga, å andra sidan — i de nordligaste,

Tab. A. *Skjutsanstalternas antal*¹⁾ *vid slutet af femårsperioderna 1856—1910.*

Län.	År 1860.	År 1865.	År 1870.	År 1875.	År 1880.	År 1885.	År 1890.	År 1895.	År 1900.	År 1905.	År 1910.
Stockholms stad .	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Stockholms län . .	60	63	64	63	66	64	63	65	66	63	63
Uppsala län . . .	28	28	28	28	32	31	30	30	31	28	20
Södermanlands län	55	55	55	55	52	51	51	51	51	51	43
Östergötlands län .	73	68	68	67	62	61	61	55	53	47	46
Jönköpings län . .	73	73	73	72	66	63	65	60	60	59	50
Kronobergs län . .	69	69	70	72	59	59	59	59	60	59	57
Kalmar län	101	105	103	103	103	95	94	92	98	94	87
Gottlands län . . .	56	58	55	56	35	35	30	30	30	26	26
Blekinge län	22	22	21	21	20	18	18	16	16	19	20
Kristianstads län .	36	36	40	40	44	42	40	39	40	41	40
Malmöhus län . . .	45	32	42	38	40	38	38	37	37	37	37
Hallands län	35	37	36	36	36	36	36	37	37	36	35
Göteborgs och Bo- hus län	90	95	92	92	88	88	87	85	85	87	87
Älfsborgs län . . .	116	119	119	118	107	109	109	106	104	100	99
Skaraborgs län . . .	84	84	82	77	77	79	80	78	80	80	72
Värmlands län . . .	151	147	146	143	128	127	127	127	126	123	121
Örebro län	49	49	50	51	52	44	44	42	43	43	43
Västmanlands län .	34	33	33	34	33	29	29	30	30	29	28
Kopparbergs län . .	56	61	59	60	56	55	52	55	53	54	49
Gälleborgs län . . .	45	44	44	45	46	44	43	44	45	45	45
Västernorrlands län	64	78	80	85	78	62	83	88	93	95	98
Jämtlands län . . .	55	58	57	57	59	73	84	91	100	109	113
Västerbottens län .	53	54	56	93	69	80	101	108	103	115	114
Norrbottnens län . .	40	44	51	63	72	76	80	92	89	111	119
Summa	1,492	1,514	1,526	1,570	1,481	1,460	1,505	1,518	1,581	1,552	1,512

vidsträckt och till stora delar obebyggda länen — upprättandet af nya anstalter, afsedda att tillgodose behovet af ordnad skjutsförbindelse mellan mera aflägsna orter och de stora kommunikationslederna, i regeln järnvägarna.

Af samtliga anstalter för landskjuts år 1910 voro 92 belägna i städer och 1,420 å landsbygden. Skanör och Falsterbo, som tillsammans utgöra en kommun, hade gemensamt en anstalt, i Marstrand var blott en uteslutande för sjöskjuts afsedd anstalt upprättad, och i Tidaholm, som blifvit stad vid årets ingång, saknades ännu skjutsanstalt.

Anstalter för endast *sjöskjuts* funnos till ett antal af 24, nämligen 9 i Norrbottens län, 8 i Göteborgs och Bohus län, 6 i Stockholms län och 1 i Jönköpings län; år 1905 fanns utöfver dessa ännu en i Värmlands län.

Alltsedan genomförandet af bestämmelserna i 1878 års skjutsstadga äro rikets skjutsanstalter, som dessförinnan samtliga voro gästgifverier med skyldighet att lämna resande härbärge och för-

¹⁾ Anstalter för endast sjöskjuts ej inräknade, ej heller 36 gästgifverier år 1870 och 33 år 1875 för skjutsning endast vintertiden i Norrbottens län.

plägnings, af tvenne slag, nämligen gästgifverier, med sådan skyldighet, samt skjutsstationer, utan densamma. Af landskjutsanstalterna voro år 1910 885 af det förra slaget och 627 af det senare. Proportionen mellan antalet gästgifverier och antalet skjutsstationer är i rikets olika delar mycket skiftande. Ytterligheter i detta afseende representerade å ena sidan Hallands län, där 30 af länets 35 skjutsanstalter voro gästgifverier, samt å andra sidan Blekinge län, där skjutsstationerna voro 14, men gästgifverierna endast 6. Af städernas anstalter för landskjuts voro 49 gästgifverier och 43 skjutsstationer. Med afseende på anstalternas läge vid landsväg eller vid bygdeväg märkes, att 557 gästgifverier, men endast 276 skjutsstationer voro belägna invid landsväg, medan 308 af 587 vid bygdevägar befintliga anstalter voro skjutsstationer.

Som ledande grundsats vid skjutsväsendets ordnande och reglering fastställdes genom 1878 års skjutsstadga, att all skjuts för resandes befordran bör, såvidt ske kan, upplåtas på *entreprenad* samt att härför erforderliga penningtillskott till entreprenörerna (s. k. *entreprenadbidrag*) bära till behöfligt och skäligt belopp beviljas af vederbörande landsting, för att sedermera bestridas till viss del af staten och i öfrigt genom utdebitering å alla beskattningsföremål inom landstingsområdet. En sträfvän att få det gamla, jorden åliggande skjutsningsbesväret satt ur tillämpning genom att skjutsningen öfvertoges af entreprenör, hade emellertid redan ganska tidigt under 1800-talet gjort sig gällande och äfven ledt till åtgöranden af statsmakterna i sådant syfte. Genom kungl. cirkulärbref den 2 augusti 1844 hade utfärdats föreskrifter angående sättet att åvägabringa skjutsentreprenader; till väsentliga delar voro dessa föreskrifter gällande ända till skjutsreformen år 1878.¹⁾ År 1857 hade fastställts högre skjutslega vid entreprenad än eljest. Och år 1863 beviljades af rikets ständer första gången ett årligt anslag (100,000 riksdaler) till godtgörelse åt skjutslag, hvilka vid skjutsningens öfverlåtelse till entreprenör måst iklåda sig mera kännbar kostnad.²⁾

Antalet medelst entreprenad anordnade skjutsanstalter var på grund af dessa åtgöranden från statsmakternas sida stadigt i uppgående ända från början af den femtioårsperiod föreliggande redogörelse omfattar. Utvecklingens förlopp utvisas af följande tabell B. Som synes har en mindre nedgång inträffat med sist förflutna femårsperiod, men alltsedan år 1890 utgöra entreprenadskjutsanstalterna likväl omkring $\frac{9}{10}$ af samtliga skjutsinrättningar.

¹⁾ För närmare kännedom om författningarna om skjutsväsendet före reformen hänvisas till 1876 års skjutskommittés betänkande (afgifvet den 6 mars 1877). —

²⁾ Enligt kungl. beslut den 24 jan. 1865 skulle bidrag af anslaget tilldelas skjutslag, hvilka för entreprenad fått vidkännas högre årlig kostnad än 16 riksdaler per mantal eller, i stad, 24 riksdaler per 100 invånare; år 1876 bestämdes dessa minimigränser till 20 och 30 kr. resp.

Tab. B. *Antalet skjutsanstalter vid slutet af femårsperioderna 1856—1910, fördelade med hänsyn till entreprenadsystemets tillämpning.*

År.	Skjutsanstalter med entreprenad.			Skjutsanstalter utan entreprenad.	Summa skjutsanstalter.	Skjutsanstalter med entreprenad i %.
	Med entreprenadbidrag.	Utan entreprenadbidrag.	Summa.			
1860	—	—	593	899	1,492	39.75
1865	.	.	657	857	1,514	43.89
1870	.	.	953	573	1,526	62.45
1875	¹⁾	¹⁾	¹⁾ 1,159	411	1,570	73.82
1880	909	273	1,182	299	1,481	79.74
1885	1,003	246	1,249	211	1,460	85.48
1890	1,053	297	1,350	155	1,505	89.68
1895	1,118	259	1,377	141	1,518	90.71
1900	1,140	256	1,396	135	1,531	91.18
1905	1,173	²⁾ 243	²⁾ 1,416	²⁾ 136	1,552	91.24
1910	1,179	197	1,376	136	1,512	91.01

Redan före 1878 års skjutsreform vann entreprenadsystemet afsevärdt ökad användning för hvarje kvinkvinnium. Framstegen härutinnan hafva dock försiggått med mycket olika snabbhet inom olika delar af landet. Fullt genomfördt (d. v. s. gällande för samtliga skjutsanstalter) var entreprenadsystemet år 1870 i 2 län (Norrbottnens och Jämtlands), år 1875 likaledes i 2 (Jämtlands och Gäfleborgs), år 1880 i 5, år 1885 i 9, åren 1890 och 1895 i 11, år 1900 i 13, år 1905 i 14 samt år 1910 i 12 län. Äfven i Stockholms stad var sistnämnda år skjutskyldigheten öfverlämnad åt entreprenör, hvilket ej varit fallet år 1905 och dessförinnan.

Skjutsanstalter utan entreprenad (136 stycken) funnos år 1910 i följande tolf län: Älfsborgs län med 49 sådana (af i allt 99 skjutsanstalter), Göteborgs och Bohus län med 41 (af 87), Kalmar län med 29 (af 87), Blekinge och Kronobergs län med hvaradera 4, Skaraborgs och Stockholms län med hvaradera 2 samt Hallands, Värmlands, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län med, inom hvar och ett af dem, en anstalt utan entreprenad. Följaktligen voro endast i tre län ett större antal skjutsanstalter anordnade utan användande af entreprenad.

Den hufvudsakliga orsaken till att i dessa län skjutsningen på många ställen icke öfvertagits af entreprenör är, att vederbörande landsting ej velat bevilja *entreprenadbidrag*. I Kalmar och Älfsborgs län mottog ingen enda skjutsentreprenör bidrag af landsting och stat, och i Göteborgs och Bohus län erhöll endast skjutsanstalten i Göteborg sådant bidrag, i detta fall af stad och stat. Däremot

¹⁾ Enligt 1876 års skjutskommitté var år 1875 antalet entreprenader med bidrag 955 och utan bidrag 191 och hela antalet skjutsanstalter med entreprenad följaktligen 1,146. — ²⁾ Uppgifterna härom i sammandraget af femårsberättelserna hafva korrigerats.

åtnjötos särskilda bidrag från vederbörande stadskassa af ett par bland skjutsanstalterna i Kalmar läns städer, liksom äfven af skjutsanstalten i Lysekil. Bortses från nämnda tre län, hvilka räknade tillhoppa 153 anstalter med entreprenad men utan entreprenadbidrag, funnos i det öfriga riket 44 af entreprenör utan sådant bidrag upprätthållna anstalter, däribland 9 i Kronobergs län, 6 i Blekinge och 5 i hvar och ett af Kristianstads, Malmöhus och Örebro län, men å andra sidan ingen i Östergötlands, Jönköpings, Hallands, Skaraborgs och Jämtlands län, i hvilka sålunda samtliga entreprenörer åtnjoto bidrag.

Af bidragen till entreprenaderna bestrides jämlikt 1878 års skjutsstadga (§ 22) i vanliga fall hälften af staten. Af det årliga förslagsanslag å 250,000 kr., som under femårsperioden 1906—1910 liksom förut varit uppfört i riksstaten för ifrågavarande ändamål, hafva utgått:

År 1906	234,834.83 kr.	Åren 1901—1905	991,604.68 kr.
» 1907	204,522.25 »	» 1896—1900	903,460.11 »
» 1908	243,607.47 »	» 1891—1895	922,935.59 »
» 1909	299,471.50 »	» 1886—1890	1,021,739.58 »
» 1910	268,106.70 »	» 1881—1885	1,137,262.06 »
Åren 1906—1910 1,250,542.75 kr.			

Som synes, lyckades det under tidrymden 1886—1900 att steg för steg nedbrinka de utgifter, som staten hade att utgöra för skjutsväsendets uppehållande. Under åren 1901—1905 började däremot en stegring af kostnaderna, och stegringen har så fortgått senast förflutna femårsperiod, att denna statens utgift härunder uppnått ett afsevärdt högre belopp än åren 1881—1885, begynnelseperioden för skjutsstadgans tillämpning.

Landstingens bidrag äro i allmänhet föga betungande. Under åren 1906—1910 inföto landstingens bidrag till skjutsentreprenaderna med ett totalbelopp af 1,248,664.36 kr. De högsta summorna för femårsperioden uppvisades af de norrländska länen: Västernorrlands län med 177,929.11 kr., Jämtlands med 166,099.79 kr., Norrbottens med 144,439.21 kr., Västerbottens med 111,561.66 kr. och Gäfleborgs län med 95,047.97 kr. Närmast dessa stodo Värmlands län med 89,156.74 kr. och Kopparbergs län med 79,442.53 kr. Per bevilningskrona utdebiterades år 1910 i Jämtlands län 20 öre, i Västerbottens 18 öre, i Norrbottens 11 öre, i Västernorrlands 10 öre, i Gäfleborgs 9 öre, i Kopparbergs, Örebro och Värmlands län 4 öre, i tre andra län 3 öre, i fem län 2 öre, i ett 1½ öre och i fyra län 1 öre. I Kalmar, Göteborgs och Bohus samt Älfsborgs län, där landstingen, som förut nämnts, ej beviljat några som helst entreprenadbidrag, skedde följaktligen ingen utdebitering för ändamålet. I Stockholms, Norrköpings, Malmö och Göteborgs städer utgingo bidragen ur stadskassorna (med 600 kr., 1,025 kr., 400 kr. och 2,500 kr. resp.).

Beträffande *skjutslegans* storlek är att märka, att maximibeloppet af den lega, som må få uppbäras af entreprenör, jämlikt 1878 års skjutsstadga fastställles af Kungl. Maj:t efter förslag af vederbörande landsting och länsstyrelse. Äfven rörande beloppet af den lega, som må uppbäras i det fall, att skjutsningen uppehållles af de skjutskyldiga själfva, förordnar Kungl. Maj:t. Under det att skjutslegan före den stora skjutsreformen år 1878 utgjordes med samma belopp öfver hela riket (dock med högre belopp vid städernas skjutsanstalter än vid landsbygdens samt med högre belopp vid skjutsanstalter med entreprenad än vid sådana, där skjutsningen ombesörjdes af skjutslagen¹⁾, gälla numera för rikets särskilda län i många fall olika bestämmelser härom. Oafsedt de i § 26 af skjutsstadgan omnämnda, för rörelsen oundgängliga befunna skjutsanstalter vid järnvägs- eller kanalisation och vid hamnplats, hvarest legan må utgå med högre belopp än den för orten fastställda maximilegan vid entreprenad, nämligen därest sådan eljest ej kan bringas till stånd, var år 1910 bestämdt, att maximilegan vid entreprenadskjuts skulle för hvarje häst utgöra per nymil:

2'30 kr. i Göteborgs och Bohus län;²⁾

2'20 kr. i Kalmar läns norra landstingsområde²⁾ och i Kristianstads län;

2'00 kr. i Stockholms stad, i Södermanlands, Älfsborgs, Västernorrlands och Jämtlands län samt i Kalmar läns södra landstingsområde;²⁾

1'90 kr. i Värmlands läns s. k. första distrikt (i Färnebo och Älfdals härad, Fryksdals härads öfre tingslag och i Filipstad), i Kopparbergs och Gäfleborgs län;

1'80 kr. i Jönköpings och Västerbottens län;

1'70 kr. i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Malmöhus, Hallands och Västmanlands län; samt

1'50 kr. i Kronobergs, Gottlands, Blekinge och Skaraborgs län, i Värmlands läns s. k. andra distrikt samt i Örebro och Norrbottens län.

Vid skjutsanstalter utan entreprenad däremot skulle legan för hvarje häst utgöra per nymil:

2'00 kr. i Göteborgs och Bohus län;

1'70 kr. i Södermanlands, Älfsborgs, Västernorrlands och Jämtlands län;

1'65 kr. i Kalmar läns södra landstingsområde;

1'60 kr. i Västerbottens län;

1'31 kr. i Värmlands läns första distrikt samt i Kopparbergs och Gäfleborgs län; samt

1'12 kr. i öfriga län och landstingsområden.

¹⁾ En öfversikt af under 1800-talet före år 1878 skedda förhöjningar af skjutslegan återfinnes i Kammarkollegii den 29 sept. 1877 afgifna underdåniga utlåtande öfver 1876 års skjutskommittés betänkande. — ²⁾ I Kalmar län hade maximilegan höjts genom kungl. bref den 14 febr. 1908 för norra landstingsområdet från 1'70 kr. till 2'20 kr. per nymil och för södra landstingsområdet från 1'50 kr. till 2'00 kr., men skulle hvad sålunda förordnats icke äga tillämpning i afseende å andra skjutsanstalter än de, vid hvilka entreprenadaftal där-efter komme att afslutas. I Göteborgs och Bohus län hade maximilegan höjts genom kungl. bref den 22 jan. 1909 från 1'60 kr. till 2'80 kr. per nymil, med samma inskränkning med afseende på tillämpningen som i fråga om Kalmar län. De nya legobeloppen hafva därför kunnat fullt tillämpas i Kalmar län först med den entreprenadperiod, som började den 1 jan. 1911, i Göteborgs och Bohus län först vid entreprenadauktionerna år 1912.

Vid samtliga de 1,179 skjutsanstalter, som år 1910 åtnjöto entreprenadbidrag, utgick legan författningsenligt med det för orten fastställda maximibeloppet. De för skjutsanstalter utan entreprenad föreskrifna legobeloppen utgingo likaledes undantagslöst vid rikets 136 anstalter af detta slag. Bland rikets 197 anstalter med entreprenad men utan entreprenadbidrag funnos däremot 30, där maxilegan ej utgick, utan i stället antingen en lägre lega (i 12 fall) eller också (vid 18 enligt skjutsstadgans § 26 uppehållna skjutsanstalter) en högre. Af anstalterna med högre lega än ortens maxilega tillhörde 6 Blekinge län, 5 Malmöhus län, 3 Kronobergs län samt 1 hvar och ett af Uppsala, Kristianstads, Örebro och Kopparbergs län. Högsta legan per häst och nymil var 4 kr., som betalades vid en anstalt i Blekinge län och två i Malmöhus. De därefter högsta legobeloppen, 3.50 kr. och 3.20 kr., betalades hvarterda vid en anstalt i sistnämnda län; 3 kr. erlades vid en anstalt i samma län och vid fyra i Blekinge län. De 12 anstalter, där lägre lega betingades än maxilegan för orten, tillhörde tio olika län; tvenne sådana anstalter funnos blott i Älfsborgs län och i Kalmar län (här en i norra och en i södra landstingsområdet). Lägsta förekommande lega var 10 öre och utgjordes vid en anstalt i Kronobergs län; 35 öre betalades vid en anstalt i Göteborgs och Bohus län, 80 öre vid en i Älfsborgs län, 90 öre och 1.10 kr. resp. å en ort å Gottland och en i södra delen af Kalmar län o. s. v.

Omstående tabell C utvisar för de olika länen år 1910 dels antalet skjutsanstalter med entreprenadbidrag och antalet utan entreprenad samt för dem gällande legobelopp, dels antalet entreprenadskjutsanstalter utan entreprenadbidrag samt här utgående högsta och lägsta legobelopp. Beträffande sistnämnda anstalter framgå legobeloppen närmare af den å sid. 236—241 intagna tabell 1.

En jämförelse mellan skjutslegans växlingar åren 1890, 1895, 1900, 1905 och 1910 utfaller på följande sätt:

Lega per nymil.	År 1890.	År 1895.	År 1900.	År 1905.	År 1910.
Mer än 1.90	kr. 12	11	14	123	418
1.90	» 135	124	129	136	129
1.89—1.71	» 14	13	7	47	164
1.70	» 445	479	500	398	289
1.69—1.51	» 6	4	3	1	18
1.50	» 696	736	738	690	459
1.49—1.18	» 32	18	10	18	2
1.12	» 151	127	125	135	28
Mindre än 1.12	» 14	6	5	4	5
Summa skjutsanstalter	1,505	1,518	1,531	1,552	1,512

Medan kvinkvenniet 1891—1895 utmärktes af, att de medelstora legobeloppen, 1.50—1.70 kr., vunno ökad utbredning samtidigt som såväl de högre som de lägre beloppen blefvo mindre talrika, har utvecklingen sedan gått i den riktning, att användningen af de

Tab. C. *Antal skjutsanstalter med och utan entreprenad samt vid dem gällande skjutslegor per häst och nymil inom olika län vid slutet af år 1910.*

Län.	Skjutsanstalter med entreprenad.				Skjutsanstalter utan entreprenad.	
	Med bidrag.		Utan bidrag.			
	Antal.	Lega, kr.	Antal.	Lega, kr.	Antal.	Lega, kr.
Stockholms stad	1	2·00	—	—	—	—
Stockholms län	60	1·70	1	1·60	2	1·12
Uppsala län	19	1·70	1	2·50	—	—
Södermanlands län	42	2·00	1	1·95	—	—
Östergötlands län	45	1·70	—	—	—	—
Jönköpings län	50	1·80	—	—	—	—
Kronobergs län	44	1·50	9	0·10—2·50	4	1·12
Kalmar län	—	—	58	1·10—2·20	29	1·12—1·65
Gottlands län	25	1·50	1	0·90	—	—
Blekinge län	10	1·60	6	2·00—4·00	4	1·12
Kristianstads län	35	2·20	5	2·19—2·50	—	—
Malmöhus län	32	1·70	5	3·00—4·00	—	—
Hallands län	34	1·70	—	—	1	1·12
Göteborgs och Bohus län	1	1·50	45	0·85—2·80	41	2·00
Älfsborgs län	—	—	50	0·80—2·00	49	1·70
Skaraborgs län	70	1·50	—	—	2	1·12
Värmlands län	119	1 ²) 1·50—1·90	1	1·19	1	1·12
Örebro län	38	1·50	5	1·50—1·80	—	—
Västmanlands län	27	1·70	1	1·70	—	—
Kopparbergs län	48	1·90	1	2·75	—	—
Gäffleborgs län	44	1·90	1	1·90	—	—
Västernorrlands län	95	2·00	2	1·40—2·00	1	1·70
Jämtlands län	112	2·00	—	—	1	1·70
Västerbottens län	111	1·80	2	1·80	1	1·60
Norrbottnens län	117	1·50	2	1·50	—	—
Riket	1,179	1·50—2·20	197	0·10—4·00	186	1·12—2·00

högre legobeloppen blifvit allt större. Under perioden 1896—1900 voro dock förändringarna ej af större betydelse. Men under perioderna 1901—1905 och 1906—1910 hafva 1·50- och 1·70-kronorslegorna fått väsentligt minskad användning, de högre legorna en i motsvarande grad ökad sådan. För utvecklingen under den senare perioden är kännetecknande, att legobeloppen öfver 1·70 kr. per häst och nymil år 1910 förekommo vid 711 anstalter mot år 1905 endast 306, att 1·70- och 1·50-kronorslegorna år 1910 utgjordes vid endast 748 anstalter mot år 1905 1,088 och att 1·12-kronorslegan, som före femårsperiodens ingång gällde för skjutsanstalter utan entreprenad öfverallt utom i Kopparbergs, Gäffleborgs och Västernorrlands län och i Värmlands läns s. k. första distrikt samt år 1905 utgick vid 135

¹) I länets södra landstingsområde 1·65 kr., i dess norra landstingsområde 1·12.
²) I Färnebo och Älfdals härad, Fryksdals härads öfre tingslags samt Filipstad 1·90 kr., i länet i öfrigt 1·50 kr.

anstalter i riket, år 1910 förekom blott vid 28 sådana. Hufvudsaken till dessa förändringar äro de förhöjningar af maximilegan vid entreprenadskjuts och af legan vid anstalter utan entreprenad, som särskildt under årtiondet 1901—1910 vidtagits och för hvilkas omfattning under senaste femårsperioden närmare redogöres å nästföljande sida.

I sammanhang med ofvan lämnade redogörelse för skjutslegans faktiska växlingar må meddelas äfven en beräkning af legans belopp i medeltal för de särskilda länen och för riket eller af, med andra ord, *skjutsens medelkostnad*. Till grund för denna beräkning hafva lagts uppgifterna för hvarje län om antalet skjutsanstalter och de vid dem utgående skjutsafgifterna, hvarvid, med bortseende från befintliga växlingar, skjutshållens längd antagits öfverallt vara densamma. På sådant sätt erhålles följande öfversikt:

Län.	Skjutsens medelkostnad per nymil. Kronor.	Län.	Skjutsens medelkostnad per nymil. Kronor.
Stockholms stad	2.00	Älfsborgs län	1.88
Stockholms län	1.67	Skaraborgs län	1.49
Uppsala län	1.74	Värmlands län	1.61
Södermanlands län	2.00	Örebro län	1.51
Östergötlands län	1.70	Västmanlands län	1.70
Jönköpings län	1.80	Kopparbergs län	1.92
Kronobergs län	1.48	Gäflleborgs län	1.90
Kalmar län	1.54	Västernorrlands län	1.99
Gottlands län	1.48	Jämtlands län	2.00
Blekinge län	1.87	Västerbottens län	1.80
Kristianstads län	2.21	Norrbottnens län	1.50
Malmöhus län	1.95		
Hallands län	1.68	Hela riket	1.75
Göteborgs och Bohus län	1.88		

Dyrast var skjutsen i Kristianstads län, med 2.21 kr. per nymil, och därefter i Stockholms stad, Södermanlands län och Jämtlands län, där medelpriset var 2 kr. per nymil. Billigast åter ställde sig skjutsen i Kronobergs och Gottlands län, med 1.48 kr. per nymil, samt i Skaraborgs, Norrbottens, Örebro och Kalmar län, med ett medelpris af 1.49 kr., 1.50 kr., 1.51 kr. och 1.54 kr. resp. En jämförelse med de af Statistiska centralbyrån beräknade medelpriserna året 1905, som framlagts i byråns sammandrag af länsstyrelsernas berättelser för perioden 1901—1905, visar, att skjutsens medelpris år 1910 var oförändradt detsamma i Östergötlands, Skaraborgs, Värmlands och Gäflleborgs län samt hade minskats i 6 och ökat i 14 län samt i Stockholms stad. Minskningen uppgick dock i fyra fall till blott 1 öre och var i ett fall 2 öre och i ett 5 öre. Ökningen åter belöpte sig för två län till endast 1 öre och för två andra län till

2 öre. För Malmöhus län utgjorde den 10 öre, för Kalmar län 11 öre, för Stockholms stad 13 öre, för Västerbottens län 19 öre, för Blekinge län 25 öre, för Jönköpings län 28 öre, för Jämtlands län 30 öre, för Kristianstads län 49 öre, för Södermanlands län 50 öre, för Göteborgs och Bohus län 51 öre samt för Älfsborgs län 54 öre. Dessa öknings af skjutsens medelkostnad stå i nära samband med under förevarande femårsperiod skedda förhöjningar dels af maximilegan vid entreprenadsskjuts, dels af legan vid skjuts utan entreprenad. Den förra har sålunda under kvinvennet höjts: i Göteborgs och Bohus län¹⁾ från 1·50 kr. till 2·30 kr., i Kristianstads län och Kalmar läns norra del¹⁾ från 1·70 kr. till 2·20 kr., i Älfsborgs och Södermanlands län samt Kalmar läns södra del¹⁾ från 1·50 kr. till 2 kr., i Jämtlands län från 1·70 kr. till 2 kr., i Jönköpings län och Västerbottens läns kustland från 1·50 kr. till 1·80 kr.; och legan vid skjutsanstalter utan entreprenad har samtidigt höjts från 1·12 kr. till: i Göteborgs och Bohus län 2 kr., i Älfsborgs, Södermanlands²⁾ och Jämtlands län 1·70 kr., i Kalmar läns södra del 1·65 kr. samt i Västerbottens län 1·60 kr.

I medeltal för riket kostade skjuts efter en häst per nymil 1·75 kr. år 1910, 1·60 kr. år 1905, 1·57 år 1900 och år 1895, 1·56 kr. år 1890, 1·54 kr. år 1885 samt 1·48 kr. år 1880. En tendens till skjutsens fördyrande har under det senast förflutna årtiondet och i synnerhet den senare femårsperioden tagit sig uttryck i en höjning af medelkostnaden för riket, liksom än mera för vissa dess delar. Under 1890-talet ägde ingen sådan fördyring rum. Den ökning af medelkostnaden, som nyss anförda tal för åren 1880, 1885 och 1890 angifva, torde hafva varit ett resultat väsentligen dels af entreprenadsystemets växande tillämpning, dels af maximilegans från 1880 till 1885 ökade användning vid entreprenadsskjutsanstalterna.³⁾

Antalet under hvar och ett af åren 1861—1910 vid rikets skjutsanstalter *utgångna hästar* utvisas af tabell D.

Beträffande kungs- och kronoskjutsen, som är en på jorden hvilande skyldighet att utgöra skjuts dels för kungliga personers resor inom landet och dels för transport af kronans manskap och persedlar,⁴⁾ synes af tabellens siffror, att dess omfattning under femtioårsperioden så minskats, att åren 1905—1910 i sådan skjuts utgått endast 384 hästar mot under åren 1861—1865 112,996 hästar samt åren 1881—1885, sedan genom kungörelse den 31 maj 1878 bestämmer åsyftande ett minskat användande af kronoskjuts utfärdats, 15,339

¹⁾ Se dock, angående förhöjningens ikraftträdande, not 2 sid. 254. — ²⁾ Några anstalter utan entreprenad funnos här dock hvarken 1910 eller 1905. — ³⁾ Af rikets skjutsanstalter voro, såsom af tabell B ofvan framgått, anordnade medelst entreprenad år 1880 79·7 %, år 1885 85·5 %, år 1890 89·6 %; maximilegan tillämpades år 1880 vid 88·2 % af entreprenadsskjutsanstalterna, år 1885 vid 94·8 %, år 1890 vid 94·8 % af dem. — ⁴⁾ Legan för kungs- och kronoskjuts utgöres fr. o. m. år 1880 med det belopp, som är fastställt som maximilega vid entreprenadsskjuts inom vederbörande landsdel.

Tab. D. Vid skjutsning utgångna hästar åren 1861—1910.

År.	I kungs- och kro- noskjuts.	I vanlig skjuts.	Summa.	År.	I kungs- och kro- noskjuts.	I vanlig skjuts.	Summa.
1861	18,295	663,897	682,192	1886	2,080	204,373	206,453
1862	24,877	678,371	703,248	1887	2,077	177,049	179,126
1863	19,551	587,389	606,940	1888	2,250	189,381	191,631
1864	27,465	562,826	590,291	1889	2,465	216,056	218,521
1865	22,808	501,065	523,873	1890	1,872	223,016	224,888
1866	14,726	467,702	482,428	1891	1,567	241,351	242,918
1867	10,225	429,680	439,855	1892	1,360	233,568	234,928
1868	11,130	381,612	392,742	1893	1,233	228,425	229,658
1869	12,782	375,970	388,752	1894	1,604	232,075	233,679
1870	14,142	363,308	377,450	1895	1,666	218,553	220,219
1871	15,643	407,952	423,595	1896	1,196	253,817	255,013
1872	10,463	507,556	518,019	1897	1,045	233,540	234,585
1873	16,871	651,858	668,729	1898	804	319,949	320,753
1874	12,367	710,634	723,001	1899	995	347,239	348,234
1875	9,680	582,397	592,077	1900	926	371,550	372,476
1876	8,252	496,350	504,602	1901	432	365,713	366,145
1877	9,263	480,745	490,008	1902	615	342,040	342,655
1878	8,221	372,570	380,791	1903	301	360,301	360,602
1879	5,984	262,343	268,327	1904	282	358,757	359,039
1880	4,173	248,270	252,443	1905	321	366,314	366,635
1881	3,298	262,375	265,673	1906	161	397,790	397,951
1882	3,996	262,948	266,944	1907	67	417,880	417,947
1883	3,037	257,078	260,115	1908	54	404,428	404,482
1884	2,254	252,863	255,117	1909	64	396,389	396,453
1885	2,754	228,661	231,415	1910	38	400,175	400,213

hästar. Kungaskjutsen saknade före stambanornas tillkomst ingalunda betydelse, men förekom redan under femårsperioden 1871—1875, enligt hvad af 1876 års skjutskommitté utröntes, endast vid tre särskilda tillfällen.

Öfver huvud taget har skjutsningens betydelse som kommunikationsmedel i hög grad reducerats, sedan järnvägar börjat byggas och raskt nog sammanslutits till ett vidtförgrenadt bannät. Af de i tabell D meddelade uppgifterna framgår, att årliga antalet inom riket vid skjutsning utgångna hästar varit stadigt i sjunkande från början af 1860-talet och fram till 1880-talets slut, med afbrott endast under åren 1871—1874, då goda konjunktioner framkallade en ökning af skjutstrafiken. Största antalet hästar på ett år utgick år 1874 (723,001 stycken), därefter högsta antalet åren 1861 och 1862 (682,192 och 703,248); de lägsta under femtioårsperioden förekommande talen uppvisas af nedgångstidens sista år, 1887 och 1888, med 179,126 och 191,631 hästar resp. Fr. o. m. 1890-talets början har skjutsrörelsens omfattning emellertid åter ökats, så att antalet utgångna hästar slutligen under tre år af den senaste femårsperioden öfverstigit 400,000, en summa som eljest ej förekommit sedan 1870-talet.

Tab. E. Vid skjutsning utgångna hästar inom olika län under femårsperioderna 1861—1910.

Län.	Åren 1861—65.	Åren 1866—70.	Åren 1871—75.	Åren 1876—80.	Åren 1881—85.	Åren 1886—90.	Åren 1891—95.	Åren 1896—1900.	Åren 1901—05.	Åren 1906—10.
Stockholms stad	8,390	.	.	3,263	1,551	364	302	540	242	145
Stockholms län	123,829	69,382	86,224	68,614	45,243	31,810	34,763	49,961	60,302	73,217
Uppsala län	89,130	60,984	69,155	20,239	17,250	13,554	13,045	15,171	16,514	17,521
Södermanlands län	149,637	74,373	103,495	65,767	46,959	39,424	48,433	64,668	69,251	73,609
Östergötlands län	227,966	164,063	216,399	124,989	87,808	67,289	90,486	115,204	120,274	122,809
Jönköpings län	164,153	51,898	87,568	48,310	31,763	25,568	30,794	47,480	50,749	54,256
Kronobergs län	90,931	38,349	50,513	28,617	19,698	14,472	19,520	26,570	36,905	40,424
Kalmar län	123,781	87,436	128,521	70,333	32,988	18,962	21,736	31,843	41,218	50,775
Gottlands län	24,987	21,677	27,905	9,838	9,175	4,599	4,574	5,875	7,867	9,920
Blekinge län	55,575	33,514	51,009	27,207	14,922	9,842	11,350	18,316	28,516	25,255
Kristianstads län	133,730	65,536	91,764	68,134	48,675	32,781	40,625	42,720	59,273	74,932
Malmöhus län	126,755	87,290	131,170	89,301	68,545	50,023	63,309	68,345	70,692	83,974
Hallands län	74,515	33,254	41,908	30,191	19,644	14,219	19,602	33,565	41,078	53,513
Göteborgs och Bohus län	82,820	52,415	64,261	56,716	30,159	27,362	34,400	39,750	50,157	38,345
Älfsborgs län	88,851	61,102	92,691	70,580	29,649	21,804	24,946	25,496	28,547	40,914
Skaraborgs län	114,458	62,971	83,068	51,841	42,561	41,213	47,367	55,823	58,040	60,120
Värmlands län	296,290	227,612	227,311	120,297	63,593	44,813	49,791	61,649	82,080	117,948
Örebro län	148,058	82,281	101,073	50,138	49,554	48,755	49,750	63,389	73,877	89,973
Västmanlands län	88,186	62,002	60,378	43,096	35,726	29,053	32,027	45,627	40,864	64,593
Kopparbergs län	177,217	152,404	251,489	129,990	69,507	59,409	74,684	102,329	113,463	124,415
Gäflleborgs län	214,993	160,371	264,304	203,583	110,524	72,867	72,817	99,812	114,117	126,913
Västernorrlands län	241,448	218,141	298,748	216,591	177,096	150,111	139,325	194,728	204,631	225,675
Jämtlands län	101,319	88,222	184,916	155,710	92,148	76,821	89,765	144,265	178,051	220,733
Västerbottens län	99,591	71,839	123,908	76,658	77,560	77,036	92,423	131,891	132,447	117,603
Norrbottnens län	59,934	54,111	87,643	66,168	56,966	48,468	55,568	96,044	115,921	109,464
Summa	3,106,544	2,081,227	2,925,421	1,886,171	1,279,264	1,020,619	1,161,402	1,581,061	1,795,076	2,017,046

Om antalet inom riket och dess län under hvarje femårsperiod af halfseket i vanlig skjuts samt kungs- och kronoskjuts utgångna hästar lämnar tabell E upplysning. Antalet åren 1856--60 utgångna hästar har af Statistiska centralbyrån beräknats uppgå till 4,740,000, hvaraf skulle utgått under hvardera af åren 1856 och 1857 omkring 1,270,000, men åren 1858—1860 — på grund af förhöjd skjutslega¹⁾ — blott omkring 730,000 i årligt medeltal. Under perioden 1861—1865 var hela antalet, såsom af tabellen synes, 3,106,544, under därpå följande period endast 2,081,227. Som orsaker till skjutstrafikens minskning angifvas, med stöd af länstyrelsernas berättelser, jämte det att den höga skjutslegan afhölle från resor med skjuts eller föranledde enskilda uppgörelser om transporten, inflytelserna af ordnade diligensförbindelser, talrika sjötrafiklinjer och i synnerhet »det snabba, billiga och bekväma fortskaffningssättet medelst järnväg». Också hade längden af rikets järnvägar ökat från 66 km. år 1856 till 527 km. år 1860, 1,305 km. år 1865 och till 1,727 km. år 1870.²⁾ Då rikets samtliga län uppvisa en minskad skjutstrafik perioden 1866—1870, följaktligen äfven län, som ännu saknade järnvägsförbindelser, är emellertid tydligt, att äfven andra faktorer än tillkomsten af nya järnvägar bidrogo till nedgången. En sådan faktor var helt visst det för stora delar af riket mycket klena skördeuthytet åren 1866—1868.

Att järnvägsnätets tillväxt under utbyggnadsperioden icke medförde ett kontinuerligt minskadt anlitage af skjutsväsendet, utan att under goda konjunkturer och tider med liflig industriell och kommersiell verksamhet landsvägstrafiken stegrades, järnvägarnas växande transportarbete till trots, ådagalägges af skjutsningens redan omnämnda ökning under 1870-talets förra del. De utgångna hästarnas antal var kvinkvennet 1871—1875, hvarunder längden af rikets järnvägar (år 1870 1,727 km., år 1875 3,679 km.) mer än fördubblades, $\frac{2}{3}$ större än föregående femårsperiod och företedde ökning i alla län utom Värmlands och Västmanlands. Till förklaring af stegringen erinra landshöfdingeämbetena i sina berättelser för perioden ifråga dels om »den lifliga verksamhet, som ägde rum på alla områden synnerligen år 1873 och 1874», men dels också därom, att järnvägsanläggningarna väl i många fall — nämligen vid längre resor i riket och vid resor i banlinjers riktning — gjort användandet af skjutsinrättningarna öfverflödigt, men också ofta framkallat en

¹⁾ Genom kungl. kungörelse den 11 december 1857 fastställdes legan per häst och mil till på landet 0·80—1 riksdaler, i städer 1—1·20 riksdaler, de lägre beloppen gällande gästgivargårdar utan skjutsentreprenad. — ²⁾ Västra stambanan och linjen Hallsberg—Örebro fullbordades år 1862, södra stambanan år 1864, af enskilda järnvägar i Skåne och Småland öppnades under år 1865 155 km. för trafik; linjerna Stockholm—Uppsala, Katrineholm—Norrköping och Laxå—Kristinehamn blefvo färdiga år 1866.

starkt ökad skjutsrörelse, nämligen på från järnvägsstationer ledande vägar.

Skjutstrafikens starka nedgång under 1870-talets senare del står gifvetvis i samband med då rådande ekonomiska depression; och dåliga konjunkturer fortforo, efter en förbättring under 1880-talets första år, att utöfva sitt förlamande inflytande på näringslif och skjutstrafik ända fram mot midten af 1890-talet. De goda åren 1895—1899, som kännetecknades bland annat genom ett starkt uppsving inom den svenska industrien, äga, såsom af tabell D synes, ifråga om skjutstrafiken sin motsvarighet i åren 1896—1900, då denna företedde en vacker uppåtgång. Och denna har, om ock med något mindre styrka, fortgått under det sistförflytna decenniet samt ledt därhän, att skjutsningen under perioden 1906—1910 uppnått i det närmaste samma omfattning som under åren 1866—1870.

En föreställning om skjutsens användning och skjutsrörelsens olika omfattning vid skjutsanstalter i skilda delar af riket erhåller man genom att jämföra antalet under en femårsperiod inom ett län

Tab. F. *Antalet vid hvarje skjutsanstalt i årligt medeltal utgångna hästar¹⁾ under femårsperioderna 1881—1910.*

Län.	Åren 1881— 1885.	Åren 1886— 1890.	Åren 1891— 1895.	Åren 1896— 1900.	Åren 1901— 1905.	Åren 1906— 1910.
Stockholms stad	240	73	60	108	48	29
Stockholms län	127	91	107	151	191	232
Uppsala län	109	88	87	98	118	175
Södermanlands län	182	151	190	250	272	342
Östergötlands län	288	220	329	435	512	546
Jönköpings län	101	79	103	158	172	217
Kronebergs län	66	49	66	89	125	142
Kalmar län	67	38	47	64	88	117
Gottlands län	52	31	31	39	61	76
Blekinge län	153	96	142	227	300	253
Kristianstads län	353	163	208	213	289	375
Malmöhus län	230	257	342	364	382	454
Hallands län	106	78	106	181	228	306
Göteborgs och Bohus län	66	60	81	92	115	88
Älfsborgs län	54	39	47	49	57	83
Skaraborgs län	107	103	121	140	145	167
Värmlands län	99	70	78	98	133	195
Örebro län	224	221	237	295	344	419
Västmanlands län	239	198	214	302	282	461
Kopparbergs län	252	228	272	386	420	508
Gäffleborgs län	498	336	331	442	507	564
Västernorrlands län	566	362	317	418	431	461
Jämtlands län	250	182	197	288	327	390
Västerbottens län	191	150	171	256	280	206
Norrbottens län	150	121	121	216	209	180
Riket	172	184	153	206	231	267

¹⁾ Kungs- och kronoskjutsen oberäknad.

utgångna hästar med antalet anstalter därsammastädes vid periodens slut. Sådana beräkningar meddelas för åren 1881—1885 och följande kvinkvinnier i sammandragen af länsstyrelsernas berättelser och äro i tabell F sammanställda med motsvarande beräkning för perioden 1906—1910.

Emedan det icke varit möjligt att hänföra antalet under en femårsperiod utgångna hästar ens till medelantalet skjutsanstalter under perioden och då anstalter kunna hafva indragits eller nyupprättats under loppet af ett kvinkvinnium, kunna tabellens siffror visserligen icke tillmätas exakthet. Sammanställas medeltalen med de uppgifter om antalet skjutsanstalter och antalet vid skjutsning utgångna hästar, som lämnats i tabellerna A och E, vinnas dock vissa upplysningar angående skjutsfrekvensen under olika tider och vid anstalter inom olika län. Det framgår af en sådan jämförelse, att årliga medelskjutsfrekvensen vid rikets anstalter minskades från perioden 1881—1885 till perioden 1886—1890 och att hela antalet utgångna skjutshästar sjönk (från 1,279,264 till 1,020,619), medan skjutsanstalterna (1,460 år 1885, 1,505 år 1890) växte i antal. Under perioderna 1891—1905, då såväl skjutsrörelsens omfattning som antalet skjutsanstalter ökades, har däremot äfven skjutsfrekvensen per anstalt stigit, hvilket den gjort äfven i och med perioden 1906—1910, under hvilken skjutsanstalternas antal något reducerats (från 1,552 år 1905 till 1,512 år 1910), oaktadt skjutsrörelsen absolut sedt fortfarit att växa. Att här närmare redogöra för de olikheter, utvecklingen i länen företett, torde ej vara erforderligt, utan hänvisas för deras vidkommande till de särskilda tabellerna. Dock må med några ord beröras de stora skiljaktigheter, som äfven under den sistförflutna femårsperioden förefunnits mellan skjutsfrekvensen vid anstalter i skilda län. Där skjutsinrättningarna mest tagits i anspråk, har per skjutsanstalt utgått öfver 500 hästar om året (i Gäfleborgs län 564, i Östergötlands län 546, i Kopparbergs 508). Påfallande ringa har skjutsrörelsen varit vid skjutsanstalterna å Gottland, i Älfsborgs län och Göteborgs och Bohus län, där i medeltal endast 76, 83 och 88 hästar om året utgått vid hvarje anstalt. Att en indragning af anstalter mångenstädes skulle varit befogad, synes otvifvelaktigt. En reduktion kommer äfven, såsom redan förut anförts, att med ingången af år 1914 försiggå, i samband med att den gamla, jorden åliggande skjutsskyldigheten i enlighet med den nya skjutsstadgan af den 22 juni 1911 upphör och kostnaderna för skjutsväsendet helt öfvertagas af det allmänna.

Henrik Wittrock.

Lappar och finnar i Sveriges tre nordligaste län år 1910.

I de flesta europeiska stater brukar man vid de med vissa års mellanrum återkommande folkräkningarna äfven inhämta uppgift å befolkningens fördelning efter modersmål. Sverige utgör i detta hänseende ett undantag. I stället brukar man hos oss meddela uppgift å antalet personer af främmande stam (lappar, finnar, zigenare). Anledningen hvarför man hos oss gjort stamskillnaden och ej språket till föremål för bearbetning har väl i främsta rummet varit den, att lapparna, som i etnografiskt hänseende äro ett ganska märkligt folk, till en del utbytt sitt eget språk mot det svenska eller det finska. En statistik uppgjord efter språk skulle därför gifva en felaktig föreställning om lapparnas antal, som det dock är af intresse att känna.

I själfva verket har likväl ofta nog språket kommit att ligga till grund för kyrkoböckernas (och därmed för folkräkningarnas) uppgifter om stamskillnad. Kyrkobokföringsförordningen af år 1894 — hvilken ännu gällde vid 1910 års slut, eller den tidpunkt, som den sista folkräkningen afser — gifver, på det ställe där den föreskrifver att i församlingsboken skall göras anteckning om främmande stam, följande anvisning: »I brist på annan bestämningsgrund må stammens namn angifvas med ledning af det inom hushållet använda talspråket». — På grund af denna anvisning hafva exempelvis åtskilliga personer af rent svensk härkomst, hvilka antagit det finska språket, blifvit i kyrkoböckerna och följaktligen äfven vid folkräkningarna upptagna som finnar. Mera konsekvent synas personer av lapsk stam hava blifvit betecknade som lappar, vare sig de i dagligt tal användt lapska, svenska eller finska språket.

I fall kyrkobokföringsförordningens föreskrift öfver allt varit noga iakttagen, hade man endast behöft följa församlingsboksutdragens anteckningar för att vid folkräkningen fastställa antalet finnar,

d. v. s. personer af finsk stam.¹⁾ Så är likväl långt ifrån alltid fallet; i flera församlingsboksutdrag saknades alla anteckningar om främmande stam (ehuru alldeles otvifvelaktigt personer af sådan stam funnos i församlingen) och i andra utdrag voro anteckningarna uppenbarligen ofullständiga. Till förklaring af dylik ofullständighet har, på förfrågan, pastorsämbetet i en fordom till största delen finskspråkig församling i Norrbotten anført, att inom församlingen på öfver tio års tid ingen konfirmationsundervisning förekommit på annat språk än svenska; att på grund af den undervisning, som meddelas i skolorna, de i skolåldern varande barn liksom ock ungdom, som kommit öfver skolåldern, måste betraktas som tvåspråkiga; att blandade äktenskap förekomme i myckenhet o. s. v., hvadan öfverstiglig svårighet mötte att angifva till hvilken stam den ene och den andre med bestämdhet borde räknas.

Där församlingsboksutdragens anteckningar om främmande stam tydligen varit ofullständiga, har man i Statistiska centralbyrån nödgats, så godt sig göra låtit, komplettera dem med ledning dels af tidigare kyrkoboksutdrag, dels af uppgifterna om personernas tillnamn och födelseort. Härvid har ett svenskt s. k. patronymicum i förening med ett finskt ord (t. ex. Isaksson Erkki) betraktats som finskt namn. Vad beträffar från Finland inflyttade personer, hafva de, när tillnamnet ej gifver tillräcklig ledning, betraktats som finska, när födelseorten är någon kommun i Finland med öfvervägande finskspråkig befolkning. Barn af blandade äktenskap hafva räknats till *faderns* stam.

Äfven efter dessa kompletteringar är det att befara, att det angifna antalet personer af finsk stam blir något lägre än hvad det rätteligen borde vara; sannolikt är skillnaden dock ej väsentlig.

Bearbetningen af 1910 års folkräkningsmaterial har nu fortskridit så pass långt, att uppgifter om befolkningens fördelning efter stam kunna lämnas för Sveriges tre nordligaste län. Då motsvarande uppgifter för hela riket sannolikt först efter ganska lång tid kunna föreligga, har det synts ändamålsenligt att nu offentliggöra resultatet för de tre nordligaste länen, hvilka ju innesluta det öfverväldigande flertalet af de personer i Sverige, som äro af främmande stam. Hit räknas nämligen numera icke invånarna i mellersta Sveriges s. k. finnmarker, enär dessa traktens bebyggare så sammansmält med den öfriga kringboende befolkningen, att de svårigen

¹⁾ *Finnar* i denna mening bör noga skiljas från tvenne andra begrepp som stundom förknippas med detta ord, nämligen å ena sidan finska undersåtar, å andra sidan personer födda i Finland. Flertalet af finnarna (= af finsk stam) i vårt land äro svenska undersåtar och födda i Sverige. Bland de finska undersåtarna i Sverige förekomma personer såväl af svensk som af finsk stam samt likaledes bland de svenska undersåtar, som äro födda i Finland men nu bosatta i Sverige.

Tab. A. *Folkmängdens fördelning efter nationalitet i de tre nordligaste länen, åren 1900 och 1910.*

Församlingar. Län.	Svenskar.		Finnar.		Lappar.		Summa.	
	År 1900.	År 1910.	År 1900.	År 1910.	År 1900.	År 1910.	År 1900.	År 1910.
Piteå landsförs.	17,928	19,623	6	7	17	10	17,951	19,640
Ålfaby	4,991	5,803	2	5	2	2	4,995	5,810
Arvidsjaur	4,479	5,505	1	2	740	842	5,920	6,849
Arjeplog	1,749	2,211	17	35	559	603	2,325	2,849
Nederluleå	12,139	12,231	25	46	2	1	12,166	12,278
Öfverluleå	10,506	13,866	47	91	2	4	10,555	13,961
Edefors	2,364	2,539	15	—	36	30	2,415	2,569
Jokkmokk	3,619	4,610	57	63	211	209	3,887	4,882
Kvikkjokks kapell	186	217	—	6	299	311	485	534
Råneå	7,694	8,066	23	18	60	53	7,777	8,137
Nederkalix	12,694	10,575	241	365	11	12	12,946	10,952
Töre	4,407	5,413	—	6	—	—	4,413	5,413
Öfverkalix	5,456	5,928	41	54	42	31	5,539	6,013
Gällivare	8,778	12,659	2,500	3,049	467	537	11,745	16,245
Nedertorneå	1,222	1,690	1,826	2,273	8	9	3,056	3,972
Karl Gustaf	365	512	2,032	2,024	6	—	2,403	2,586
Öfvertorneå	371	432	3,016	3,230	19	21	3,406	3,683
Hietaniemi	353	354	1,592	1,772	23	24	1,968	2,150
Korpilombolo	264	298	1,694	1,678	32	29	1,990	2,005
Tärendö kapell	29	22	1,280	1,468	26	27	1,335	1,517
Pajala	192	272	3,778	3,871	55	41	4,025	4,184
Muonionalusta kapell . . .	20	14	478	628	61	69	559	711
Jukkasjärvi	351	7,745	1,964	3,038	733	747	3,048	11,530
Karesuando	31	39	415	442	820	717	1,266	1,198
Luleå stad	9,385	8,874	97	85	2	—	9,484	8,959
Piteå	2,639	2,621	16	11	—	—	2,655	2,632
Haparanda stad	790	934	777	488	1	1	1,568	1,423
S:a i Norrbottens län	108,595	132,047	21,940	24,755	4,234	4,330	134,769	161,132
Norsjö	4,928	5,717	—	—	2	—	4,930	5,717
Malå	2,271	2,622	—	—	250	273	2,521	2,895
Lycksele	7,103	7,970	—	—	3	1	7,106	7,971
Örträsk	989	1,124	—	—	—	—	989	1,124
Stensele	2,331	3,483	—	—	98	98	2,929	3,576
Tärna	750	947	—	—	440	535	1,190	1,482
Sorsele	2,587	3,099	—	—	346	341	2,933	3,440
Åsele	4,190	4,765	—	—	46	50	4,236	4,815
Fredrika	1,223	1,414	—	—	1	10	1,224	1,424
Vilhelmina	6,057	6,903	—	—	521	465	6,578	7,368
Dorotea	3,206	3,264	4	—	—	—	3,210	3,264
Risbäcks kapell	585	585	—	—	—	4	589	589
Öfriga förs. i länet . . .	105,883	117,689	1	4	5	8	105,889	117,701
S:a i Västerbottens län	142,018	159,582	5	4	1,712	1,780	143,735	161,366
Frostvikens lappförs. . .	1	1	—	—	265	274	266	275
Hotagens d:o	2	4	—	—	176	144	178	148
Undersåker d:o	—	—	—	—	260	253	260	253
Hede d:o	—	—	—	—	146	177	146	177
Öfriga förs. i länet . . .	110,466	117,197	7	9	68	56	110,541	117,262
S:a i Jämtlands län	110,469	117,202	7	9	915	904	111,391	118,115
S:a i de tre länen . . .	361,082	408,831	21,952	24,768	6,861	7,014	389,805	440,613

längre kunna särskiljas som en främmande stam.¹⁾ Bortsett från dessa s. k. finnmarkers inbyggare, träffas det finska elementet i vårt land nästan uteslutande i Norrbottens län, det lapska i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län.

Inom dessa län har vid de båda senaste folkräkningarna, åren 1900 och 1910, befolkningens fördelning efter nationalitet (d. v. s. stam) varit sådan som tabellen å föregående sida utvisar.

Absolut taget har lapparnas antal vuxit i såväl Norrbottens som Västerbottens län, hvaremot det i Jämtlands län undergått en om också obetydlig minskning. I de tre länen tillsammans har lappbefolkningen på dessa tio år ökats från 6,861 till 7,014, alltså med 153 personer eller 2.23 procent. Jämväl årtiondet 1891—1900 visade någon ökning. Befolkningsstatistiken gifver således icke stöd åt den åtminstone en tid ganska spridda föreställningen, att lapparna skulle vara en utdöende stam; men möjligen kunna de sägas bilda en stationär befolkning. — Fäster man sig vid förändringarna i lappbefolkningens antal inom olika trakter, så faller måhända mest i ögonen den stora minskningen inom Karesuando (eljest den enda hela socken i Sverige, där lapparna äro i majoritet). I Vilhelmina har lapparnas antal också gått betydligt tillbaka. På öfriga orter har antingen lappbefolkningen vuxit eller ock har minskningen varit utan betydelse.

Finnarnas antal har inom Norrbottens län vuxit från 21,940 till 24,755; ökningen har således varit 2,815, motsvarande 12.83 procent. Dessa tal rubbas ej nämnvärdt, om man i stället jämför 1900 och 1910 års summor af finnar i alla de tre nordligaste länen (resp. 21,952 och 24,768); i Västerbottens och i Jämtlands län är nämligen den finska stammen representerad endast af enstaka inflyttade individer.

En absolut tillbakagång i finnarnas numerär i Norrbottens län förekommer endast i de tre städerna (bland hvilka Haparanda är den enda, som i detta sammanhang är af intresse), vidare i Korpi-lombolo församling, där folkmängden öfver hufvud varit nästan stillastående under årtiondet 1901—1910, samt i ett par kustlandssocknar med så godt som uteslutande svensk befolkning. Eljest hafva finnarna ökats öfver allt i länet, men tillväxten har icke hållit jämna steg med folkökningen i dess helhet. Särskildt gör sig detta förhållande märkbart i de båda grufsocknarna Gällivare och Jukkasjärvi. I Gällivare, där finnarna år 1890 voro i absolut majoritet, hade deras andel af hela befolkningen år 1900 gått ned till mindre än fjärdedelen (noga räknadt 21.3 %) och år 1910 till 18.8 %, eller mindre än femtedelen. Inom Jukkasjärvi socken var

¹⁾ Redan vid 1870 års folkräkning upptogs invånarna i Dalarnas finnmarker icke längre som finnar, och fr. o. m. år 1890 har detsamma gällt om Värmlands forna finnbygd.

den svenska stammen år 1890 företrädd endast af ett femtiotal individer, och ännu år 1900 räknade man där, på en kyrkoskrifven folkmängd af 3,048, endast 351 svenskar; inom den faktiska folkmängden var dock säkerligen det svenska elementet proportionsvis starkare representeradt. År 1910 däremot utgjorde svenskarna¹⁾ drygt två tredjedelar, eller 67·2 procent, af hela socknens folkmängd, finnarna 26·3 procent och lapparna 6·5 procent. I dessa båda grufsocknar har således det numeriska förhållandet mellan de olika nationaliteterna blifvit under de sista decennierna alldeles omkastadt. Orsaken är naturligtvis den starka inflyttningen till gruffälten och till järnvägslinjen, en inflyttning som väl icke uteslutande men dock till afgjordt största delen kommit ifrån rena svenskbygder. — I Karesuando socken utgöra svenskarna omkring 3 %, finnarna 37 % och lapparna 60 %. Ehuru tillväxten i såväl svenskarnas som finnarnas antal i denna socken är skäligen obetydlig, utgöra dessa båda folkstammar en ej oväsentligt större andel af socknens befolkning än tio år tidigare, emedan den lapska befolkningen minskats, såsom redan förut är omnämndt.

Uti återstoden af länets lappmarker, d. v. s. förutom Karesuando, Jukkasjärvi och Gällivare socknar, är det finska elementet föga representeradt. I denna del af länet funnos vid 1910 års slut 12,543 svenskar, 1,965 lappar men endast 106 finnar. Relativt taget har finnarnas antal visserligen vuxit starkt, eftersom det år 1900 blott utgjorde 75, men som synes rör det sig här blott om ett fåtal inflyttade.

Torneå fögderis kustland är den trakt, där det finska elementet är starkast företräddt; i tidigare femårsberättelser har t. o. m., med utgångspunkt från språket, hela befolkningen i denna trakt blifvit räknad som finsk. Såsom redan framgår af den i början af denna uppsats citerade skrifvelsen från pastorsämbetet i en af Torneådalens socknar, passar detta beräkningssätt icke längre in, ens hvad språket beträffar. Till härkomsten är otvifvelaktigt en god del af denna befolkning svensk; men ättlingarna af de tidigare generationer, som under århundradenas lopp blifvit förfinskade, kunna numera icke skiljas från dem, som äro af rent finsk härstamning. De nu såsom svenskar räknade personerna bestå till stor del af sådana, som inflyttat till orten, samt deras barn.

I allt räknade man år 1900 i Torneå fögderis kustland (d. v. s. den del af fögderiet, som icke hör till Lappland, och med inbegripande af Haparanda stad) 3,606 svenskar, 16,473 finnar och 231 lappar. Tio år senare voro siffrorna: 4,528 svenskar, 17,432 finnar

¹⁾ Bland svenskarna äro här öfverallt inräknade det lilla antalet i Sverige kyrkoskrifna utlännningar, undantagandes dem som äro af finsk eller lapsk stam, samt likaledes de helt få zigenare, som anträffats i de tre nordligaste länen.

och 221 lappar. Det lapska elementet, som redan förut var ganska svagt företräd i denna del af länet, har fått sin procentiska andel ytterligare förminskad. Svenskarnas andel har ökats, men uppgår dock icke till mer än en femtedel af hela befolkningen. För öfrigt äro svenskarna här till större delen samlade i Haparanda stad och den angränsande Nedertorneå socken; i de öfre socknarna i Torneå-dalen utgöra svenskarna blott en liten minoritet.

Den söder om Torneå fögderi belägna delen af Norrbottens läns kustland, eller nedre delarna af Kalix, Luleå och Piteå fögderier jämte städerna Luleå och Piteå, är sedan urminnes tider en rent svensk bygd, dit emellertid under de sista årtiondena åtskilliga personer af finsk stam inflyttat, företrädesvis till de därstädes befintliga sågverken. Finnarnas andel af hela befolkningen stiger dock ej högre än till 0·7 procent.

En sammanfattning af de olika nationaliteternas styrka år 1910 inom de särskilda hufvuddelarna af Norrbottens län lämnas här nedan:

Område.	Svenskar.	Finnar.	Lappar.	Summa.
Karesuando socken	39	442	717	1,198
Grufsocknarna (Gällivare och Jukkasjärvi)	20,404	6,087	1,284	27,775
Länets lappmarker i öfrigt	12,543	106	1,965	14,614
Torneå fögderis kustland	4,528	17,432	221	22,181
Södra delen af kustlandet	94,533	688	143	95,364
Hela länet	132,047	24,755	4,330	161,132

eller, uttryckt i procent:

Område.	Svenskar.	Finnar.	Lappar.	Summa
Karesuando	3·3 %	36·9 %	59·8 %	100·0 %
Grufsocknarna	73·5 »	21·9 »	4·6 »	100·0 »
Länets lappmarker i öfrigt	85·8 »	0·7 »	13·5 »	100·0 »
Torneå fögderis kustland	20·4 »	78·6 »	1·0 »	100·0 »
Södra delen af kustlandet	99·1 »	0·7 »	0·2 »	100·0 »
Hela länet	81·9 %	15·4 %	2·7 %	100·0 %

Tio år tidigare, år 1900, ställde sig fördelningen mellan nationaliteterna sålunda:

Område.	Svenskar.	Finnar.	Lappar.	Summa
Karesuando	2·4 %	32·8 %	64·8 %	100·0 %
Grufsocknarna	61·7 »	30·2 »	8·1 »	100·0 »
Länets lappmarker i öfrigt	84·2 »	0·6 »	15·2 »	100·0 »
Torneå fögderis kustland	17·8 »	81·1 »	1·1 »	100·0 »
Södra delen af kustlandet	99·2 »	0·6 »	0·2 »	100·0 »
Hela länet	80·6 %	16·3 %	3·1 %	100·0 %

Under decenniet 1901—1910 har således den lapska stammens relativa andel af hela befolkningen minskats inom samtliga hufvuddelar af Norrbottens län (äfvén inom södra kustlandet, ehuru det

härstädes rör sig om så små tal, att minskningen icke kommer till synes i tabellen här ofvan). Finnarnas relativa andel har ökats i Karesuando — på lapparnas bekostnad — och vidare i någon liten mån i de båda länsdelar, där det finska elementet representeras endast af inflyttade individer, nämligen södra delen af länets lappmarker och södra delen af kustlandet. Svenskarnas procentiska andel af folkmängden har visat sig vara i tillväxt i alla hufvuddelarna af länet förutom södra kustlandet, hvarest inflyttningen af finnar åstadkommit en liten förskjutning i motsatt riktning.

Hvad Västerbottens län beträffar, har man i etnografiskt hänseende att särskilja två områden: lappmarken¹⁾ och kustlandet. Det senare är en uteslutande svensk bygd. Äfven i lappmarken finnes en och annan församling (Örträsk samt Dorotea moderförsamling, utan Risbäcks kapell), där lappar alldeles saknas; men i de flesta lappmarkssocknarna förekomma de i större eller mindre antal. Ingenstädes bilda de flertalet. Jämförelsevis talrikast äro de i Tärna socken, där de utgöra 36 % af befolkningen; därefter i Sorsele med 10 %, i Malå med något öfver 9 % och i Vilhelmina med 6 %. I hela Västerbottens lappmark utgöra de 4·7 % af folkmängden, inom länet i dess helhet endast 1·1 %. År 1900 voro motsvarande procenttal: inom Västerbottens lappmark 5·2 % och inom hela länet 1·2 %.

Slutligen kan nämnas, att hela det gamla landskapet Lapplands befolkning år 1910 var i etnografiskt hänseende sammansatt på följande vis: 69,162 svenskar, 6,635 finnar, 5,738 lappar, summa 81,535. Ännu år 1900 hade lapparna inom Lappland en liten öfvervikt i antal gent emot finnarna, men numera äro de det svagaste elementet äfven inom det landskap, som bär deras namn. Den inbördes proportionen mellan stammarna är i Lappmarken: 84·8 % svenskar, 8·2 % finnar och 7·0 % lappar. Huru oriktigt det är att, såsom ofta sker i utländska kartverk, framställa hela Lappland, ja hela Sverige norr om 62:a breddgraden såsom bebodt af lappar, framgår af dessa tal.

Vad lapparnas utbredning i Jämtland beträffar, kan man möjligen af de s. k. lappförsamlingarnas namn få en felaktig föreställning härom. Dessa lappförsamlingar hafva en egendomlig särställning. De jämtländska nomadlapparnas kyrkliga indelning har nämligen skett utan afseende på lappförsamlingarnas territoriella förhållanden till de bofastas sockenindelning; lappbefolkningen i fråga har intet med de fasta församlingarna att skaffa och har ej heller ingått i den mantalsskrifna folkmängden. En inrangering i de särskilda kommunerna af dessa lappförsamlingars medlemmar är under sådana förhållanden omöjlig. Visserligen uppehålla sig de till Frostvikens, Hotagens och Hede lappförsamlingar hörande lappar företrä-

¹⁾ Till lappmarken höra de i tabellen uppräknade Västerbottenssocknarna utom Norsjö.

desvis inom resp. kommuner med samma namn och utaf Undersåkers lappförsamlings medlemmar hafva de flesta sitt tillhåll antingen i Undersåker eller i Kall (som är annex till Undersåker), men de jämtländska nomadernas renbetesfjäll sträcka sig genom många andra socknar i länet, ja några af dessa nomader pläga uppehålla sig med sina hjordar inom Idre kapellförsamling i Kopparbergs län. Man har fördenskull svårt att anställa en direkt jämförelse mellan den svenska och den lapska befolkningens talrikhet i olika trakter af Jämtland. Tager man dels de fyra lappförsamlingarna och dels den svenska befolkningen i de fem socknarna Frostviken, Hotagen, Undersåker, Kall och Hede, så får man lapparna att utgöra 8.7 % af hela folkmängden; men, enligt hvad ofvan visats, är en sådan jämförelse icke fullt korrekt. Inom länet i dess helhet äro lapparna endast 0.77 procent af befolkningen; därvid har medräknats det fåtal lappar (56 år 1910), som icke tillhöra lappförsamlingarna och hvilka icke lefva af renskötsel, utan, idkande olika yrken, finnas spridda bland de bofasta inom åtskilliga socknar.

Några uppgifter om de båda främmande folkstammarnas sammansättning efter kön och civilstånd meddelas här:

	F i n n a r .			L a p p a r .		
	Man- køn.	Kvinn- køn.	S:a.	Man- køn.	Kvinn- køn.	S:a.
Barn (under 15 år)	4,990	4,797	9,787	1,104	1,059	2,163
Vuxna ogifta (öfver 15 år) . . .	3,610	2,806	6,416	1,254	1,012	2,266
Gifta	3,602	3,770	7,372	1,031	1,085	2,116
Änklingar och änkor	496	689	1,185	162	304	466
Frånskilda	1	7	8	1	2	3
Summa	12,699	12,069	24,768	3,552	3,462	7,014

Denna sammansättning afviker icke så litet från den, som förefinnes hos Sveriges befolkning i genomsnitt. Framför allt faller det i ögonen, att medan i Sverige öfver hufvud kvinnorna äro afsevärdt flera än männen — på 1,000 män kommo 1,046 kvinnor år 1910 — visa de båda främmande stammarna öfvervikt för mankønet (på 1,000 män kommo hos finnarna 950 kvinnor, hos lapparna 975). Hos finnarna har detta förhållande ägt rum sedan länge; hvad lapparna beträffar var vid 1900 års folkräkning kvinnkønet öfvertaligt, ehuru i obetydlig grad, men numera finnes äfven hos dem ett öfverskott af män. — Barn (under 15 år) utgöra hos finnarna 395 på tusen af hela befolkningen, vuxna ogifta 260, gifta personer 297 samt änklingar, änkor och frånskilda 48 %. För lapparna äro motsvarande tal: barn 308 %, vuxna ogifta 323 %, gifta 302 % samt änklingar, änkor och frånskilda 68 %. Äfven dessa tal visa afvikelser från de för Sverige i allmänhet vanliga. Däremot öfverensstämman åtminstone relationstalen för finnarna ganska nära med dem, som gälla

för Norrbottens län (och speciellt för länets landsbygd). Hos lapparna äro såväl barnen som de gifta proportionsvis fåtaligare än hos svenskarna, vuxna ogifta, änklingar och framför allt änkor talrikare.

Hvad de gifta beträffar, faller det måhända i ögonen, att i tabellen här ofvan upptagas åtskilligt flera gifta kvinnor än gifta män, så väl bland lappar som bland finnar. Förklaringen härtill ligger till någon del i samma orsak, som vållar att inom Sveriges befolkning öfver hufvud det finnes flera gifta kvinnor än gifta män, nämligen att ett stort antal kvinnor i Sverige hafva sina män bosatta i något främmande land (vanligen Nordamerika); men beträffande finnarna och lapparna i vårt land är den förnämsta anledningen till den påpekade olikheten att söka i de blandade äktenskapen (där t. ex. mannen är svensk och hustrun finska). Af statistiken vill det synas, som om giftermål mellan svensk man och kvinna af främmande stam vore vanligare än det motsatta förhållandet.

Såsom redan är omnämndt, hafva barn af blandade äktenskap hänförs till faderns stam, och äro följaktligen bland finnarna inräknade 689 personer, som äro födda af finsk fader och svensk moder, samt 66 med finsk fader och lapsk moder; bland lapparna äro inräknade 290 med lapsk fader och svensk moder samt 52 med lapsk fader och finsk moder. Däremot hafva till svenskarna räknats 1,299 barn af svensk fader och finsk moder samt 385 barn af svensk fader och lapsk moder. Af lätt insedda skäl kunna de vid folkräkningen erhållna uppgifterna om antalet personer af blandad härkomst icke gärna blifva annat än minima, och det är troligt nog, att rasblandningen i verkligheten är större än hvad ofvanstående siffror synas gifva vid handen.

Det har sitt intresse att jämföra uppgifterna om nomadlapparnas antal med hela antalet personer af lapsk stam. Antalet lappar lefvande af renskötsel (jämte binäringar) uppgifves för åren 1900 och 1910 sålunda, med inräknande af familjemedlemmar:

	År 1900.	År 1910.
Norrbottens län	2,687	2,484
Västerbottens »	452	482
Jämtlands »	765	725
	S:a 3,904	3,641

Någon minskning synes sålunda hafva ägt rum inom alla tre länen.

Dessa siffror, jämförda med de förut meddelade om hela antalet personer af främmande stam, visa att bland Västerbottenslapparna numera endast en mindre del lefver af renskötsel. I de båda andra länen utgöra nomaderna ännu flertalet af lappbefolkningen. Dessa tre

län innesluta naturligtvis hela antalet verkliga nomadlappar, om än vid de senaste folkräkningarna ett litet fåtal s. k. skogslappar uppgifvits från Västernorrlands län.

Hvad för öfrigt beträffar antalet personer af lapsk stam i de återstående länen — hvarom uppgifter för 1910 ännu icke hunnit blifva bearbetade — så må nämnas, att år 1900 anträffades i Sverige utanför de tre nordligaste länen i allt 122 lappar,¹⁾ de flesta i Västernorrlands län. Det finnes ej anledning att antaga, det antalet sedan dess undergått någon större förskjutning i vare sig den ena eller andra riktningen. Personer af finsk stam funnos år 1900 till ett antal af 105 i Stockholm och 81 i de 21 sydligare länen. År 1910 har motsvarande siffra för Stockholms stad befunnits utgöra 337, och för de 21 länen torde antalet finnar få gissningsvis uppskattas till ett par hundra, hvadan totalantalet finnar i Sverige utom de tre nordligaste länen sannolikt är omkring 500.

¹⁾ De till den s. k. Idre lappby hörande äro ej inräknade i detta tal utan räknas till de jämtländska lapparna; jfr här ofvan.

E. Arosenius.

Om dödfödsselfrekvens samt dödlighet bland barn i första lefnadsåret år 1910 med hänsyn tagen till moderns ålder.

I Westergaards bekanta arbete »Mortalitæt und Morbilitæt» finnas anförda särdeles intressanta iakttagelser rörande frekvensen af dödfödda och barnadödligheten med hänsyn till det inflytande moderns ålder kan hafva därpå. Enär någon dylik undersökning vidkommande svenska förhållanden mig veterligt icke företagits, har det synts mig vara af intresse att få en sådan till stånd. Som bekant meddelar vår officiella befolkningsstatistik icke någon fördelning af vare sig de dödfödda eller de aflidna barnen efter moderns ålder, och måste till följd häraf erforderliga uppgifter hämtas från det befolkningsstatistiska primärmaterialet. Beträffande de dödfödda har detta låtit sig göra genom en direkt bearbetning af födelseboksutdragen, hvilka ju innehålla uppgifter jämväl om moderns ålder; ej så hvad angår lefvande födda barn, som afidit under 1:sta lefnadsåret, i det att dödboksutdragen icke meddela uppgifter om åldern för de döda barnens mödrar. Här har sålunda en komplettering med i födelseboksutdragen meddelade uppgifter angående respektive mödrars ålder måst företagas. Hvarje särskildt i dödboksutdraget upptaget barn under 1 år har därför efterslagits i födelseboksutdraget, och de nödvändiga uppgifterna från hvarterda utdraget hafva sammanförts å en kartolin. Detta arbete har ofta stött på rätt stora svårigheter och varit ganska tidsödande. I de fall, då barnet blifvit födt och afidit i samma församling, har det ju varit lätt nog att återfinna det aflidna barnet i födelseboksutdraget. Om däremot födelse och dödsfall ägt rum i olika församlingar, hafva uppgifterna om moderns ålder oftast måst sökas i församlingsboksutdraget för år 1910, hvilket varit besvärligt nog, i synnerhet som bostadsuppgifterna i födelseboksutdragen ej alltid äro så fullständiga. Understundom har modern icke kunnat återfinnas vare sig i det ena eller det andra utdraget och hennes ålder sålunda förblifvit okänd. Detta har varit fallet beträffande tillsammans 187 barn, eller 4.2 %, af de 4,445 undersökningen afser. Nämda antal har här proportionellt fördelats på de barn, för hvilka moderns ålder varit känd. På grund af det besvärliga och tids-

ödande arbete, som sålunda måst utföras, har undersökningen, som lämpligen bort utsträckas till flera år, måst begränsas att omfatta endast år 1910; ej heller för detta år hafva emellertid samtliga län behandlats utan endast vissa, som ur olika synpunkter ansetts representativa för de allmänna förhållandena.

De sålunda utvalda länen äro inalles 10, nämligen Stockholms, Uppsala, Kalmar, Gottlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älfsborgs, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens. Här nedan i *tabell A* föreligga som ett första resultat siffror angifvande samtliga dödfödda och aflidna barn under 1 år i de utvalda länen år 1910, fördelade efter äkta och oäkta börd samt moderns ålder äfvensom de aflidna barnen efter åldern vid dödsfallet.¹⁾

Af tabellen framgår, att i de utvalda länen voro under år 1910 sammanlagdt 1,398 barn dödfödda samt aflido i 1:sta lefnadsåret 4,445 barn, hvilket vid jämförelse med motsvarande siffror för riket i dess helhet — enligt tabellerna 19 och 21 i årets befolkningsberättelse resp. 3,351 och 10,192 — utvisar för undersökningen en omfattning af i det närmaste 42 % af samtliga dödfödda och inemot 44 % af hela antalet under 1 år aflidna barn.

Tab. A. *Dödfödda barn samt i 1:sta lefnadsåret aflidna barn, fördelade efter äkta och oäkta börd samt mödrarnas ålder.*

Mödrarnas ålder, år.	Dödfödda barn.			Barn, aflidna i åldern:											
				Under 1 månad.			1—6 mån.			6—12 mån.			Under 1 år.		
	Äkta.	Oäkta.	S.a.	Äkta.	Oäkta.	S.a.	Äkta.	Oäkta.	S.a.	Äkta.	Oäkta.	S.a.	Äkta.	Oäkta.	S.a.
Under 20 .	12	35	47	37	58	95	24	81	105	19	34	53	80	173	253
20—25 . .	130	91	221	204	137	341	238	144	382	138	92	230	580	373	953
25—30 . .	258	55	313	294	75	369	288	69	357	264	56	320	846	200	1,046
30—35 . .	301	27	328	311	39	350	308	54	362	256	40	296	875	133	1,008
35—40 . .	258	14	272	256	21	277	225	22	247	193	22	215	674	65	739
Öfver 40 .	203	14	217	143	8	151	148	13	161	129	5	134	420	26	446
Samtliga	1,162	236	1,398	1,245	338	1,583	1,231	388	1,614	999	249	1,248	3,475	970	4,445

I och för sig gifver emellertid denna tabell ingen föreställning om det eventuella sambandet mellan antalet dödfödda eller i 1:sta lefnadsåret aflidna barn och åldern för mödrarna till dessa barn. Härtill erfordras, hvad angår de dödfödda, en fördelning af samtliga under år 1910 födda barn i de län undersökningen afser, något som med lätthet låter sig utföras med tillhjälp af tabell 15 i årets be-

¹⁾ En fördelning efter kön, ehuru väl i och för sig intressant, har här icke befunnits nödvändig, särskildt med hänsyn till materialets i vissa fall ringa omfattning.

folkningsberättelse, hvilken innehåller uppgift å antal barnaföderskor i rikets län fördelade efter ålder och civilstånd. För att ur denna tabell erhålla samtliga födda fördelade efter mödrarnas ålder erfordras nämligen endast att till antalet barnaföderskor inom hvarje särskild åldersgrupp lägga halfva antalet tvillingar och två tredjedelar af antalet trillingar, som blifvit födda inom gruppen, hvilket utan svårighet kan utföras genom en bearbetning af födelseboksutdragens uppgifter angående de i flerbörd födda barnen. Hvad åter angår de i 1:sta lefnadsåret aflidna, erfordras en fördelning efter mödrarnas ålder af motsvarande antal lefvande födda barn. Tager man i betraktande, att de under år 1910 aflidna barnen i åldern under 1 år utgöras dels af dödsfall, som i 1:sta lefnadsåret inträffat bland de under samma år födda, dels af sådana dödsfall, som i 1:sta lefnadsåret inträffat bland de under närmast föregående år födda, inses lätt, att i nämnda antal ingå äfven, åtminstone till en mindre del, under år 1909 lefvande födda barn. För erhållande af korrekta jämförelselädd synes därför en fördelning efter mödrarnas ålder böra omfatta de lefvande födda under såväl år 1909 som år 1910. Verkställda beräkningar gifva emellertid vid handen, att antalet lefvande födda i de utvalda länen under dessa tvenne år endast helt obetydligt ändrats; och har det därför ansetts tillräckligt med en sådan fördelning endast af de under år 1910 lefvande födda, hvilken utförts helt enkelt genom att från samtliga födda inom hvarje särskild åldersgrupp frändraga de dödfödda inom gruppen. Såsom resultat föreligga här nedan i *tabell B* siffror angifvande för de utvalda länen år 1910 samtliga födda barn och de lefvande födda fördelade efter äkta och oäkta börd samt moderns ålder.

Tab. B. *Samtliga födda barn och de lefvande födda, fördelade efter äkta och oäkta börd samt mödrarnas ålder.*

Mödrarnas ålder.	Samtliga födda barn.			Lefvande födda barn.		
	Äkta.	Oäkta.	Summa.	Äkta.	Oäkta.	Summa.
Under 20 år	779	1,277	2,056	767	1,242	2,009
20—25 »	8,571	3,125	11,696	8,441	3,034	11,475
25—30 »	13,741	1,713	15,454	13,488	1,658	15,141
30—35 »	12,959	892	13,851	12,658	865	13,523
35—40 »	9,585	515	10,100	9,327	501	9,828
Öfver 40 »	4,955	231	5,186	4,752	217	4,969
Samtliga	50,500	7,753	58,343	49,428	7,517	56,945

Såsom af tabell B framgår, omfattar undersökningen i allt 58,343 födda barn, hvaraf lefvande födda 56,945, utgörande af samtliga i

För den yngsta åldersgruppen (under 20 år) angifver siffran en dödfödsselfrekvens icke obetydligt högre än den närmast äldre gruppens och ungefärligen lika stor som för mödrarna i åldern 30—35 år. Hvad särskildt angår de äkta barnen, visar sifferserien i det hela samma förlopp, med det undantag likväl att siffran i åldersklassen under 20 år här är ungefärligen lika låg som för mödrar i 20—25 års åldern.

Bland de oäkta barnen äro dödfödslar afsevärdt talrikare än bland de äkta, något som också genomgående är fallet för barn till mödrar i de olika åldersgrupperna. Äfven här utvisa siffrorna att börja med en jämsides med moderns ålder tilltagande frekvens intill 30 års åldern. Därefter angifver talserien, i motsats till hvad som hittills visat sig vara regel beträffande såväl samtliga barn som ock enbart de äkta, ett aftagande för åldersklasserna mellan 30—40 år men däremot samma öfvertalighet, som förut kommit till synes för barn till mödrar i den högsta åldersgruppen. Den här observerade oregelmässigheten torde emellertid med hänsyn till den relativt ringa frekvensen af oäkta födelser för kvinnor i åldrarna mellan 30—40 år sannolikt böra betraktas såsom följd af undersökningens otillräckliga omfattning och sålunda vara af mera tillfällig natur. Af det sagda synes alltså framgå, att det relativa antalet dödfödslar ökas jämsides med moderns ålder, framför allt sedan denna öfverskridit 40 år. Ett undantag härifrån utvisar emellertid siffran för samtliga barn till mödrar i den lägsta åldersgruppen, i det att dödfödsselfrekvensen för dessa yngsta mödrar är icke så oväsentligt högre än mödrarnas i den närmast följande åldersklassen, hvilket likväl beror därpå, att, såsom synes af tabell B, ett så stort antal eller icke mindre än öfver 62 % af mödrarna i denna grupp utgöres af mödrar med oäkta barn.

Ett andra hufvudmoment i denna undersökning var att söka klargöra, huruvida barnadödligheten i 1:sta lefnadsåret ändras med moderns tillväxande ålder. Härför erforderliga siffror finnas sammanförda i de förut nämnda tabellerna A, B och C. Af tabellerna framgår till en början, att på samtliga 56,945 under år 1910 lefvande födda barn i det undersökta området komma tillsammans 4,445 under samma år aflidna i en ålder af under 1 år, motsvarande 78.0 ‰. Särskildt för de äkta barnen äro motsvarande siffror 49,428, 3,475 och 70.3 ‰ samt för de oäkta 7,517, 970 och 129.0 ‰. En jämförelse med riksmedelalten, som enligt tabell U i 1910 års befolkningsberättelse voro för samtliga lefvande födda 75.1 ‰, för de äkta 67.9 ‰ och för de oäkta 118.6 ‰, utvisar för de utvalda länen genomsnittligt en högre dödlighet i första lefnadsåret, mera afsevärdt framträdande likväl endast för de oäkta barnen. Hvad angår dödligheten för barn till mödrar i olika åldrar hänvisas uteslutande till tabell C. Om

man här följer kolumnen för samtliga afidna i åldern 0—1 år, utvisa siffrorna, att dödligheten är störst för barn till de yngsta mödrarna (åldersgruppen under 20 år). Därefter utvisa dödstalen ett jämsides med moderns tillväxande ålder minskadt antal afidna intill 30 års åldern. Småningom ökas härefter siffran, i de tvenne närmast följande åldersgrupperna relativt obetydligt, men i den högsta åldersklassen (öfver 40 år) mera väsentligt, så att siffran för denna åldersgrupp är afsevärdt högre än för samtliga öfriga åldersklasser med undantag för den lägsta. För de äkta barnen utvisa siffrorna fullkomligt samma förlopp. Äfven i fråga om de oäkta är omdömet i stort sedt detsamma, ehuruval här vissa oregelbundenheter låta påvisa sig. I motsats till hvad som förut syntes vara regel såväl för samtliga som enbart för de äkta barnen, angifver sålunda här siffran för barn till mödrar i åldern 30—35 år en icke obetydligt högre dödlighet än den, som synes vara rådande för barnen till mödrar i den därefter följande åldersgruppen (35—40 år). Den här påvisade oregelmässigheten kan ju möjligtvis vara af mera tillfällig natur, men, såsom tabellerna A och B gifva vid handen, har undersökningen beträffande såväl åldersgruppen 30—35 år som de tvenne angränsande åldersklasserna en relativt vidsträckt omfattning. Om, efter hvad det sålunda vill synas, de oäkta barn, som födas af kvinnor i 30—35 års åldern, äro jämförelsevis mera utsatta för att afida i en späd ålder än barnen till mödrarna i den närmast högre åldersklassen, kan detta möjligtvis bero därpå, att förstfödelser äro talrikare för de yngre kvinnorna (hvarom närmare här nedan). Ännu en oregelmässighet utvisar, som synes, talserien för de oäkta barnen, nämligen en särdeles låg dödlighet för barnen i den högsta åldersgruppen. Såsom framgår af tabellerna A och B, äro emellertid de absoluta siffrorna för denna grupp så små, att denna oregelmässighet icke behöfver tillmätas någon betydelse.

De särskilda dödlighetsgrupperna i tabell C utvisa, hvad angår de äkta barnen, nästan undantagslöst samma tendens, som kommit till synes för samtliga under 1 år afidna. Beträffande såväl de äkta som i synnerhet de oäkta barnen äro emellertid de absoluta talen i de flesta fall alltför små, för att dödstalen skola kunna tillmätas någon högre grad af allmängiltighet.

Med hänsyn till de numera väsentligt utjämnade dödlighetsförhållandena har ett särskiljande af land och stad icke befunnits nödvändigt utom för de bägge storstäderna Malmö och Göteborg, för hvilka det ansetts vara af intresse att meddela särskilda siffror. Undersökningen är i detta fall af alltför liten omfattning, för att en åtskillnad efter äkta och oäkta börd skulle vara lämplig; och anföras till följd häraf för de bägge städerna endast summasiffror, hvilka samtliga hopförts under *tabell D* här nedan.

Tab. D. Födda samt i 1:sta lefnadsåret aflidna barn, fördelade efter mödrarnas ålder, i Malmö och Göteborg.

Mödrarnas ålder.	Lefvande födda.	Död-födda.	Samtliga födda.	Aflidna i åldern 0—1 år.	Dödfödda i ‰ af samtliga födda.	Aflidna i åldern 0—1 år i ‰ af lefvande födda.
Under 20 år	249	6	255	41	23.3	165.7
20—25 „	1,568	39	1,607	176	24.3	112.2
25—30 „	2,075	45	2,120	182	21.2	87.7
30—35 „	1,592	38	1,630	143	23.3	89.8
35—40 „	936	28	964	98	29.0	104.7
Öfver 40 „	410	14	424	50	33.0	122.0
Samtliga	6,880	170	7,000	690	24.3	101.0

Hvad angår dödfödslarna, utvisar tabellen en frekvens af sådana, som genomsnittligt är endast helt obetydligt större än den förut påvisade för hela det undersökta området. För de olika åldersgrupperna synas däremot siffrorna här ofvan utvisa, att frekvensen af dödfödda i jämförelse med moderns ålder i de båda städerna är i viss mån annorlunda än den, som förut kommit till synes i tabell C. Sålunda angifver siffran i åldersgruppen 25—30 år här en minsta frekvens, något som enligt tabell C var fallet beträffande åldersgrupperna under 25 år. Det torde äfven böra påpekas, att siffran för den högsta åldersklassen, ehuru högre än för samtliga öfriga åldersgrupper, är betydligt lägre än den, som förut påvisats för kvinnor inom samma åldersklass i hela det undersökta området. I betraktande af de små absoluta talen för Malmö och Göteborg torde emellertid vid bedömandet af dessa olikheter mycken försiktighet böra iakttagas.

Såsom var att vänta, utvisa siffrorna i tabell D en såväl genomsnittligt som för samtliga åldersgrupper betydligt högre dödlighet i 1:sta lefnadsåret än den, som förut kommit till synes för hela det undersökta området. Dock visa de båda sifferserierna i sin gång genom de olika åldersgrupperna fullkomligt samma förlopp.

Det torde i detta sammanhang vara af vikt att kunna undersöka, huruvida ett jämsides med moderns ålder möjligen tilltagande antal flerbörder utöfvar inflytande på jämförelsetalen för de olika åldersgrupperna.

För att möjliggöra en särskild bearbetning af sådana börder hafva kartolinerna för de dödfödda och aflidna barnen kompletterats med uppgifter angående moderns nedkomst i tvilling- eller trillingbörd, där detta varit fallet. Såsom redan förut nämnts, hafva uppgifter äfven insamlats för en fördelning efter mödrarnas ålder

af de under år 1910 i flerbörd födda. *Tabell E* här nedan angifver resultaten af denna undersökning.

Tab. E. *Födda samt i 1:sta lefnadsåret aflidna bland i flerbörd födda barn, fördelade efter mödrarnas ålder.*

Mödrarnas ålder.	Lefvande födda.	Död-födda.	Samtliga födda.	Aflidna i åldern 0—1 år.	Dödfödda i ‰ af samtliga födda.	Aflidna i åldern 0—1 år i ‰ af lefvande födda.
Under 20 år	23	1	24	12	41·7	521·7
20—25 »	202	21	223	50	94·2	247·5
25—30 »	341	39	380	89	102·6	261·0
30—35 »	458	32	490	105	65·3	229·3
35—40 »	408	24	427	97	56·2	240·7
Öfver 40 »	154	10	164	43	61·0	279·2
Samtliga	1,581	127	1,708	396	74·4	250·5

Det har synts mig vara af intresse att få ett mått på frekvensen af flerbörder för mödrar i olika åldrar. För detta ändamål hafva siffrorna här ofvan för samtliga födda satts i relation till motsvarande siffror i tabell B, och har det därvid visat sig att antalet i flerbörd födda utgjorde i % af samtliga födda barn:

Under 20 år	1·16 %
20—25 »	1·90 »
25—30 »	2·46 »
30—35 »	3·54 »
35—40 »	4·22 »
Öfver 40 »	3·16 »

Såsom synes är denna frekvens i tilltagande med moderns ålder intill 40 års åldern, något som enligt samstämmiga uppgifter af skilda författare motsvarar rådande förhållanden äfven i andra länder. Af tabell E framgår i öfrigt, att synnerligen ogynnsamma villkor äro rådande för de i flerbörd födda barnen. Såväl frekvensen af dödfödslar som dödligheten i 1:sta lefnadsåret är mera än 3 gånger så stor som bland samtliga födda. Hvad angår barn till mödrar inom olika åldersklasser, är undersökningen, såsom tabellen angifver, i synnerhet beträffande vissa grupper alltför litet omfattande, för att jämförelsetalen skola kunna ens tillnärmelsevis anses allmängiltiga. För de i 1:sta lefnadsåret aflidna synes emellertid ungefärligen samma tendens göra sig gällande, som i det föregående påvisats beträffande samtliga lefvande födda.

Beräknas nu, med stöd af uppgifterna i tabellerna A, B och E, frekvensen af dödfödslar och dödligheten i 1:sta lefnadsåret särskildt bland de i enbörd födda barnen, blir resultatet följande:

Mödrarnas ålder.	Dödfödda i ‰.	Afidna i 1:sta lefnadsåret i ‰.
Under 20 år	22.6	121.8
20—25 »	17.4	80.0
25—30 »	18.1	64.7
30—35 »	22.2	69.1
35—40 »	25.6	69.2
Öfver 40 »	41.6	83.9
Samtliga	22.4	78.1

För de i enbörd födda barnen utvisa således de olika åldersgruppernas siffror samma inbördes relation som tabell C för samtliga födda meddelade.

Det återstår härefter att sammanfatta undersökningens resultat. Enligt hvad anförts, angåfvo siffrorna för frekvensen af dödfödslar en redan från början jämsides med moderns tillväxande ålder ökad fara för dödfödsel, mera utpräglad dock endast för barn till kvinnorna i den högsta åldersgruppen (öfver 40 år). Hvad angår dödligheten i 1:sta lefnadsåret, utvisa talserierna ett i viss mån olika förlopp. Ett minimum af dödlighet förefinnes nämligen för barn till mödrar i åldern 25—30 år, och från detta minimum tillväxer dödligheten oafbrutet såväl med till- som aftagande ålder hos mödrarna. Mest utsatta för att mista sina barn i en späd ålder synas de yngsta mödrarna (i åldern under 20 år) vara. Att ett visst inflytande af moderns ålder gör sig gällande såväl vid själfva födelsen som ock därefter på det födda barnets lifskraft, torde sålunda få anses konstateradt. Ehuru väl i och för sig intressanta, få emellertid de här anförda förhållandena icke anses innebära ett slutgiltigt svar på den här föreliggande frågan. Man måste nämligen i detta sammanhang, såsom särskildt Westergaard påpekar, framför allt erinra sig, att en högre genomsnittlig ålder för modern i vanliga fall äfven motsvaras af ett ökad antal föregående barnsbörder. Då, såsom här är fallet, alla uppgifter i detta afseende saknas, kan man följaktligen icke afgöra, i hvad mån i det föregående gjorda erfarenheter böra sättas i samband med moderns ålder eller med födelsens nummer. Helt visst är det därför i en undersökning af här ifrågasvarande slag af synnerlig betydelse att kunna särskilja och borteliminera det inflytande af barnsbördens nummer, som med skäl kan förmodas göra sig gällande jämsides med moderns ålder. För detta ändamål kan man alltefter materialets beskaffenhet tänka sig olika förfaringssätt. Ett sådant, som utan tvifvel bör tillfredsställa alla väsentliga kraf på tillförlitlighet, vore ju att inom hvarje särskild åldersklass af mödrar beräkna frekvensen af dödfödslar och dödligheten i 1:sta lefnadsåret med hänsyn till olika nummer för barnen

och därefter jämföra siffrorna för samma födelsennummer i de olika åldersgrupperna. Det hade med tanke härpå från början varit min afsikt att bearbeta kyrkoboksutdragen från tiden före år 1895, hvilka innehålla alla härför erforderliga uppgifter. Då emellertid, såsom lätt inses, en bearbetning af dessa utdrag äfven måste omfatta en grundläggande behandling af primärmaterialets uppgifter för de födda efter moderns ålder och födelsens nummer, hvilket måste blifva särdeles tidsödande, har undersökningen tills vidare begränsats till att mera enbart konstatera vissa faktiska förhållanden i närvarande tid.

För att likväl redan här komma i tillfälle att något närmare bedöma hithörande frågor anföras efter utländska undersökningar några siffror, som synas ägnade att belysa de gjorda erfarenheterna. Hvad först angår dödfödslarna, har Westergaard för Berlin åren 1893—97 beräknat nedanstående frekvenstal för 1,000 äkta födda barn i olika åldersgrupper af mödrar och i olika födelsennummer:

Mödrarnas ålder.	Dödfödda i ‰.	Födelsens nummer.	Dödfödda i ‰.
Under 20 år	17	1	30
20—25 »	22	2	23
25—30 »	25	3	22
30—35 »	29	4—5	26
35—40 »	36	6—7	31
40—45 »	47	8—10	38
Öfver 45 »	68	10—	50

Såsom synes utvisar talserien efter mödrarnas ålder samma tilltagande frekvens af dödfödslar, som i det föregående påvisats. Efter barnsbördens nummer synas mödrar, som nedkomma för 2:a och 3:e gången, och därefter mödrar, som hafva sin 4:e eller 5:e nedkomst, vara jämförelsevis litet utsatta för dödfödslar, medan däremot frekvenstalen för mera afsevärda födelsennummer äro relativt höga. Med hänsyn härtill torde man kunna antaga, att den med moderns tillväxande ålder ökade frekvensen af dödfödslar åtminstone till en viss grad beror på, att äfven antalet föregående börder i vanliga fall samtidigt ökas. I synnerhet torde väl detta vara fallet beträffande mödrar i åldrarna öfver 40 år, för hvilka, som man torde erinra sig, frekvensen af dödfödslar visat sig vara afsevärdt högre än för mödrar i öfriga åldrar. Helt naturligt inverkar emellertid härvidlag äfven en med kvinnans ålder tilltagande konstitutionell olämplighet för moderskap, något som i siffrorna här ofvan kommer till synes uti den betydliga skillnaden mellan frekvenstalen för åldersgrupperna 40—45 år och öfver 45 år. — Äfven förstföderskorna synas i jämförelsevis hög grad vara utsatta för dödfödslar. Tyvärr saknas här uppgifter för att kunna närmare bedöma, huru förhål-

landena gestalta sig för sådana barnaföderskor i olika åldrar. Af den särdeles låga siffran för mödrarna i den lägsta åldersgruppen (under 20 år), hvilka väl i regel kunna antagas hafva sin första nedkomst, synes emellertid framgå, att kvinnor, som föda för första gången inom denna åldersklass, äro jämförelsevis mindre utsatta för faran af dödfödelse än förstföderskor i öfriga åldrar.

Enligt af Printzing anförda siffror i »Handbuch der medicinischen Statistik» afläso af 1,000 lefvande födda äkta barn i hvarje särskildt födelsennummer under 1 år gamla:

1:a barnet	82
2:a »	70
3:e »	69
4:e—6:e barnet	78
7:e barnet och däröfver	97

Siffrorna utvisa ungefärligen samma skillnad mellan olika födelsennummer, som kommit till synes med afseende på frekvensen af dödfödslar. Mödrar med ett större antal föregående börder bakom sig äfvensom förstföderskor, för hvilka faran för dödfödelse visat sig vara jämförelsevis stor, synas sålunda äfven vara i högre grad än öfriga mödrar utsatta för risken att mista sina barn i en späad ålder. Liksom den höga frekvensen af dödfödslar torde därför äfven den jämförelsevis höga dödligheten för barn till mödrar i åldrar öfver 40 år få anses åtminstone delvis bero på talrika föregående börder. I betraktande af de ogynnsamma villkor, som synas vara rådande för förstföderskorna, torde helt säkert den särdeles höga dödlighets-siffra, som i det föregående påvisats för barn till de yngsta kvinnorna (åldersgruppen under 20 år), kunna antagas i viss grad bero på, att nedkomsten för dessa kvinnor vanligtvis är den första i ordningen. Tyvärr saknas äfven här uppgifter för att bedöma, huru förhållandena gestalta sig för barn till förstföderskor i öfriga åldrar, och det är därför svårt att afgöra, i hvad mån en ofullkomlig kroppslig utveckling hos dessa unga mödrar utöfvar inflytande. Som man torde erinra sig, var i tabell C dödlighetssiffran för oäkta barn till mödrar i åldersgruppen 30—35 år icke obetydligt högre än motsvarande siffra i åldersklassen 35—40 år. Möjligtvis kan detta bero på, att förstfödelser äro relativt mycket talrikare inom den förra åldersgruppen än i den senare.

Hjalmar Fredelius.

Den svenska befolkningen i Förenta Staterna år 1910.

Av

E. Arosenius.

Ur det rikhaltiga innehållet i den nordamerikanska censusberättelsen för år 1910 äro här sammanställda några uppgifter om den svenska befolkningen i Förenta Staterna. Liknande uppgifter för år 1900 finnas publicerade i årgången 1903 av denna tidskrift samt i Bilaga XX till Emigrationsutredningens betänkande.

Hela antalet i Sverige födda personer inom Förenta Staterna uppgives i censusberättelsen sålunda: inom Unionens huvudland 665 207 (mot 582 014¹⁾ år 1900), i Alaska 2 717 (år 1900: 1 444), på Hawaii 103 (år 1900: 140) och på Porto Rico 34. I det följande avses endast svenskarna inom Unionens huvudland, om vilkas geografiska fördelning m. m. ganska detaljerade uppgifter föreligga.

Tillväxten i den svenskfödda befolkningens numerär under det årtionde, som förflutit mellan de båda senaste folkräkningarna, anges till 83 193, motsvarande 14·3 procent. Både absolut och ännu mer relativt taget är denna tillväxt mindre än under det närmast föregående årtiondet, då den uppgick till 103 973 eller 21·7 % (allt enligt de korrigerade siffrorna i 1910 års census, jfr noten här nedan). Till jämförelse må erinras, att Sveriges folkökning under 1890-talet belöpte sig till 351 460 eller 7·5 % och under årtiondet 1901—1910 till 385 962 eller 7·3 %. Likaledes kan till jämförelse med den uppgivna ökningen i antalet svenskfödda inom Unionen anföras, att enligt amerikansk statistik 241 085 invandrare anlant från Sverige. (Enligt den svenska officiella statistiken utvandrade under åren

¹⁾ Uppgifterna härstades om svenskarnas antal i Amerika år 1900 äro hämtade ur 1910 års censusberättelse, som naturligen innehåller en hel del retrospektiva jämförelser. Det uppgivna antalet 582 014 överstiger med jämnt 10 000 den summa, som i 1903 års årgång angavs med stöd av 1900 års census. Vid närmare jämförelse finner man, att rätelsen gäller Chicago stad inom staten Illinois. Det tyckes, som om en del av svenskarna därstädes blivit år 1900 felaktigt räknade såsom födda i Holland. Även i fråga om antalet svenskar i Alaska år 1900 har en mindre korrektion tydligen vidtagits i 1910 års census.

1901—1910 från Sverige till Förenta Staterna 219 250 personer, medan 44 029 företogo flyttningen i motsatt riktning.

Av all utrikes född befolkning i Förenta Staterna utgjorde år 1910 svenskarna 4·9 procent. Ut i denna proportion visar sig nu för första gången en tillbakagång; år 1900 var motsvarande relationstal 5·6 procent, och år 1890 5·2 procent. Förhållandet sammanhänger med det välbekanta faktum, att invandringen till Nordamerika i senare tid till stor del rekryterats ur andra folkstammar än dem, som förut härvidlag spelat huvudrollen.

På de särskilda unionsstaterna fördelade sig den svenskfödda befolkningen sålunda (se tabell A):

Tab. A. *Personer, födda i Sverige, vid den nordamerikanska census bosatta inom Unionens olika stater och huvuddelar.*

Stater.	År 1900, absoluta antalet.	Å r 1 9 1 0.			
		Absoluta antalet.	I % av ¹⁾		
			Unionens svensk- födda befolk- ning.	den ut- rikes födda befolk- ningen.	hela folk- mäng- den.
Maine	1 935	2 203	0·3	2·0	0·3
New Hampshire	2 032	2 068	0·3	2·1	0·5
Vermont	1 020	1 331	0·2	2·7	0·4
Massachusetts	32 192	39 562	5·9	3·7	1·2
Rhode Island	6 072	7 405	1·1	4·1	1·4
Connecticut	16 164	18 208	2·7	5·5	1·6
New York	42 708	53 705	8·1	2·0	0·6
New Jersey	7 337	10 547	1·6	1·6	0·4
Pennsylvania	24 130	23 467	3·5	1·6	0·3
Delaware	302	332	0·1	1·9	0·2
Maryland	347	421	0·1	0·4	0·0
District of Columbia	234	359	0·1	1·4	0·1
Virginia	218	368	0·1	1·4	0·0
West Virginia	132	279	0·0	0·5	0·0
North Carolina	68	112	0·0	1·8	0·0
South Carolina	65	95	0·0	1·5	0·0
Georgia	204	289	0·0	1·9	0·0
Florida	561	729	0·1	1·8	0·1
Ohio	3 951	5 522	0·8	0·9	0·1

¹⁾ Lägre tal än 0·05 angivas här med 0·0.

Stater.	År 1900, absoluta antalet.	Å r 1910.			
		Absoluta antalet.	I % av ¹⁾		
			Unionens svensk- födda befolk- ning.	den ut- rikes födda befolk- ningen.	hela folk- mäng- den.
Indiana	4 673	5 081	0·8	3·2	0·2
Illinois	109 147	115 424	17·4	9·6	2·0
Michigan	26 956	26 374	4·0	4·4	0·9
Wisconsin	26 196	25 739	3·9	5·0	1·1
Minnesota	115 476	122 428	18·4	22·5	5·9
Iowa	29 875	26 763	4·0	9·8	1·2
Missouri	5 692	5 654	0·8	2·5	0·2
North Dakota	8 419	12 160	1·8	7·8	2·1
South Dakota	8 647	9 998	1·5	9·9	1·7
Nebraska	24 693	23 219	3·5	13·1	1·9
Kansas	15 144	13 309	2·0	9·8	0·8
Kentucky	222	190	0·0	0·5	0·0
Tennessee	387	363	0·1	2·0	0·0
Alabama	488	753	0·1	3·9	0·0
Mississippi	303	292	0·0	3·0	0·0
Arkansas	355	385	0·1	3·3	0·0
Louisiana	359	344	0·1	0·7	0·0
Oklahoma	*) 582	1 028	0·2	2·5	0·1
Texas	4 388	4 706	0·7	1·9	0·1
Montana	5 346	6 412	1·0	6·8	1·7
Idaho	2 822	4 985	0·7	11·7	1·5
Wyoming	1 727	2 497	0·4	8·6	1·7
Colorado	10 765	12 446	1·9	9·6	1·6
New Mexico	244	365	0·1	1·6	0·1
Arizona	342	845	0·1	1·7	0·4
Utah	7 025	7 227	1·1	11·0	1·9
Nevada	278	708	0·1	3·6	0·9
Washington	12 737	32 199	4·8	12·6	2·8
Oregon	4 555	10 099	1·5	8·9	1·5
California	14 549	26 212	3·9	4·5	1·1
Summa	582 014	665 207	100·0	4·9	0·7

1) Lägre tal än 0·05 angivas här med 0·0.

2) I siffran för Oklahoma år 1900 ingår även det dåvarande Indianterritoriet.

Sammanfattning för Unionens huvuddelar.

O m r å d e. ¹⁾	Å r 1900, absoluta tal.	Å r 1910.			
		Absoluta tal.	I % a v		
			Unionens svensk- födda befolk- ning.	den ut- rikes födda befolk- ningen.	hela folk- mäng- den.
Nya England	59 415	70 777	10·6	3·9	1·1
Mellanatlantiska staterna	74 175	87 719	13·2	1·8	0·5
Sydatlantiska staterna	2 131	2 984	0·5	1·0	0·0
Nordöstra centralstaterna	170 923	178 140	26·8	5·8	1·0
Nordvästra , 	207 946	213 581	32·1	13·2	1·8
Sydöstra , 	1 350	1 598	0·2	1·8	0·0
Sydvästra , 	5 684	6 463	1·0	1·8	0·1
Bergsstaterna	28 549	35 485	5·3	7·8	1·3
Stillahavsstaterna	31 841	68 510	10·3	7·2	1·6
Summa (för Unionens huvudland)	582 014	665 207	100·0	4·9	0·7

Vid en jämförelse mellan förhållandena åren 1900 och 1910 visar det sig, att svenskarna nu liksom förr äro framför allt samlade i tvenne trakter av Nordamerika: dels de nordatlantiska staterna (Nya England och »Middle Atlantic») med deras högt utvecklade industri, och dels åkerbruksstaterna på ömse sidor om övre Mississippi (den senaste censusberättelsens North Central, East och West). Den senaste folkräkningen visar en avgjord förskjutning till förmån för det förstnämnda av dessa svensksentra eller industriområdet i nordost, och därjämte en mycket stark ökning i den avlägsnaste västern eller Stillahavsstaterna. Klippbergens region visar ock en, procentiskt taget, stark tillväxt i de svenskföddas antal. I den egentliga södern äro svenskarna alltjämt fåtaliga, trots åtskilliga försök under senare tider att leda svensk utvandring dit.

Den ovanberörda förskjutningen kan tänkas ha försiggått på två sätt: antingen så, att varje region väl fått behålla de svenska invandrare den en gång mottagit, men de nya immigranterkarorna

¹⁾ Censusberättelsen indelar Unionens fastlandsområde i följande huvuddelar, omfattande nedannämnda stater: New England = Maine, New Hampshire, Vermont, Massachusetts, Rhode Island och Connecticut; Middle Atlantic = New York, New Jersey och Pennsylvania; South Atlantic = Delaware, Maryland, District of Columbia, Virginia, West Virginia, North Carolina, South Carolina, Georgia och Florida; North Central East = Ohio, Indiana, Illinois, Michigan och Wisconsin; North Central West = Minnesota, Iowa, Missouri, North Dakota, South Dakota, Nebraska och Kansas; South Central East = Kentucky, Tennessee, Alabama och Mississippi; South Central West = Arkansas, Louisiana, Oklahoma och Texas; Mountain = Montana, Idaho, Wyoming, Colorado, New Mexico, Arizona, Utah och Nevada; Pacific = Washington, Oregon och California.

sökt sig till en annan region; eller ock så, att även de svenskfödda immigranter, som en gång blivit bofasta i någon av Unionens huvudregioner, sedermera flyttat till en annan. Här om innehåller nu censusberättelsen, helt naturligt, inga upplysningar; men från annat håll är det känt, att en omflyttning i rätt stor skala från jordbruksdistrikten till industriområdena ägt rum bland svenskarna i Nordamerika.

Av tabell A här ovan framgår emellertid, att de svenskföddas antal under åren 1901—1910 vuxit inom var och en av Unionens huvuddelar, låt vara att tillväxten varit mycket ojämnt fördelad. Undersöker man förhållandet i de särskilda staterna, så finner man minskning i några stater, dock icke särdeles många. De äro: Pennsylvania, Michigan, Wisconsin, Iowa (där folkmängden över huvud taget minskats), Missouri, Nebraska, Kansas, Kentucky, Mississippi och Louisiana. I nästan alla rör sig minskningen om helt obetydliga tal. Uti tre av dessa stater, nämligen Mississippi samt de båda präristaterna Kansas och Nebraska, minskades svenskarernas antal jämväl under 1890-talet. Den starkaste ökningen under det sistförflutna årtiondet förekom i staten Washington, varest de svenskföddas antal blev inemot tredubblat; mycket betydande var ökningen också inom de båda andra Stillahavsstaterna, Oregon och California, samt i staten New York.

Liksom svenskarna hava de flesta nationaliteter bland invandrarna koncentrerat sig företrädesvis inom vissa stater eller åtminstone vissa huvudregioner av Unionen. På det hela taget bo svenskarna mera spridda än de flesta andra nationaliteterna, såsom tyskar, irländare, norrmän o. s. v., men de äro kanske något mera koncentrerade till vissa trakter än vad fallet är med danskarna.

Censusberättelsen upplyser vidare, att av de svenskfödda voro 60.6 % samlade i stadskommuner, medan 39.4 % voro bosatta i landskommuner. Den förra siffran är ägnad att förefalla en svensk förvånansvärt hög. Av Sveriges hela befolkning vid 1910 års slut voro ej fullt 25 procent bosatta i städerna. Emellertid är Sveriges siffra ovanligt låg, och för övrigt beror en dylik beräkning i hög grad på hur man drar gränsen mellan stad och land. Vid den sista nordamerikanska census räknades i allmänhet som städer alla »inkorporerade» orter om minst 2 500 invånare. Med denna bestämning som utgångspunkt får censusbyrån stadsbefolkningen till att utgöra 46.3 % av hela folkmängden (inom Unionens huvudland). Emellertid växlar proportionen mycket i de olika staterna, och i de regioner som den svenska invandringen företrädesvis uppsöker, med undantag av »West North Central», håller den sig högt över genomsnittet. Det är sydstaterna som förnämligast bidra till att hålla medeltalet för hela Unionen så pass lågt. Inom alla delar av Nordamerika *upptager stadsbefolkningen en större andel av den invandrade*

än av den infödda folkstocken, och detta ehuru »jordhunger» tvivelsutan varit en av de förnämsta drivfjädrarna till emigrationen; men den allmänna dragning till städerna, som utmärker vår tid, kan tydligen icke ens Amerika motstå. Svenskarna utgöra i detta hänseende intet undantag. Stadsbefolkningens procentiska andel bland de svenskfödda växlar i de olika huvudregionerna från 91·2 % i Nya England och 77·8 % i de mellanatlantiska staterna ned till 39·2 % i »West North Central» och 35·9 % i »West South Central»; för hela Unionen utgör den, som ovan nämnts, 60·6 procent.¹⁾ Hur hög denna siffra än är i och för sig, finnas dock bland invandrarna endast några få folk (norrmän, danskar, finnar och ett par fåtaligt representerade nationaliteter), som i detta avseende äro »lantligare» än svenskarna.

Huru spridda svenskarna äro i de nordamerikanska städerna visas bl. a. av det faktum, att bland Unionens 50 städer med minst 100 000 invånare var det ingen enda, där det icke fanns någon svenskfödd, och av de 179 städerna med 25 000—100 000 invånare var det blott fallet med en enda.

I nedannämnda städer (alla om över 25 000 inv.) utgjorde de svenskföddas antal åren 1900 och 1910 som följer:

	År 1900.	År 1910.		År 1900.	År 1910.
Chicago	58 836	63 035	Kansas City ⁴⁾	2 680	⁴⁾ 2 943
New York	28 320	²⁾ 34 952	Brockton, Mass.	1 973	2 608
Minneapolis	20 035	26 478	Philadelphia	2 143	2 429
St. Paul	9 852	11 335	New Britain, Conn. . . .	1 811	2 381
Rockford, Ill.	6 690	8 918	Oakland, Cal.	994	2 337
Seattle, Wash.	2 379	8 677	Salt Lake City, Utah . .	1 687	2 278
Worcester, Mass.	7 542	8 036	Hartford, Conn.	1 714	2 185
Duluth, Minn.	5 047	7 281	Des Moines, Iowa	1 952	2 001
Boston ³⁾	5 541	7 123	Bridgeport, Conn.	1 349	1 677
San Francisco	5 248	6 970	Sioux City, Iowa	1 460	1 673
Jamestown, N. Y.	?	6 929	Cleveland	1 000	1 657
Portland, Oreg.	1 711	4 801	New Haven, Conn.	1 376	1 446
Denver, Colo.	3 622	4 537	Lynn, Mass.	812	1 399
Omaha, Neb.	3 968	3 805	Pittsburgh	1 258	1 355
Providence, Rh. I.	2 775	3 590	Mc Keesport, Penn. . . .	1 283	1 230
Los Angeles, Cal.	808	3 414	Quincy, Mass.	?	1 142
Spokane, Wash.	1 168	3 344	St. Louis	1 116	1 129
Tacoma, Wash.	1 603	3 183	Springfield, Mass. . . .	600	1 076
Superior, Wisc.	2 854	3 056	Buffalo	743	1 021

¹⁾ En direkt jämförelse med förhållandet år 1900 är mig veterligen icke möjlig. Begreppet stadsbefolkning var i 1900 års censusberättelse annorlunda definierat än nu.

— ²⁾ Till detta antal skulle kunna läggas 1 280 svenskfödda i Jersey City, 393 i Hoboken och 373 i Yonkers, allt orter som kunna räknas som förstäder till New York. — ³⁾ Med inräknande av Cambridge och Chelsea hade Boston 7 352 svenskfödda år 1900 och 9 026 år 1910. — ⁴⁾ Varav (år 1910) 2 158 i den del av staden som hör till Missouri och 785 i den till staten Kansas hörande delen.

I Rockford och Jamestown utgjorde svenskarna flertalet av den utomlands födda befolkningen.

Av män över 21 år funnos 349 022, som voro födda i Sverige. Efter statsborgarskap fördelade de sig sålunda: 219 057 voro naturaliserade amerikanska medborgare, 40 248 hade uttagit det s. k. första papperet,¹⁾ d. v. s. tagit det första steget till medborgarrättens förvärvande, 52 041 voro »aliens», d. v. s. utländska undersåtar, och i fråga om 37 676 var statsborgarskapet icke känt.

Efter kön fördelade sig de 665 207 svenskfödda i 369 953 män och 295 254 kvinnor. Mot 1 000 män svarade således 798 kvinnor.²⁾ Denna proportion har föga förändrats sedan år 1900. Mankönets övertalighet hos svenskarna är väl icke fullt så stor som hos alla invandrade i genomsnitt, men dock större än medeltalet för invandrarna från Nordvästeuropa. (Bland irländarna äro kvinnorna t. o. m. talrikare än männen.)

* *

I likhet med föregående censusberättelser redogör även den för år 1910 för antalet personer, som väl äro födda i Förenta Staterna men av utländsk härkomst. Av lätt insedda skäl utsträcker dock censushyrån icke sina undersökningar om härkomsten längre än *ett* släktled tillbaka.

Hela antalet personer av svensk härkomst uppgives sålunda:

födda i Sverige	665 183
infödda av oblandat svensk härkomst	546 788
infödda av blandad svensk-amerikansk härkomst.	152 244

Summa 1 364 215

Denna summa finnes sedermera fördelad på stater m. m. (se tabell B).

Procentförhållandet mellan de tre kategorier, av vilka ovan nämnda summa är sammansatt, ställer sig sålunda: födda i Sverige 48·8 %, infödda av oblandat svensk härkomst 40·1 %, infödda av blandad svensk-amerikansk härkomst 11·1 %. År 1900 voro motsvarande procenttal: 53·8 %, 38·3 % och 7·9 %. Då hade ännu de från Sverige inflyttade absolut majoritet bland antalet personer av svensk härkomst; nu är detta icke längre fallet, ehuru de fortfarande utgöra den talrikaste av de tre grupperna. Särskilt gruppen »av svensk-amerikansk härkomst» har vuxit starkt. Ifrågavarande grupp

¹⁾ En deklaration om avsikt att bli amerikansk medborgare.

²⁾ De amerikanska statistici pläga angiva proportionen omvänt, och räknar därför 1910 års census 1 253 män mot 1 000 kvinnor bland svenskarna.

Tab. B. *Personer av svensk härkomst i Unionens olika stater och huvuddelar.*

Stater.	Personer av svensk härkomst år 1910.				Motsva- rande summa år 1900.	»Svensk- språkiga» år 1910.	
	A.	B.	C.	Summa. A—C.		I allt	Därav inflyt- tade (vita)
Inflyt- tade vita, födda i Sverige.	Infödda vita av rent svensk här- komst.	en av föräld- rarna svensk, en ameri- kan.					
Maine	2 203	1 478	627	4 308	3 524	4 603	2 247
New Hampshire	2 068	1 172	316	3 556	2 988	3 658	2 081
Vermont	1 331	905	185	2 421	1 590	2 541	1 380
Massachusetts	39 560	25 149	3 759	68 468	49 740	78 498	41 261
Rhode Island	7 404	5 174	686	13 214	9 432	13 676	7 508
Connecticut	18 208	14 508	1 788	34 504	26 460	36 005	18 726
New York	53 703	29 284	7 248	90 235	67 353	97 498	55 739
New Jersey	10 547	5 899	1 902	18 348	11 750	20 046	10 909
Pennsylvania	23 467	22 803	5 415	51 685	44 828	53 643	23 787
Delaware	332	208	85	625	516	643	332
Maryland	421	209	261	891	634	1 046	431
District of Columbia	358	162	141	661	358	690	361
Virginia	368	215	138	721	400	766	372
West Virginia	278	196	124	598	221	628	283
North Carolina	112	36	70	218	165	229	113
South Carolina	95	20	68	183	128	201	96
Georgia	289	153	196	638	488	670	285
Florida	728	387	412	1 527	1 147	1 616	732
Ohio	5 522	4 075	1 458	11 055	7 263	11 678	5 564
Indiana	5 081	4 824	1 896	11 801	9 900	12 161	5 128
Illinois	115 422	94 830	19 879	230 131	200 067	236 023	116 127
Michigan	26 374	25 624	4 939	56 937	49 868	64 391	28 667
Wisconsin	25 739	23 268	6 379	55 386	48 713	61 693	26 942
Minnesota	122 427	118 083	27 508	268 018	226 005	282 037	124 443
Iowa	26 763	28 859	10 573	66 195	64 612	67 944	26 793
Missouri	5 654	4 937	2 936	13 527	12 193	14 034	5 706
North Dakota	12 160	10 533	4 107	26 800	14 617	29 415	12 236
South Dakota	9 998	9 640	3 654	23 292	17 179	24 857	10 039
Nebraska	23 219	26 599	8 668	58 486	54 184	59 953	23 287
Kansas	13 309	15 911	6 411	35 631	35 251	36 243	13 851
Kentucky	190	104	148	442	496	481	191
Tennessee	363	287	281	881	746	928	367
Alabama	752	481	274	1 507	1 003	1 619	766
Mississippi	292	178	280	750	759	759	293
Arkansas	385	176	374	935	831	974	395
Louisiana	344	154	438	936	826	1 093	359
Oklahoma	1 028	943	1 058	3 029	1 505	3 178	1 038
Texas	4 703	4 724	2 171	11 598	9 339	12 110	4 747
Montana	6 410	3 865	1 527	11 802	8 226	12 822	6 712
Idaho	4 985	3 876	2 124	10 985	5 507	11 686	5 126
Wyoming	2 497	1 455	598	4 550	3 162	4 686	2 519
Colorado	12 445	9 681	3 287	25 413	18 885	26 656	12 855
New Mexiko	365	240	144	749	447	810	374
Arizona	845	427	302	1 574	604	1 760	928

Stater.	Personer av svensk härkomst år 1910.				Motsva- rande summa år 1900.	»Svensk- språkiga» år 1910.	
	A.	B.	C.	Summa. A—C.		I allt	Därav inflyt- tade (vita).
	Inflyt- tade vita, födda i Sverige.	Infödda vita					
		av rent svensk här- komst.	en av föräld- rarna svensk, en ameri- kan.				
Utah	7 227	5 906	3 930	17 063	14 490	19 410	7 721
Nevada	708	293	192	1 193	437	1 353	765
Washington	32 195	18 244	5 640	56 079	21 452	61 454	34 179
Oregon	10 099	5 866	2 233	18 198	8 294	20 374	10 982
California	26 210	14 797	5 464	46 471	23 805	51 630	27 980
Summa	665 183	546 788	152 244	1 364 215	1 082 388	1 445 869	683 218

Sammanfattning för Unionens huvuddelar.

Område.	Personer av svensk härkomst år 1910.				Motsva- rande summa år 1900.	»Svensk- språkiga» år 1910.	
	A.	B.	C.	Summa. A—C.		I allt	Därav inflyt- tade (vita).
	Inflyt- tade vita, födda i Sverige.	Infödda vita					
		av rent svensk här- komst.	av blandat svensk- ameri- kansk här- komst.				
Nya England	70 774	48 386	7 311	126 471	93 734	183 981	73 203
Mellanatlantiska staterna	87 717	57 986	14 565	160 268	123 931	171 187	90 435
Sydatlantiska staterna .	2 981	1 586	1 495	6 062	4 057	6 489	3 005
Nordöstra centralstaterna	178 188	152 621	34 551	365 310	315 811	385 946	182 428
Nordvästra »	213 580	214 562	63 857	491 949	424 041	514 483	215 855
Sydöstra »	1 597	1 000	983	3 580	3 004	3 787	1 617
Sydvästra »	6 460	5 957	4 041	16 498	12 501	17 355	6 534
Bergsstaterna	35 482	25 743	12 104	73 329	51 758	79 183	37 000
Stillahavsstaterna	68 504	38 907	13 337	120 748	53 551	133 458	73 141
Summa (för Unionens huvudland)	665 183	546 788	152 244	1 364 215	1 082 388	1 445 869	683 218

fördelade sig efter föräldrarnas nationalitet så, att 97 504 voro barn av svensk fader och amerikansk moder, 54 740 åter barn av amerikansk fader och svensk moder.

Utom dessa finnes emellertid ännu en kategori invånare, som delvis äro av svensk härstamning, nämligen sådana, av vilkas föräldrar den ena var född i Sverige, den andra i något annat främmande land. Dylika personer upptager censusberättelsen till ett

antal av 105 133. De vanligaste kombinationerna synas av följande sammanställning:

a) fadern född i Sverige, modern i	b) modern född i Sverige, fadern i
Norge 25 079	Norge 19 180
Tyskland 7 583	Danmark 9 910
Danmark 5 438	Tyskland 7 626
Irland 3 955	England 3 992
Finland 3 345	Canada ²⁾ 2 612
England 2 569	Finland 2 331
Canada ¹⁾ 2 308	Irland 1 517
Skottland 816	Skottland 1 101
Schweiz 688	Ryssland 625
Ryssland 426	Schweiz 573
Österrike-Ungern 422	Frankrike 470
Frankrike 336	Österrike-Ungern 343
Wales 210	Italien 311
Nederländerna 175	Nederländerna 283
Andra länder 313	Andra länder 646
Summa 53 668	Summa 51 470

För första gången kan man nu konstatera antalet personer av blandat svensk-finländsk härkomst inom Unionen. I övrigt företer nationaliteternas ordningsföljd här ovan blott få avvikelser från motsvarande år 1900.

Lägger man dessa 105 133 personer till det förut anförda antalet 1 364 215, erhålles summan 1 469 348, som således betecknar antalet av dem, vilka antingen själva voro födda i Sverige eller hade åtminstone den ena av föräldrarna född där.³⁾ I sanning en anseelig summa, om man betänker att samtidigt Sveriges befolkning knappt översteg fem och en halv millioner.

Huru hela antalet personer av svensk börd inom Unionen fördelar sig å de olika staterna och huvudregionerna, framgår av tabell B här förut. Den första kolumnens siffror sammanfalla nästan helt och hållet med dem som förut här meddelats i tab. A, under jämförelse med 1900 års tal. Den minimala skillnaden, i allt 24 personer, utgöres av sådana individer som — åtminstone om man får tro den amerikanska censusberättelsen — skulle vara färgade, födda i Sverige.

¹⁾ Av fransk-canadisk härkomst 231, av annan canadisk härkomst 2 004.

²⁾ , , , 501, , , , 2 110.

³⁾ Klassifikationen skiljer sig något från den i 1900 års census använda. Då sammanräknades inflyttade av oblandat svensk härkomst med infödda av svensk eller blandat svensk härkomst. I praktiken täcka dock begreppen inflyttade av oblandat svensk härkomst och inflyttade i Sverige födda nästan fullständigt varandra.

Vid en jämförelse mellan tabellens tre första kolumner framträder en karakteristisk skiljaktighet mellan Unionens olika regioner. I de nordvästra centralstaterna, tagna som en enhet, äro de infödda av rent svensk härkomst talrikare än de inflyttade svenskarna (detsamma gäller f. ö. om staten Texas). I flera andra regioner överväga de infödda av rent svensk eller blandat svensk-amerikansk härkomst, åtminstone tillsammans, de inflyttade, men i Nya England och de mellanatlantiska staterna är detta långt ifrån fallet: en ny antydning om, att den svenska invandringen i högre grad än förr uppsöker industristaterna i nordöstern. I södern äro de infödda av blandad svensk-amerikansk härkomst i det närmaste lika talrika som de infödda av rent svensk härkomst, ja, i åtskilliga stater de talrikare. I denna trakt av Nordamerika hava svenskarna de minsta utsikterna att kunna behålla sig oblandade eller över huvud bevara något av sin nationella egenart.

* * *

För första gången har i den nordamerikanska censusberättelsen upptagits en undersökning om befolkningens *modersmål*. De egenomliga förhållandena i Förenta Staterna, såsom varande ett invandringsland, där de olika folkelementen ännu icke hunnit sätta sig till ro, göra dock, att begreppet modersmål här fattas något annorlunda än som vid europeiska folkräkningar är vanligt. Censusbyrån har låtit anteckna: för invandrarna det språk de talat före inflyttningen, för den infödda befolkningen av helt eller delvis främmande ursprung det språk deras föräldrar (resp. den utländska parten bland föräldrarna) talat, utan att göra någon undersökning, i vilken mån dessa infödda bibehållit kunskapen i sina fäders språk. Det går således icke att ur censusberättelsen få ett svar på frågan: huru många av svensk-amerikanerna äro i verkligheten mäktiga svenska språket? Emellertid äro censusberättelsens uppgifter om språkförhållandena intressanta nog.

Hela antalet personer »med svenskt modersmål» uppgives till 1 445 869. Därutav voro »inflyttade vita» 683 218: en siffra som är märkbart högre än det förut angivna antalet inflyttade (vita) födda i Sverige. En närmare jämförelse mellan fördelningen efter språk och födelseland utfaller sålunda:

a) födda i Sverige:		b) med svenska som modersmål:	
modersmål:		födda i	
svenska	662 391	Sverige	662 391
finska	1 345	Finland	16 920
tyska	546	Norge	1 528
norska	340	Ryssland	592
danska	131	Danmark	542
andra språk ¹⁾	430	Canada	510
Summa 665 183		Tyskland	180
		Storbritannien	146
		Andra länder	302
		På havet	107
		Summa 683 218	

Bland de immigranter, som voro födda i Sverige, fanns det sålunda ett par tusental som uppgåvo såsom modersmål icke svenska utan något annat språk, vanligen ett av grannländernas. Sammanhanget torde väl i allmänhet vara det, att några från grannländerna till Sverige inflyttade familjer efter några år åter utflyttat, denna gång till »det stora landet i väster», och medförande sina i Sverige födda barn. Bl. a. tyckes detta vara fallet med åtskilliga av de i senare tid till Sverige inflyttade ryska judarna. De 1 300 invandrare från Sverige, som uppgivit finskan såsom sitt modersmål, kunna till någon del bestå av barn till föräldrar, som först inflyttat från Finland till Sverige och sedan flyttat därifrån till Nordamerika; men troligen äro de flesta från Norrbotten.

Mot ungefär 3 000 invandrare, som äro födda i Sverige men icke hava dess språk till modersmål, stå inemot 21 000, vilka hava svenskan till modersmål men äro födda i annat land än Sverige. Som man kunde vänta uppgives flertalet av dem vara från Finland. Icke så få äro från våra andra grannländer, ett halvt tusental från Canada, och smärre flockar från Australien, Indien, Kina m. fl. avlägsna länder. Den amerikanska censusberättelsen innehåller f. ö. icke någon fullständig fördelning av dem efter födelseländer.

Antalet svenskspråkiga inom Unionens olika stater framgår av de sista kolumnerna i tabellen B. Skillnaden mellan dessa tal och dem som förekomma i de första sifferkolumnerna i samma tabell torde ungefärligen motsvara antalet svenskspråkiga finländare i Förenta Staterna.

I tab. C slutligen lämnas uppgifter om personer av svensk härkomst eller med svenskt modersmål i de större nordamerikanska städerna. Censusberättelsen meddelar dylika uppgifter endast för de städer, som räkna minst 100 000 invånare. Här återgivas siffrorna för de storstäder, som hyste minst 1 000 personer av svensk härkomst, ävensom för huvudstaden. Censusrapportens uppställning medgiver

¹⁾ Bland dem uppgivas 251 tala »yiddish eller hebreiska».

Tab. C. *Personer av svensk härkomst i vissa stora nordamerikanska städer.*

Städer.	(Vita) personer av svensk härkomst år 1910.			»Svenskspråkiga» år 1910.	
	Inflyttade.	Infödda, av svensk eller blandat svensk-amerikansk härkomst ¹⁾	Summa	I allt.	Därav inflyttade vita.
Chicago	63 035	53 705	116 740	120 615	63 583
New York ²⁾	34 950	20 328	55 278	61 105	36 692
Minneapolis	26 477	26 278	52 755	54 462	26 581
St. Paul	11 335	13 305	24 640	25 506	11 391
Worcester, Mass.	8 086	6 311	14 347	15 300	8 498
Seattle, Wash.	8 676	5 623	14 299	15 191	8 996
Boston ²⁾	7 122	4 134	11 256	12 067	7 285
San Francisco	6 969	3 630	10 599	12 080	7 420
Denver, Colo.	4 587	4 363	8 900	9 198	4 581
Portland, Oreg.	4 801	3 582	8 383	8 939	4 954
Omaha, Neb.	3 805	4 550	8 355	8 519	3 816
Los Angeles, Cal.	3 414	2 736	6 150	6 475	3 503
Providence, Rh. I.	3 598	2 355	5 953	6 169	3 652
Spokane, Wash.	3 343	2 506	5 849	6 143	3 412
Kansas City, Mo.	2 158	2 469	4 627	4 735	2 178
Oakland, Cal.	2 387	1 797	4 184	4 585	2 455
Philadelphia	2 429	1 669	4 098	4 671	2 505
Bridgeport, Conn.	1 677	1 316	2 993	3 112	1 709
Cambridge, ²⁾ Mass.	1 797	1 158	2 955	3 090	1 820
Cleveland	1 657	1 294	2 951	3 163	1 689
New Haven, Conn.	1 446	1 274	2 720	2 900	1 508
Pittsburgh	1 355	1 146	2 501	2 602	1 370
St. Louis	1 129	1 308	2 437	2 586	1 141
Jersey City, ²⁾ N. J.	1 280	1 005	2 285	2 702	1 438
Grand Rapids, Mich.	929	1 139	2 068	2 147	958
Buffalo	1 021	908	1 929	2 069	1 042
Milwaukee	787	818	1 605	1 859	813
Newark, N. J.	782	565	1 347	1 506	804
Lowell, Mass.	638	488	1 126	1 169	643
Detroit	601	509	1 110	1 213	597
Washington, D. C.	358	303	661	690	361

dock icke en lika utförlig behandling av dessa städer, som den vilken här ovan kommit de särskilda staterna till del.

¹⁾ Endast för de största av dessa städer är i censuserättelsen den infödda befolkningen av rent svensk härkomst skild från den av blandat svensk-amerikansk, så exempelvis för Chicago, där det fanns 46 321 personer av den förra och 7 354 av den senare kategorien. — ²⁾ Med New York skulle Jersey City kunna sammanräknas och likaså Cambridge med Boston.

